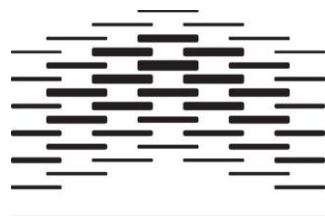

Organisering av faget Prosjekt Til Fordypning

MAYP 5900

Pål Henning Halvorsen
(Studentnummer S291135)
2014

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

I denne oppgaven forskes det på effekten av endringer ved organisering av faget Prosjekt Til Fordypning på utdanningslinjen VG1 Teknikk Og Industriell Produksjon

Forord

Denne oppgaven er en del av studiet master i yrkespedagogikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Når jeg skulle starte på dette masterprosjektet sommeren 2012, falt det seg naturlig for meg å jobbe med organiseringen av faget Prosjekt Til Fordypning. Dette fordi temaet om organisering av faget har vært diskutert på egen skole og på fylkesnivå i min krets, samt at det har vært forsket på ved høgskoler og universiteter. Derfor ønsket jeg med denne oppgaven og arbeide med organiseringen av faget Prosjekt Til Fordypning for Videregående1 kurset ved avdelingen for Teknikk og Industriell Teknikk på egen skole.

Faget Prosjekt Til Fordypning kom inn i den videregående skolen i forbindelse med reformen Kunnskapsløftet som ble iverksatt i 2006. Formålet med faget Prosjekt Til Fordypning på Videregående kurs 1 nivå, er at det skal gi elevene en mulighet til å fordype seg i de yrkene de selv tror at er aktuelle for dem. Dette skal da bidra til at elevene gjør bevisste valg av utdanning og yrke, og det vil da virke preventivt på feilvalg av Videregående kurs 2 og bortvalg av videregående utdanning.

I denne oppgaven forsker jeg meg frem til en organisering, som har til hensikt å gi alle elever ved videregående kurs 1 muligheten til å hospitere i bedrift gjennom faget Prosjekt Til Fordypning. Dette gjøres ved å forske frem et engasjement hos bedrifter i nærmiljøet, informere elever og foresatte om fagets muligheter og deretter å organisere selvinstruerende rutiner for gjennomføring av faget ved skolen.

Summary

This master project in Vocational Education study, is based on the implementation of the subject in-depth study for secondary educational course level 1 in Technical and Industrial Production (TIP) department at the following school. This subject came up in secondary schools when the Knowledge Promotion Reform was implemented in 2006. The purpose with the in-depth study project in VG1 level is that it will give the students the opportunity to immerse themselves in the profession they think is appropriate for them. This is supposed to help the students make conscious choices for their secondary education and further for their choice of profession, the thought behind this is to avoid the wrong choice of secondary education and dropout of school education.

We have been having a system at our school, for the subject in-depth study project, where the students who have not been on job training in a company have been doing odd maintenance on school equipment, or theoretical work on the learning objectives for VG3. Neither students nor teachers have been satisfied with this system, therefore I want to use this exercise to explore, together with companies, students, and colleagues, to arrive at a structure for the subject PF that both students and companies may profit from. This also covers the requirements for exercises related to the Master study in Vocational Education, where the following areas shall be researched: *1. Individual level – here: students, 2. Organizational level – here: school, 3. Society level – here: local companies*

Sammendrag

Dette delprosjektet av studiet master i yrkespedagogikk, startet med bakgrunn i gjennomføringen av faget Prosjekt Til Fordypning(PF) for Videregående Kurs 1(VG1) ved Teknikk og Industriell Produksjon (TIP) avdelingen på egen skole. Dette faget kom inn i den videregående skolen i forbindelse med reformen Kunnskapsløftet som ble iverksatt i 2006. Formålet med faget PF på VG1 nivå, er at det skal gi elevene en mulighet til å fordype seg i de yrkene de selv tror at er aktuelle for dem. Dette skal da bidra til at elevene gjør bevisste valg av videregående utdanning og frem til et yrke, og det vil da virke preventivt på feilvalg av VG2 kurs og bortvalg av videregående utdanning.

Vi har hatt en ordning for faget PF ved vår skole, hvor de elevene som ikke har hospitert i bedrift har hatt noe forefallende vedlikehold på skolens utstyr, eller teoretisk arbeid med læreplanmål for VG3. Dette er ikke en ordning hverken elever eller lærere har vært tilfreds med, så jeg ønsker å bruke denne oppgaven til å gjøre en forskning i sammen med bedrifter, elever og kolleger mot en organisering av faget PF som både elever og bedrifter er profitert med. Dette er også dekkende for kravene til oppgaver som er relatert til studiet Master i Yrkespedagogikk, da det skal forskes på: *1. individnivå – her ved elever, 2. organisatorisk nivå – her ved skolen og 3. samfunnsnivå – her ved bedrifter i nærmiljøet.*

Min definisjon av problemstillingen

Hvordan organisere faget PF, slik at elever og bedrifter blir profitert med faget?

I denne oppgaven forsker jeg meg frem mot en organisering, som har til hensikt å gi alle VG1 elever muligheten til å hospitere i bedrift gjennom faget Prosjekt Til Fordypning.

Valg av forskningstilnærming

Designet på forskningen er en type aksjonsforskning, hvor det blir brukt både kvalitative og kvantitative intervjuformer. Dette fordi jeg ikke direkte ønsker å forske på faget, men med dem som er involverte parter i gjennomføringen av faget, slik at vi sammen kan oppdage fenomener som de viser seg eller fremtrer for oss, eller som vi erkjenner dem. Dette fører igjen til iverksatte tiltak som løfter gjennomføringen av faget PF til et nytt nivå. Det blir i denne oppgaven gjennomført fire aksjoner ved faget PF.

Mine erfaringer og funn

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg gjort meg noen erfaringer rundt det yrkespedagogiske ved faget PF. Det er sett med mine øyne, ingen negative konsekvenser rundt faget PF og hospitering i bedrift. Utfordringen for en god gjennomføring av faget krever engasjement fra skolen og elevens side, da bedriftene i all hovedsak er positive til rekrutering og det å stifte bekjentskap med kommende medarbeidere. Som en bedrift uttalte om en elev: *Denne karen skal vi holde kontakt med i tiden fremover.* Dette er viktige tilbakemeldinger som bekrefter at faget PF i Vg1 kan profitere bedrifter med rekrutering av fremtidige medarbeidere, og bidra preventivt mot bortvalg av videre utdanning.

Det krever gode rutiner, tett og godt samarbeid mellom skole og bedrift, og klare retningslinjer for ansvarsområder. Når dette ligger til rette vil det hjelpe elevene med opprettelse av kontakt med bedrifter, og det vil skape forutsigbarhet rundt faget. Som en elev under denne forskningen uttalte: *Jeg ble enig med sjefen om at jeg kan være hos dem i neste periode med hospitering også.* Dette er en bekreftelse på at yrkesrelaterte relasjoner kan opprettes allerede på Vg1 ved gjennomføring av faget PF.

Veien videre

Jeg har igjennom dette yrkespedagogiske prosjektet utviklet mine egenskaper som yrkesfaglærer og forsker. Jeg har ikke funnet alle feil og mangler, eller gjort alle tiltak og endringer for en optimal organisering av faget PF ved TIP avdelingen ved egen skole, men jeg er et par skritt i riktig retning. Videre skal en del av forskningsspørsmålene i denne oppgaven brukes som en rutine rettet mot elever og bedrifter, slik at det gir en kvalitetssikring av faget, og fremmer videre utvikling av det organisatoriske ved gjennomføringen av faget PF.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
1. Innledning.....	7
1.1. Forskerens bakgrunn.....	7
1.2. Veien til forskningen	9
1.3. Valg av tema.....	11
1.4. Tilnærming og problemstilling.....	16
1.4.1. Problemstillingen	16
1.5. Oversikt over oppgavens kapitler	17
2. Prosjektplan for oppgaven.....	18
2.1 Hensikten med prosjektet	18
2.2 Forskerens mulighet til å skape endringer.....	19
2.3. Arbeidsmetode og tidsperspektiv	19
3. Teorier av betydning for hospitering i PF	20
3.1. Tidligere forskning på tema.....	21
3.2. Teorier av betydning for praksis i yrkesutdanning	29
3.2.1. Elevens læreforutsetninger	30
3.2.2. Fagets rammefaktorer.....	32
3.2.3. Målet med faget.....	35
3.2.4. Fagets innhold	37
3.2.5. Læreprosessen i faget	39
3.2.6. Individuell vurdering i faget.....	43
3.2.7. Mesteren	47
4. Metode.....	48
Struktur på intervjuer	48
Metoder for innhenting av data	51
Aksjonene.....	54
Aksjon 1	54
Aksjon 2	57
Aksjon 3	59
Aksjon 4	60
5. Resultater.....	61
Resultater fra aksjon1	62
Resultater sett opp imot aksjonens formål	66
Iverksatte tiltak etter aksjon1	68

Resultater fra aksjon2	68
Resultater sett opp imot aksjonens formål	72
Iverksatte tiltak etter aksjon2	73
Resultater fra aksjon3	74
Resultater sett opp imot aksjonens formål	77
Iverksatte tiltak etter aksjon3	79
Resultater fra aksjon4	79
Resultater sett opp imot aksjonens formål	82
Iverksatte tiltak etter aksjon4	82
6. Analyse og drøfting av resultater sett i lys av teorier	83
6.1. Endringer av organiseringen etter formålene med forskningen	84
6.1.1. Hvordan informere involverte parter om faget PF	85
6.1.2. Hvordan kontakten mellom elev og bedrift burde foregå	86
6.1.3. Hvordan periodisere tidspunkt av hospiteringen	86
6.1.4. Hva skolen skal organisere, med hensyn på både bedrifter og elever i faget PF ...	87
6.1.5. Hvordan organisere individuell vurdering i faget PF	89
6.2. Veien videre	91
Litteraturliste	93
Informasjon fra internettsider	94

Vedlegg til prosjektet

1. Intervjuguide for bedrifter
2. Intervjuguide for elever
3. Årsplan for faget PF
4. Kontrakt mellom elev og bedrift
5. Forsikringsdokument
6. Individuelt vurderingsskjema fra bedrift

Forkortelser som er benyttet i prosjektet

PF	=	Prosjekt Til Fordypning
VGS	=	Videregående skole
TIP	=	Teknikk Og Industriell Produksjon
RM	=	Restaurant og Matfag
VG1	=	Videregående trinn 1
VG2	=	Videregående trinn 2
VG3	=	Videregående trinn 3
PPU	=	Praktisk Pedagogisk Utdanning
HIOA	=	Høgskolen i Oslo og Akershus
HIOF	=	Høgskolen i Østfold
UDIR	=	Utdanningsdirektoratet
LO	=	Landsorganisasjonen i Norge
NHO	=	Næringslivets hovedorganisasjon
KL	=	Kunnskapsløftet (skolereform innført i 2006)
FB	=	Fellesforbundet
NBF	=	Norges Bilbransjeforbund
NOU	=	Norsk offentlig utredning

Figurer som er benyttet i prosjektet

Figur 1.	→	Skjematisk oversikt over aksjoner og temaer.
Figur 2.	→	Customisert og egendesignet utgave av den didaktiske relasjonsmodell.
Figur 3.	→	Visuell forskningsplan.
Figur 4.	→	Skjematisk forskningstype fra kunnskapssentret.
Figur 5.	→	Triangulering.
Figur 6.	→	Læringsformer.

1. Innledning

Vi leser stadig om elever som gjør bortvalg av utdanning og velger å nave¹. Det kan være mange årsaker til dette, men jeg tror at fraværende interessestyrt engasjement fra skolens side kan være en årsak. Det å organisere fagene Utdanningsvalg i ungdomskolen og Prosjekt Til Fordypning (PF) i videregående skole slik at det skaper gode relasjoner mellom elev, skole og bedrift tror jeg kan bidra preventivt på bortvalg av videregående utdanning. Dette krever mye av de involverte, men jeg ønsker i denne oppgaven å forske på endringer jeg kan gjøre ved egen skole i faget **PF** for å skape engasjement fra de involverte.

1.1. Forskerens bakgrunn

Ønsker å bruke meg selv som eksempel, da jeg var en slik elev som valgte bort videregående opplæring i skole etter grunnskolen. Dette mener jeg at er en parallell å dra, for å kunne identifisere seg med elever som ikke er motivert for videregående opplæring i skole. Jeg er en enkel sjel som avsluttet ungdomskolen i juni 1982. Ti ville hester hadde ikke klart å dra meg til skolebenken den gangen, jeg var så lei de meningsløse skoledagene som ikke utfordret meg på noen områder.

Rådgiverne oppfordret meg siste del av ungdomskolen til å søke ``Mekken`` (i dag TIP) som grunnkurs på videregående skole(VGS). Dette var sikkert riktig av dem, for jeg kom til skolen på moped lenge før jeg fylte seksten år, med møkkete hender og klærne mine oste av eksos fra en trimma totakter. Men de søknadspapirene til VGS som de sendte med meg til gjennomlesing og drøfting med foresatte, ja de havnet i søppelkassa på utsiden av ungdomskolen.

Jeg har en tre år eldre bror, så min far hadde vært igjennom denne søknadsprosessen til VGS med eldstesønnen sin tidligere. Det lød derfor som snerten av et piskeslag da far en dag spurte meg når vi skulle fylle ut de søknadspapirene. Jeg hadde jo kastet dem i søppelkassa på ungdomskolen, så da er en lite gjennomtenkt og dårlig planlagt løgn det eneste som kan redde deg der og da. Med innlevende overbevisning kom svaret kontant fra meg, men far da, det der går automatisk det nå. Han svelget det som fett flekk, og alt var rolig og fint en lang stund.

¹ Ungdommer som velger bort utdanning, og melder seg arbeidsledige på NAV

Jeg hadde jobb som avisbud etter skoletid, og noen kvelder på den lokale bensinstasjonen som bensinvakt. I helgene jobbet jeg både i smørehallen og vaskehallen på denne bensinstasjonen, og pengene strømmet inn. Men en dag utpå sommeren hadde far snakket med foreldrene til en av mine tidligere skolekamerater i grunnskolen, de var så fornøyde med at deres sønn hadde kommet inn på det kurset han ønsket ved den VGS. De lurte jo også på hvordan det gikk med meg, og der mistenker jeg at det stokket seg litt for min far. Jeg husker den ettermiddagen veldig godt.

Etter den praten far da hadde med meg, startet min yrkeskarriere. Jeg hadde ingen klare tanker for hvilket yrke jeg skulle velge etter ungdomskolen, men var lokalt kjent som en litt umulig men arbeidsom gutt. Så jeg oppsøkte et autorisert bilskadeverksted i nærmiljøet på sensommeren, og spurte om de trengte en som meg. Jeg fikk da tilbud om å arbeide som hjelpemann på dette bilskadeverkstedet. Det skal sies at min far hadde god innflytelse i den bedriften.

Det resulterte i fem år som lærling i bilskadereparatørfaget, for så å avlegge en fagprøve som privatist og bære alle kostnader og studier på egen hånd. Dette er ikke noe jeg vil anbefale elever i dag, men jeg så ikke noe annet alternativ den gangen. Vanlig yrkesutdanning i Norge er 2 + 2 modellen som gir rett til to år i VGS og to år opplæring i bedrift. Etter fjorten år som bilskadereparatør var jeg klar for skolegang, jeg ville videre.

Valget mitt falt da på bilteknisk fagskole, og fagbrevet mitt var inngangsbilletten til denne skolen. Dette var to interessante år, hvor jeg virkelig måtte jobbe. Da denne utdanningen var avsluttet, tok jeg kontakt med forsikringsbransjen fordi jeg ønsket å jobbe som bilskadekonsulent, men det var ingen ledige jobber der og da. Jeg begynte å lese ledig stilling annonser i avisene, og sendte en søknad på et vikariat som lærer på Mekken ved Mysen VGS. Jeg hadde ingen tidligere erfaringer med pedagogiske arbeid, bortsett fra at jeg hadde en hund, som jeg hadde lært å sitte, gi labb og liknende. Jeg var til intervju, og fikk jobben.

Dette resulterte i at jeg høsten året etter startet på PPU på deltid ved HIOF, og fullførte det høsten 2002. Etter noen år med bare arbeid, ville jeg tilbake til studier igjen. Jeg studerte i perioden 2007 til 2008 spesialpedagogikk 1 ved HIOF, og 2008 til 2009 spesialpedagogikk 2 ved HIOA på deltid. Deretter ble det et Karriereveiledningskurs, og nå er vi fremme ved dagens utfordringer.

1.2. Veien til forskningen

Høsten 2010 startet jeg på Masterstudiet i Yrkespedagogikk ved HIOA. Studiet startet med innledning om forskning og forskningsmetoder, og det skulle forskes på tre nivåer, individ, det organisatoriske og det samfunnsnyttige. Da begynte konflikten imellom ørene på den enkle sjelen fra Mysen igjen. Jeg tenkte yrkespedagogikk, hva er dette i all enkelhet og når starter dette for elevene i skolen.

Yrkesutdanningen starter i skolesystemet allerede på åttende trinn med det forberedende og opplysende faget Utdanningsvalg. Dette faget er obligatorisk for ungdomstrinnet og er satt opp med 113 timer over tre år. Formålet med faget Utdanningsvalg er at det skal bidra til å skape helhet og sammenheng i grunnopplæringen og knytte grunnskole og videregående opplæring bedre sammen. Det skal også bidra til at elevene får prøve ut interesser og bli bevisst egne evner og anlegg kan bidra til at flere foretar mer kunnskapsbaserte valg av utdanning og yrke. Faget skal bidra til økt forståelse av arbeidslivets krav om kunnskap og kompetanse og bidra til å skape grunnlag for entreprenørskap.

(UDIR)

Nedenfor har jeg gjort noen korte oppsummeringer av mine første forskningsprosjekter ved masterstudiet. Dette fordi deler av det kan være indirekte knyttet til tema i masteroppgaven her, og fordi det kan være av interesse for leser.

Forskning på organisering av faget Utdanningsvalg

I min første oppgave på masterstudiet MAYP4100 forsket jeg på likheter/ulikheter ved gjennomføringen av faget Utdanningsvalg. Dette ble gjort ved fire ungdomskoler som

rekrutterer elever til Mysen VGS. Det viste seg i min undersøkelse å være små forskjeller på gjennomføringen av faget mellom skolene.

Det som forundret meg i denne forskningen, var at det i undervisningen ble fokusert på utdanningsvalg. Det ble ikke nevnt yrker, men hvilke linjer de kunne velge når de skulle begynne på VGS. Dette kan være med å skape forvirring og feilvalg. Jeg mener det burde vært fokus på yrker og yrkesvalg, for så å motta veiledning om utdanningsløpet til ønsket yrke.

Forskning på elevers refleksjoner på faget Utdanningsvalg

I min andre oppgave MAYP4200 forsket jeg på elevers refleksjoner etter å ha gjennomført faget utdanningsvalg. Det ble her intervjuet elever med lav, middels og god måloppnåelse i ungdomskolen. Noen av mine respondenter hadde et positivt inntrykk som hadde brent seg fast, nemlig hospitering ved en selvvalgt bedrift. Dette var ikke likt for alle elevene, eller felles for alle skolene. Det var i tilfellene der, de foresatte som hadde kontaktet bedrifter og lagt til rette for en hospitering da det var muligheter for dette. Det vil si at de elevene med engasjerte foreldre med et bredt nettverk, er de som fikk komme ut i en hospitering ved en ønsket bedrift. Men her fikk jeg også en bekreftelse på at de ikke hadde fått noen god informasjon om utdanningsløpet til ønsket yrke, da de var usikre på linjevalg ved VGS.

Forskning på årsaker til elevers valg og bortvalg av utdanning og yrke

Videre i min oppgave MAYP 4300 forsket jeg på elevers påvirkningsfaktorer ved valg av videregående utdanning, der det ble sett på tre variabler, familie, venner og skolen. Det viste seg at skolen og foresatte er de sterkeste faktorer for elevers valg av utdanning og yrke. Begge de faktorene bør være trygge veiledere for elevenes videre valg. De som velger samme utdanning som venner var i fåtall. Jeg hadde først planer om at denne forskningen skulle ta meg videre, for så å forske på om resultatene her kunne være påvirkende faktorer for elevers bortvalg av videregående utdanning. Men på grunn av situasjonen ved egen skole og ønsket om å jobbe med og utvikle organiseringen av faget prosjekt til fordypning gjorde jeg et omvalg.

Disse tre forskningsoppgavene har jeg valgt bevisst, for å få et innblikk i hvilken informasjon elevene har fått om videregående utdanning og yrkesvalg når de søker VG1 kurset TIP. Jeg vil si de tre ovenstående forskningsprosjektene kan være en styrke for meg, når jeg skal velge tema i denne oppgaven.

1.3. Valg av tema

Det som engasjerer meg mest i egen praksis per i dag, er faget PF som ble et eget fag etter reformen Kunnskapsløftet i 2006. Dette er et fag jeg mener er det viktigste faget for elevene som har valgt yrkesfag. Her er det gitt elevene muligheter til å hospitere ved bedrifter i de yrkene som er relatert til valgt kurs. Elevene kan da opprette en kontakt med bedrifter de selv kunne ønske å jobbe for. Ved å legge igjen et godt inntrykk hos bedriften, kan de skape et godt grunnlag for sin kommende lærlingsbedrift og eventuelt sin arbeidsplass, relasjonen kan starte allerede her.

Min erfaring er at det potensialet som ligger i faget ikke kommer helt til sin rett. Og jeg ønsker derfor å gjøre noen undersøkelser, forsøk og endringer i egen praksis som jeg tror at kan gi faget et bedre potensiale. De involverte parter i dette prosjektet blir da bedrifter og elever. Det som blir mitt utgangspunkt er deres muligheter og synspunkter rundt faget, for deretter å se på skolens muligheter til organisering slik at elever og bedrifter blir bedre profitert med faget. For å gi et innblikk i fagets omfang eller muligheter, skal vi først se på hvilke føringer som er lagt for faget. Jeg velger da kun å se på føringer for VG1 TIP.

Formålet med faget prosjekt til fordypning

Formålet er at det skal gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer, få erfaring med innhold, oppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike yrkene innen utdanningsprogrammene, fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforbereende utdanningsprogram.(UDIR)

Dette faget er etter min oppfatning selve inngangsbilletten til næringslivet for elevene, og det har et omfang på 168 årstimer oppgitt i 60 minutters enheter.

Det kan her virke forvirrende når jeg først sier at jeg kun skal se på VG1, og det her i teksten refererer til VG3. Men prosjekt til fordypning er et fordypningsfag hvor elevene velger et yrke de er nysgjerrige på, og skal derfor arbeide med kompetansemål VG3 rettet mot valgt yrke.

Læreplan for faget

For å være trygg på at jeg gjør riktige valg når jeg skal forske på, utvikle og forbedre det pedagogiske og didaktisk opplegget, som er relatert til gjennomføring av faget prosjekt til fordypning ved egen skole og praksis, må jeg ta utgangspunkt i læreplanmålene. Jeg har helt klart egne tanker og ønsker rundt faget prosjekt til fordypning, men må ta utgangspunkt i læreplanen for faget som er politisk bestemt og skrevet av utdanningsdirektoratet.

Prosjekt til fordypning for VG1 skal brukes til opplæring i:

a)

kompetansemål fra læreplanene fra eget utdanningsprogram for opplæring i bedrift og/eller Vg3 i skole (der det ikke er opplæring i bedrift) eller kompetansemål fra læreplaner for opplæring i bedrift fra andre utdanningsprogram, når det er faglig relevant.

b)

og/eller fellesfag i Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, fellesfag i fremmedspråk eller programfag i de studieforbredende utdanningsprogrammene. Når timene til prosjekt til fordypning brukes til fellesfag eller programfag fra de studieforbredende utdanningsprogrammene, gjelder kompetansemål og timetall for disse fagene slik de er fastsatt i læreplanverket for Kunnskapsløftet.

Jeg tolker punkt **a)** i læreplanen slik at det her kan kombineres læreplanmål fra programfagene i grunnkurset TIP, som er eget utdanningsprogram og læreplanmål fra VG3 som er ment for opplæring i bedrift til de aktuelle/valgte yrker. Det vil si at læreplanmålene fra VG3 vil bli valgt individuelt etter hvilket yrke som er av interesse for vår enkelt elev.

Generelle bestemmelser om valg av innhold

Dersom prosjekt til fordypning brukes til opplæring i kompetansemål hentet fra læreplaner for opplæring i bedrift og/eller Vg3 i skole (der det ikke er opplæring i bedrift) skal det: Utarbeides lokale læreplaner basert på de nasjonale kompetansemålene. Det skal fremgå av Den lokale læreplanen hvilke nasjonale kompetansemål som ligger til grunn for læreplanen.

Prinsipper for utarbeiding av lokale læreplaner i prosjekt til fordypning

Skoleeierne har ansvaret for at det blir utarbeidet lokale læreplaner i PF, for at opplæringen blir gjennomført i samsvar med disse læreplanene, og for at elevene blir vurdert i forhold til kompetansemålene i de lokale læreplanene.

Som ledd i arbeidet med lokale læreplaner bør skolen innhente informasjon fra og søke samarbeid med andre VGS, lokalt arbeidsliv og lokale og/eller regionale utviklingsmiljøer. Det vises også til opplæringsloven § 9-2 om elevenes rett til nødvendig rådgivning og til forskrift til opplæringsloven om rådgivningstjenestens oppgaver.

De lokale læreplanene i PF må tilpasses nivået og formålet med faget. De lokale læreplanene skal angi hva elevene skal kunne mestre etter endt opplæring. De lokale læreplanene skal være formulert slik at de kan danne grunnlag for dialog mellom elever, lærere og aktuelle samarbeidspartnere, som lokalt arbeidsliv.

De lokale læreplanene skal inneholde et kompetansemål om at elevene som del av opplæringen i PF skal dokumentere arbeidet underveis. Det gjelder ikke når eleven bruker PF til fellesfag, fellesfag i fremmedspråk eller programfag fra studieforberevende utdanningsprogrammer. Den lokale læreplanen og det dokumenterte arbeidet underveis skal være et vedlegg til elevenes kompetansebevis og skal kunne legges fram når en lærekontrakt blir inngått.

Den lokale læreplanen i PF må tilpasses de muligheter og forutsetninger skoleeieren har for å gi tilbud i faget. Skoleeieren må imidlertid legge til rette for at elevene får et reelt valg mellom flere læreplaner i PF. Tilbudene bør også inkludere mulighet for organisering av opplæring i arbeidslivet eller ved en annen skole.

Bestemmelser for sluttvurdering/standpunktkarakter:

Elevene skal ha en standpunktkarakter for den delen av PF som følger lokal læreplan.

Eleven skal følge vurderingsordningen for nasjonale læreplaner når de er valgt som hele eller deler av PF.

I forbindelse med føringene som er lagt for sluttvurdering/standpunktskarakter, har nok min skole vært egenrådig. Her er det klart at bedriftene må være med å legge til rette for og forme vurderingskriterier. Her må det tas med delmål fra læreplanene for programfagene og VG3 læreplanene for det aktuelle yrket. Det må utvikles et oversiktlig, generelt og lett forståelig vurderingsskjema som bedriftene er med og forme. Med generelt mener jeg at det må kunne brukes på tvers av de yrkene elevene kan velg imellom, men at VG3 læremålene må fylles ut individuelt.

Forskerens utgangspunkt per i dag

Avsnittene under gir en beskrivelse av mitt ståsted og mine erfaringer som kan knyttes direkte til faget PF. Dette er tilbakemeldinger fra bedrifter og elever som jeg har tolket, og det er mitt personlige syn på enkelte elevers seriøsitet.

Jeg skal bruke mine erfaringer og min posisjon i leting etter en forbedring av organiseringen og gjennomføringen av faget PF, slik at det blir mere hensiktsmessig for alle involverte parter. Jeg er godt kjent i, og kjenner godt til det lokale næringslivet, og vet at det per i dag er behov for lærlinger og rekrutering i de fleste bransjer som ligger inne under grunnkurset TIP. Det som enkelte bedrifter gir tilbakemeldinger om, er at de ikke har tid til å ha elever i hospitering da det tar masse tid, og det skaper ekstra papirarbeider. Dette i forbindelse med evaluering, yrkesskadeforsikring av elevene og så videre.

Elevene som starter på grunnkurset TIP har etter min mening ofte et litt barnslig syn på dette med skole og utdanning. Mine tidligere forskninger viser også at elevene i noen tilfeller har valgt utdanningslinjer ut ifra korte og intense samtaler med foresatte, eller veiledere ved faget Utdanningsvalg i grunnskolen. Dette skjer de siste ukene før søknadsfristen går ut i mars. Noen velger trygghet i hverdagen, med det mener jeg at de velger den samme utdanningslinjen som en god barndomsvenn, slik at de ikke må møte usikre og alene ved overgangen til ny skole. Det er bare et fåtall av elevene som er bevist sitt valg og står kampklare til utfordringene som venter dem i VGS. Dette er deres første skritt ut i yrkeskarrieren, og jeg bruker å si at det er dette året gutta blir menn.

Skolen er i forkant av skolestart mest opptatt av søkemengden av elever. Da dette er økonomisk relatert og de frykter nedlegging av faglinjer og overtallige lærere ved skolen.

Etter skolestart er det å kartlegge for så å se på hvem elever som har diagnoser og lærevansker, for så og legge til rette så godt det går innenfor skolens rammer og allerede bestemte organiseringsvalg. Utover det starter skoleåret som alle tidligere år.

Dette er i korte sammendrag det jeg opplever og erfarer fra år til år i mitt virke som yrkesfaglærer ved grunnkurset TIP. Som nevnt er dette faktorer som er med på å forme min problemstilling i denne oppgaven. De vanlige fagene i VGS, slik som fellesfag går greit, for slik teoretisk læring har elevene forholdt seg til igjennom hele grunnskolen. Men faget PF som har mitt fokus per i dag, er nytt for elevene. De har ingen tidligere erfaringer på området, og ser heller ikke viktigheten av, eller mulighetene med, dette faget.

Det må foregå en forskning som belyser hvordan dette kan organiseres, slik at det blir mest hensiktsmessig for elevene og ikke minst bedriftene. Hvordan skal jeg som en enkel lærer kunne påvirke mine kolleger og ledelsen ved min skole til å evaluere og eventuelt omorganisere faget prosjekt til fordypning? Jeg vil også ha med meg et overordnet mål i forskningen, det er at det skal lede til dagsaktuell fremtidsrettet yrkeskompetanse².

(Nilsen,S.E. & Sund,G.H. 2008 s.7)

Slik faget er organisert i dag, finner eleven seg en hospiteringsplass i en bedrift. Enten ved eget initiativ eller via foresattes arbeidsplass eller deres bekjentskaper. Der hospiterer de først hele uke 42, deretter en dag i uken fra uke 3 i en periode på ti uker. Når de er tilbake ved skolen igjen, skriver de en rapport fra hospiteringen og forankrer arbeidsoppgavene de har hatt opp i mot VG3 delmålene i de lokale læringsplanene gitt for yrket de har valgt.

Men enkelte elever engasjerer seg ikke nok eller forstår ikke viktigheten av, og mulighetene med faget PF. Med dette mener jeg at når det i Norge gjennomføres i all hovedsak yrkesopplæring med den såkalte 2 + 2 modellen, der lærlingen starter med to år i VGS som elev. Deretter skal de inngå en lærlingsavtale med en bedrift de to siste årene før fagprøve eller svennebrev kan avlegges. Jeg finner det da underlig at ikke alle elevene forstår viktigheten av å legge igjen et personlig godt inntrykk ved bedriftene under hospiteringen i faget PF. Dette er utfordringen i min forskning, klarer jeg å finne noen tiltak som er med på å fremme statusen for faget PF.

² Kunnskaper, ferdigheter og holdninger.

1.4. Tilnærming og problemstilling

Min problemstilling tar for seg organiseringen av faget PF. Dette er som tidligere nevnt slik jeg ser det, organisert ut ifra synsing fra skolens side og det har vært lite fokus på tolkning av læreplaner og timeplanstyrte utfordringer. Problemstillingen min er hvordan jeg kan forske meg frem i mot et organisert pedagogisk system som elevene på sin side ser sammenhengen i, og at det skaper engasjement. Og bedriftene føler at de har behov for og ser viktigheten av per i dag og på sikt. For å starte dette prosjektet må jeg gjøre noen valg. Jeg må bestemme meg for hvem jeg skal involvere, og hvordan jeg skal hente informasjon. Jeg tenker da blant annet på rekkefølgen jeg bør arbeide i da informantenes tilbakemeldinger er avhengige av hverandre.

Det som faller meg naturlig er å la elevene være utgangspunktet, da de er årsaken til hele mitt engasjement. Jeg må la deres forventninger og synspunkter være utgangspunkt for mine videre handlinger. Bedriftene er de neste som må på banen, deres meninger må vektlegges, og deres muligheter eller ønsker må imøtekommes for å utvikle et godt opplegg i faget PF.

Kolleger og ledelse ved min skole må informeres om mine funn i de to første undersøkelsene jeg gjør. De må også settes inn i mine tanker rundt prosjektet som skal åpne for en diskusjon, og utfallet av den kollegiale diskusjonen om tiltak og endringer må vurderes med hensyn til rammer og muligheter. Endringer av det organisatoriske vil bli iverksatt, for deretter å starte en ny runde med undersøkelser. Dette for å måle effekten endringene har påført.

Målet er at både elever og bedrifter skal være profitert med de relasjoner som kan skapes gjennom faget PF. Skolen er den parten som må gjøre jobben med det organisatoriske, og legge til rette for at det skal være gjennomførbart, det skal være engasjerende, involverende og profiterende for alle involverte parter.

1.4.1. Problemstillingen

Hvordan organisere faget PF, slik at elever og bedrifter blir profitert med faget?

1.5. Oversikt over oppgavens kapitler

Kapittel 1. gir en innlevelse i min forforståelse av oppgavens tema, og bakgrunn for veien frem til problemstillingen. Dette kapitlet gir deg også en god innledning i hvorfor jeg som forsker er opptatt av hospitering i bedrift ved faget PF.

Kapittel 2. forklarer oppgavens grovplan. Der forklarer jeg prosjektets hensikt, noe om respondentene, og en kortversjon av hvordan jeg skal samle inn data. Dette er et forskningsprosjekt som går over to år, og har en type aksjonsdesign som kan føre til endringer på det organisatoriske rundt faget PTF ved TIP linjen på egen skole.

Kapittel 3. består først av noe tidligere forskning som er gjort på tema, dette er i form av FAFO rapporter, SINTEF rapporter og noe fra KIP prosjektet. Deretter følger teoretiske forankringer av oppgavens tema, dette velger jeg å bygge opp med emnene i den didaktiske relasjonsmodellen slik den er beskrevet i boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* av Hilde Hiim. Her blir det benyttet teoretikere jeg mener har relevans til min forskning på viktigheten av hospitering i faget PF.

Kapittel 4. forklarer mitt valg av forskningsdesign. Det blir her forklart om en type aksjonsforskning som strekker seg over to år. Deretter en forklaring til hvilke forskningsmetoder jeg bruker for å hente inn data, som igjen fører til endringer som vil bli iverksatt ved aksjoner. Det vil bli gjennomført fire aksjoner, de tre første tar for seg faktorer som vil påføre endringer i det organisatoriske, og en som kun omhandler individuell vurdering i faget PF ved TIP linjen på egen skole.

Kapittel 5. presenterer resultatene av undersøkelsene, det vil også forklare aksjonene i kronologisk rekkefølge, og effekten det har gitt ved organisatoriske endringer. Det vil også bli presentert resultater om den individuelle vurderingen i faget PF ved TIP linjen på egen skole.

Kapittel 6. gir en analytisk fremstilling av resultatene som er kommet frem i lyset, gjennom min forskning. Det vil bli presentert elevers og bedrifters synspunkter til faget og dets muligheter. Skolens muligheter for organisering av hospitering ved PF, og individuell vurdering i faget blir diskutert.

Kapittel 7. består av en drøfting av problemstillingen og forskningsresultatene, satt opp imot styringsdokumenter, tidligere forskning og noen relevante teorier. Det vil her bli en diskusjon om det kommer frem noen paralleller mellom tidligere forskning, relevante teorier og som igjen fremmer det pedagogiske arbeidet rundt faget PF ved TIP linjen på egen skole.

2. Prosjektplan for oppgaven

2.1 Hensikten med prosjektet

Da jeg startet på denne oppgaven valgte jeg å gjøre en enkel forundersøkelse ved tre av de videregående skolene i Østfold Fylke som ligger i geografisk nærhet til min egen. Ønsket her var å få noen tips og råd i forbindelse med det organisatoriske ved faget PF som de hadde ved sine skoler, dette for å se om de hadde noe jeg kunne arbeide videre med.

Jeg ble overrasket over de tilbakemeldingene jeg fikk. Ingen av de skolene jeg intervjuet hadde obligatorisk hospitering i bedrift for VG1 TIP. Det som var vanlig praksis var at skolene velger ut de yrkene deres ansatte ved utdanningslinjen TIP har kompetanse innen, som kanskje er tre til fire yrker, og det er de yrkene som elevene kan velge innenfor.

Det er da utviklet noen teoretiske og praktiske oppgaver som blir gjennomført ved skolene, og de mener da at det dekker fagets formål. De forklarte også at de valgte å prioritere hospitering for VG2 elever i bedrift, og så derfor VG1 elever som konkurrerende med hensyn til hospiteringsplassene. Dette betyr at VG1 elever ikke får prøvd ut eller fordypet seg i ønskede yrker, noe som igjen kan føre til feilvalg eller bortvalg av VG2. Disse funnene bekreftes også i forskning fra FAFO og gjennom KIP-prosjektet, noe som jeg kommer tilbake til i kapittel 3.

Slik jeg tolker fagets bestilling, er nettopp det at eleven skal kunne ``smake`` litt på de yrkene som de har ønsker om eller føler nærhet til, for så å gjøre bevisste yrkesvalg. Når en ser på føringene for faget i kapittel 1.4., er jeg med dette kjent med at flere skoler i mitt fylke ikke etterkommer bestillingen fra utdanningsdirektoratet. Målet med denne forskningen er da å komme frem til endringer, og eller påvirkningsfaktorer, som er med på å organisere hospitering i bedrift for alle elever på VG1 TIP i faget PF ved min skole.

2.2 Forskerens mulighet til å skape endringer

For å oppnå forbedringer ønsker jeg å stå i forskningen. Med det mener jeg at jeg skal gjøre undersøkelser hos de involverte parter, som er bedrifter, elever og skole, for så å analysere resultatene. Deretter skal jeg se etter fellesnevner og/eller ulikheter som kan lede meg videre mot tiltak eller endringer jeg kan gjøre ved gjennomføringen av faget PF ved egen skole. Disse tilbakemeldingene vil jeg bruke direkte rettet mot endringer jeg gjør ved organiseringen, for deretter å måle endringenes effekt mot målet som er at alle elever i VG1 TIP ved egen skole skal hospitere i ønsket eller tilnærmet yrke..

2.3. Arbeidsmetode og tidsperspektiv

Jeg ønsker å benytte meg av en aksjonsforskning, da denne typen forskning gir seg selv slik jeg ser det. Dette fordi jeg først må ut i feltet, gjøre intervjuer med de involverte, i dette tilfellet er det bedrifter og elever. For så å sette meg ned med kolleger ved egen skole og drøfte tiltak og/eller endringer vi kan gjøre ved det organisatoriske. Deretter skal jeg ut i feltet igjen, for så å måle effekten av de endringene vi har gjort, for så å gjøre nye endringer.

Dette vil bli bedre beskrevet og mere detaljert forklart under kapittel 4, som er om metode. Tiden dette prosjektet spenner seg over, er høsten 2012 og frem til våren 2014. På den tiden er det gjennomført fire aksjoner som alle vil inneholde en forskning på involverte parter, som igjen fører til en endring ved det organisatoriske. Tabellen under viser en oversikt over temaer som er relatert til faget PF i denne oppgaven.

Respondenter	Tema aksjon 1 Høsten 2012	Tema aksjon 2 Våren 2013	Tema aksjon 3 Høsten 2013	Tema aksjon 4 Våren 2014
Bedrifter	Skape interesse for faget PF	Endringer ved organisering av faget PF	Endringer ved organisering av faget PF	Individuell vurdering av elever i PF
Elever Foresatte	Skape interesse for faget PF	Endringer ved organisering av faget PF	Endringer ved organisering av faget PF	Individuell vurdering av elever i PF
Kolleger	Tiltak/endring	Tiltak/endring	Tiltak/endring	Rammer/tiltak

Figur 1. skjematisk oversikt over prosjektet

Tabellen over gir en oversikt over tidspunkt for handling og involverte respondenter. Det vil i aksjonene bli intervjuet totalt 84 elever, 21 bedrifter og fire kolleger.

Den første aksjonen har som mål å informere respondentene om faget PF på en god måte. Dette med bakgrunn i en enkel forundersøkelse av 2011/2012 elevene. Målet er å skape et engasjement hos alle involverte, dette skjer ved å framsnakke faget på første foreldremøte, slik at alle involverte ser mulighetene som ligger i PF. Tilsvarende vil skje hos involverte bedrifter.

Aksjon to vil bestå av intervjuer med elever og bedrifter som har deltatt i hospitering ved faget PF i to bolker, det vil si våren 2013 med elever i skoleåret 2012/2013. Resultatene av intervjuene vil bli drøftet med kolleger og ledelse, og vil deretter føre til endringer vi som skole kan gjøre på det organisatoriske. Dette for at faget PF skal bli motiverende, og at de involverte skal føle seg profitert med faget.

I aksjon tre vil det bli intervjuet nye elever, det vil si elevene i skoleåret 2013/2014. Her vil det bli gjort tilsvarende intervju som med 2012/2013 elevene, for å kunne se om endringene ved det organisatoriske har en målbar effekt. Det vil være noen tilleggsspørsmål til alle respondentene, forankret i tidligere tilbakemeldinger fra bedrifter og elever, for så å løfte faget PF til enda et nivå.

Den siste aksjonen, aksjon fire skal dreie seg utelukkende om hvordan den individuelle vurderingen av elevene i faget PF skal foregå. Her skal både elever og bedrifter ha medvirkning, men det skal forankres i skoleverkets evalueringsforskrifter.

Jeg har nå beskrevet hvordan jeg i grove trekk hvordan jeg skal arbeide med denne forskningsoppgaven, og skal nå se på tidligere forskning som er gjort på temaet.

3. Teorier av betydning for hospitering i PF

Det er for det første viktig for meg som forsker, å sette meg inn i deler av tidligere forskning som er gjort på tema.

3.1. Tidligere forskning på tema

FAFO-rapport 2008:27

I rapporten *Prosjekt til fordypning – mellom skole og arbeidsliv. Delrapport 1*, har Marianne Dæhlen, Anna Hagen og Dagfinn Hertzberg forsket på om PF bidrar til økt kompetanseoppnåelse for elevene i fag og yrkesopplæringen, og om det påvirker motivasjonen til gjennomføring av opplæringsløpet. Denne undersøkelsen omfatter fem fylker, hvor det er gjort telefonintervjuer med 1 skoleeier i hvert fylke, 13 rektorer, 20 yrkesfaglærere, og dette ble fulgt opp med gruppeintervju med 55 elever delt opp i mindre grupper i hovedsak på tre og tre.

Prosjekt til fordypning på skoleeiernivå

Tilbakemeldinger fra skoleeierne i denne rapporten, er at faget skal gi elevene et bedre grunnlag for egen utdanning og yrkesvalg. De ønsker også at det skal bidra til færre feilvalg og at det hjelper flere elever til å fullføre utdanningen, noe som også er et av målene for min forskning.

Den enkeltes skole timeplaner og lærernes arbeidstidsavtaler er nevnt som hovedfaktorer med hensyn til styringen av faget PF. Det er også gjort reduksjoner på hospitering i VG1, fordi det er ønsket fokus på VG2. Dette for å begrense belastningen ved bedriftene. Men ved noen av skolene har de et samarbeid med opplæringskontoret som formidler kontakter med dens medlemsbedrifter.

Samarbeide mellom skole og arbeidsliv

Når det gjelder PF på VG1 viser denne rapporten at det er små forskjeller mellom fylkene og skolene, alle har lagt opp til ``noe`` utplassering ved VG1. Og det er i all hovedsak skolene som har gjort avtaler om arbeidshospitering ved noen utvalgte bedrifter. Det er her lagt opp til en dag med hospitering i uken, dette for ikke å ødelegge timeplanen med hensyn til de allmenne fagene (fellesfag).

På VG2 viser resultatene at det er store forskjeller mellom små og store skoler, noe som vanskeliggjør å etterkomme elevenes valgfrihet. Jeg holder fokus på resultatene det refereres til ved VG2 og faget lette kjøretøy, da det er det faget som er relatert til grunnkurset VG1 TIP som jeg forsker på. Her kommer det klart frem at bedriftene hadde ønsket mere innflytelse på

utarbeidelse av de lokale læreplaner for faget, og den delen av opplæringen som foregår på skolen. Målet deres her er å kunne være mere med på forberedelsene som elevene trenger for møte bedre rustet til arbeidslivets krav. Dette er absolutt relevant til min forskning.

Lærernes vurdering av faget prosjekt til fordypning

En av lærerne mener at faget PF kun har gjort merkbare endringer på papiret, da det ved hans skole alltid har vært et samarbeid med hospitering i bedrift. Flere av lærerne mener at det er begrenset hva elevene får av faglig utbytte ved hospitering i bedrift i forhold til hva de ville lært på skolen, men mener at den sosiale biten, og det og være i en bedrift er positiv læring. De mener også at de svakeste elevene er minst profitert med hospitering i bedrift, de ville blitt bedre ivaretatt på skolen. Men her er det ressursene som setter en stopper, for det går ikke å ha noen elever i skolen, samtidig som læreren skal besøke de andre elevene ute i bedrift. Det er også et faremoment at bedriftene kan bli brukt opp, det vil si at de føler et mas og for stort press fra skolene, slik at de melder seg ut av hospiteringssamarbeidet.

Elevenes valg

Det er i denne undersøkelsen intervjuet 15 elever ved VG2 lette kjøretøy ved de forskjellige skolene. Dette er relevant for min forskning, da disse elevene også reflekterer til føringene for PF i VG1 som de har vært igjennom. Her gir elevene tilbakemeldinger om at de har opplevd PF i VG1 både på skole og i bedrift. Noen gjorde endringer i sitt tidligere ønske om VG2 kurs etter hospitering i VG1, mens andre hadde hatt PF på skolen. Samtlige syntes det var greit å være i hospitering, selv om noen mente det ble en del vasking og rydding. Flere har etter hospiteringen i VG2 fått avtale om lærlingkontrakt, og noen ønsker å avbryte utdanningen for å gå andre veier. Det viser seg at den kontakten og det nettverket som kan etableres ved hospitering i bedrift, bidrar positivt på elevens motivasjon til å fullføre utdanningen.

Arbeidsgiverens vurderinger

Her forteller alle informantene at de vant med å ha elever til hospitering. Men de har også klare skiller på hospitering av elever på VG1 og VG2. Elever som kommer fra VG1 TIP har så lite kunnskap om faget, så for dem blir det i all hovedsak å observere. Derimot VG2 elever mener de at kan bli satt til mere nyttige gjøremål.

De har også gjort avtaler med noen skoler, hvor VG1 klasser får en dag med omvisning i bedriften, og informasjon om bilbransjen for øvrig. Det er også donert noe utstyr til skolene,

som de kan bruke til fordypning i faget lette kjøretøy ved skolen. Enkelte bedrifter har forbeholdt seg en rett i forbindelse med hospiteringen, til å sende elever som ikke fungerer tilbake til skolen. Bedriftene mener også at noen elever som er skoletrøtte blir forledet til dette yrket, men mener at det har det skjedd en utvikling som gjør at elektronikk, data og feilsøking krever en enorm kapasitet av utøverne. Informantene her er positive til faget PF og hospiteringsordningen, men ønsker et tettere samarbeid og en høyere påvirkningsfaktor til faget. Det kommer også frem at halvparten av elevene på VG1 som har hospitering i bedrift, er fornøyd med faget, mens den andre halvdel som har hatt faget bare ved skolen, er minst fornøyd med faget PF.

FAFO-rapport 2010:23

Delrapport 2 av Marianne Dæhlen og Anna Hagen

I denne rapporten blir mange av de elevene som deltok i Delrapport 1 intervjuet på nytt 2 år etter. Dette tar jeg med fordi det er interessant for meg og min forskning å se refleksjonene elevene har nå, da de er lærlinger på det andre året.

Her er også resultatene av *Delrapport 1* sammenlignet med felles punkter i surveyundersøkelsene, som er en kvantitativ nasjonal undersøkelse gjort i samarbeid med Danmarks Pædagogiske Universitetsskole og Høgskolen i Hedmark. Det er interessant å merke seg at lærersurveyen i stor grad støtter opp under funnene i delrapport 1. Her kommer det frem at nesten 70 % av skolene gjennomfører PF som enkeltdager i VG1, her er det ikke tatt hensyn til om det er hospitering i bedrift eller om faget blir gjennomført bare på skolen. Undersøkelsen viser også at 50 % av de spurte lærerne bekrefter at PF blir gjennomført på skolen, det vil si at halvparten av alle VG1 elever ikke har hospitering i bedrift.

SINTEF-rapport 2009 A8578

I denne rapporten kommer det frem at visjonen med KL også var å etablere et tettere samarbeid mellom skole og bedrift. Men i denne rapporten uttrykker både LO og Fellesforbundet en felles bekymring for bruken av PF. De påpeker at det kan være vanskelig og gjennomføre faget ved mindre skoler hvor tilbudsstrukturen og kontakten med næringslivet ikke er optimal. Dette kan være spennende med hensyn til min forskning, da Indre Østfold neppe blir sett på som Norges navle.

Både LO og Fellesforbundet viser til en negativ skole-psykologisk holdning til arbeidslivet blant de eldre yrkesfaglærerne, og mener at kontakten mellom skole og bedrift bør bedres og vedlikeholdes. Dette er også noe av bakgrunnen til min forskning, nemlig å bedre samarbeidet mellom skole og bedrift ved egen skole. Norges bilbransjeforbund, som også har blitt intervjuet, mener i denne rapporten at skolene bør ta initiativ til å opprette et samarbeide. Norges bilbransjeforbund er positive til faget PF og mener at et samarbeid mellom partene satt i system vil være til stor fordel. Opplæringskontorene har også uttalelser i denne rapporten, men har nok mere fokus på overgangen mellom VG2 og lærlingsbedrift.

FAFO-rapport 2012:61

Hospitering i fagopplæringen er en forskningsrapport skrevet av Anne Inga Hilsen, Torgeir Nyen og Anna Hagen Tønder. Her evaluerer de forsøksordninger på hospitering i bedrift for lærere på yrkesfag i seks fylker. Det vil si at de lærerne som underviser i VG1 og VG2 yrkesfag er til hospitering i en bedrift for å få innblikk i, lære eller friske opp faget.

Jeg ser her kun på resultater som er relatert til min forskning. De fleste var til hospitering over en periode, dette for å få best utbytte av hospiteringen. Det var bare cirka 20 % av de lærerne som var til hospitering som hadde fagbrev i faget de hospiterte i. På spørsmål om de kjente til bedriften fra tidligere svarte 49 % at de kjente bedriften relativt godt fra tidligere. På spørsmål om det hadde vært enkelt for læreren å endre på avtalt tidspunkt for hospiteringen, svarte cirka 60 % at det ikke hadde vært noe problem. På spørsmål når det gjaldt å få kjennskap til hva som kjennetegner en god yrkesutøver i faget, svarte cirka 86 % at de hadde fått godt eller svært godt utbytte av hospiteringen, Og når de ble spurt om de hadde hatt utbytte av hospiteringen i bedrift, svarte 86 % av lærerne at de hadde hatt et godt eller svært godt utbytte. Grunnen til at jeg velger å ta med denne rapporten, er at den dokumenterer lærernes refleksjoner etter hospitering i bedrift, og jeg ønsker å se disse resultatene opp i mot elevenes refleksjoner på de samme temaene i min undersøkelse..

FAFO-rapport 2012:47

Dette er en studie av innføringen av faget prosjekt til fordypning i Kunnskapsløftet, skrevet av Torgeir Nyen og Anna Hagen Tønder. Prosjektet her startet i 2007 og ble avsluttet 2012, her er det intervjuet først elever i skolen, deretter er de intervjuet som lærlinger, for så et

avsluttende intervju etter endt fagprøve. Jeg velger også her ut resultater som er relatert til min forskning.

Skoleleders vektlegging av formålet med faget prosjekt til fordypning

Det viser seg her at skoleledere legger vekt på bred innføring i lærefag på VG1, mens de legger en større vekt på mulighet for praktisk utføring og spesialisering på VG2. Det er også færre positive effekter av PF når det meste av faget er gjennomført på skolen. Dette gjelder for effekten på for valg av utdanning og yrke, motivasjonen for å fullføre utdanningen, forberedelser til læretiden og søken etter lærlingplass.

Elevers refleksjoner

På spørsmål om når de bestemte seg for valgt yrke, svarte 38 % at de bestemte seg på ungdomskolen eller tidligere, 23 % bestemte seg på VG1 og 36 % bestemte seg på VG2. Jeg klarer ikke å lese ut av denne undersøkelsen hvor mange alternative yrkesvalg de hadde de elevene som bestemte seg for yrke på VG2, da dette er slik jeg ser det relevant da noen av VG2 kursene har meget begrensede yrkesvalg.

Det viser også i denne undersøkelsen at det er vanlig at faget PF på VG1 nivå gjennomføres på skolen. For VG2 er det like stor andel som har hospitering i perioder, som enkeltdager. På spørsmål om faget PF ga dem bedre grunnlag for valg av fag og yrke, svarer 90 % av elevene at de er helt eller ganske enig. I det lille mindretallet som mente at PF ikke ga et bedre grunnlag for valg av utdanning og yrke, hadde 7 av 10 elever PF kun på skolen.

På spørsmål om PF ga en bedre forståelse mellom teori og praksis, svarte 83 % av elevene at de var helt eller ganske enig. Det er her ingen signifikant³ forskjell mellom de som har hospitert enkeltdager eller sammenhengende perioder. Videre på spørsmål om PF gjorde elevene bedre forberedt på overgangen til lærling svarte 78 % at de var helt eller ganske enig. Når de ble spurt om faget PF fungerte som en motivasjonsfaktor til fullføring av valgt yrkesutdanning svarte 83 % at de var helt eller ganske enig. Det viser seg også at 63 % av de spurte elevene sier seg ganske eller helt enig i at faget PF var med å gjorde det enklere for dem å komme inn i en lærlingordning ved en bedrift.

³ Betydningsfull, av betydning

De bivariate analysene på tvers av fagene for dem som har hospitert i bedrift viser det seg at 76 % av elevene mener at faget PF har gjort det lettere for dem å få læreplass, og 56 % av elevene totalt, det vil si at de som hadde faget PF på skolen også er inkludert var helt enig i påstanden. Så det er her tydelig at elevene er motivert for hospitering i bedrift, selv de som ikke har erfaring med hospiteringen sier seg delvis enig i påstanden.

Bedrifters refleksjoner på rekruttering av lærlinger

Når bedriftene fikk spørsmål om hvordan de rekrutterer lærlinger, svarer 23 % at elever som har vært til hospitering og legger igjen et godt inntrykk kan få tilbud om lærlingplass. Videre er det 17 % av lærlingene som selv tar kontakt med bedriftene, og 34 % av lærlingene blir rekruttert via formidling fra opplæringskontoret. Dette forteller meg at 40 % av alle lærlingkontrakter i denne rapporten er det elevene selv og faget PF som etablerer.

På spørsmål om årsaker til at bedriftene tar imot elever til hospitering, svarer 61 % av bedriftene at ønsket er å etablere kontakt med elever som senere kan være aktuelle lærlinger. 54 % av bedriftene ønsker å gi elevene litt erfaring i yrkeslivet som årsak til hospitering. Disse tallene gir en god indikasjon på at bedriftene er interessert i elevene på yrkesfag, og at de ser dem som fremtidige medarbeidere. På spørsmål om elevenes faglige nivå i dag sammenlignet med for fem år siden, svarer 56 % av bedriftene som kommer inn under utdanningslinjen TIP at det er vanskeligere å få tak i gode lærlinger i dag. Men samtidig svarer til sammen 77 % av bedriftene at de er helt eller delvis enig i at faget PF gjør det lettere for skolesvake elever å få lærlingplass.

(ISSN: 1501-6072)

Yrkesdidaktisk kunnskapsutvikling og implementering av nye læreplaner

(KIP prosjektet) Dette er et stort fireårig aksjonsforskningsprosjekt som pågikk i perioden 2006-2010 og omhandlet implementering av nye læreplaner. Prosjektet studerte læring i yrkesopplærings to første år i et nært samarbeid med lærere fra 13 ulike skoler, 5 fylker og 6 utdanningsprogram. Visjon med prosjektet var å utvikle eksempler på opplæring som ivaretar elevenes læringsbehov, samfunnets og bransjenes behov for kompetanse, samt nasjonale føringer i KL. Prosjekt som har hatt følgende fire målsetninger:

1. Å studere yrkesfaglærere og instruktørers opplæringsstrategier i forhold til nye læreplaner og andre viktige endringer i rammebetingelser

2. Å utvikle et kompetanseutviklingsopplegg for denne gruppen pedagoger som bygger på deres refleksjoner over egen opplæringsstrategi
3. Å studere utviklingsprosesser over et lengre tidsspenn gjennom følgeforskning, slik at man fanger opp institusjonaliseringen av slike endringer
4. Å utvikle den yrkesdidaktiske kunnskapen gjennom systematiske analyser av opplæringspraksiser og utviklingsprosesser i ulike kontekster

KIP var delt inn i to hovedprosjekter, KIP-NFR, med prosjektleder Anne Lise Høstmark Tarrou, og KIP-AF, med prosjektlederne Hilde Hiim og Grete Haaland Sund. De to KIP-prosjektene har hatt ulike fokus, men begge har fulgt implementeringen av nye læreplaner i fag og yrkesutdanningen. I KIP -AF har søkelyset vært rettet mot yrkesfaglærerens fortolkninger av planer og deres oppfølging av disse i praksis. Målet har vært å utvikle metodiske opplegg og verktøy som kan styrke yrkesrelevansen i fagene, og støtte ulike differensieringsstrategier. Prosjektet har utviklet metoder som gjør lærere og instruktører i stand til å beskrive, vurdere og forbedre egen opplæringspraksis. Denne rapporten er meget viktig for min forskning, da den er direkte knyttet til problemstillingen. Jeg vil i all hovedsak se på den delen av prosjektet som omhandler hospitering i bedrift ved VG1. Dette prosjektet er gjengitt i boken *Praksisbasert yrkesutdanning* av Hilde Hiim i 2013.

En manglende yrkesfaglig breddekompetanse i lærerteamene er i denne rapporten betegnet som en utfordring. Dette er i min praksis ikke bare en utfordring, men en umulighet da grunnkurset TIP rekrutterer til 92 forskjellige yrker. Det er lite sannsynlig at alle elevene i en gruppe som består av 14 elever har 14 forskjellige ønsker om yrke, men om det er 5 forskjellige ønsker om yrker i en gruppe, er også det en utfordring for et lærerteam å serve. Dette er også en av grunnene til min forskning, da jeg mener hospitering i bedrift i faget PF for VG1 er vel så viktig som for VG2. Dette fordi yrkesorienteringen og arbeidet elevene utfører under hospitering i bedrift på VG1 er med på å bevisstgjøre videre valg av yrke, og ikke minst bidra til å redusere feilvalg av VG2 kurs. (Hiim, H. 2013 s.318)

Det er også ved flere skoler forsøkt hospitering i VG2 kurs for VG1 elever. Dette gir i flere tilfeller negative opplevelser for elevene, da hospiteringsalternativene ofte blir styrt av skolene. Dette frarøver også VG1 elevene deres mulighet for medvirkning og relevant erfaringsgrunnlag. Det er også i denne rapporten, likt som i FAFO-rapport 2012:61 kommet

frem at elever som får arbeidslivspraksis i yrker som de er interessert i, opplever dette som meningsfylt og motiverende. (Hiim, H. 2013 s.321)

Oppfølging fra skolens side under hospitering er i denne oppgaven et formål. For at praksisen skal bli tilstrekkelig utnyttet som ressurs i den faglige utviklingen, er det viktig med hyppig og kontinuerlig oppfølging fra skolens side. Dette skaper også trygghet for eleven, og bidrar også til at læreren ved skolen oppdateres på hva som er bedriftenes ønsker og visjon. Dette bidrar også til at læreren kan relatere de teoretiske oppgavene ved skolen etter hospiteringen, opp imot oppgavene eleven har vært igjennom i bedriften. (Hiim, H. 2013 s.323)

Elevene som har vært respondenter i KIP prosjektet forteller at det er nødvendig med hospitering i bedrift ved faget PF, da dette bidrar til å gi dem forståelse av hva yrket krever og ikke minst betydningen med utdanning. Dreyfus og Dreyfus bekrefter også dette med at variasjoner av situasjoner og eksempler gir elevene et erfaringsgrunnlag til å utvikle fagbegreper, gjøre faglige overveielser og utvikle profesjonell dømmekraft. For å nå bransjens mål og visjon for fag og yrkesopplæring må det legges til rette for en praksisnærhet i opplæringen også i VG1 og faget PF. (Hiim, H. 2013 s.327)

Det viser seg at resultatene fra FAFO rapportene samsvarer med resultatene fra KIP prosjektet. Resultatene viser at elevene og bedriftene får mye ut av hospiteringen i faget PF, når oppholdet i bedrift er godt faglig og sosialt planlagt, og ikke minst tett fulgt opp fra skolens side. Dette gir også skolen og etterarbeidet der gode yrkesrelaterte retningslinjer for faget PF. Konsekvensene med dårlig planlegning av faget, kan føre til stor fare for at elevene ikke får så mye ut av det, og at de heller ikke fungerer så godt eller får vist seg fra sin rette side i bedriften. Det kan også føre til at de får lite relevante oppgaver og lite veiledning. En annen viktig side ved samarbeidet er yrkesorientering fra bedriftene, som kan gi elevene en god veiledning til å velge hospitering og yrke.

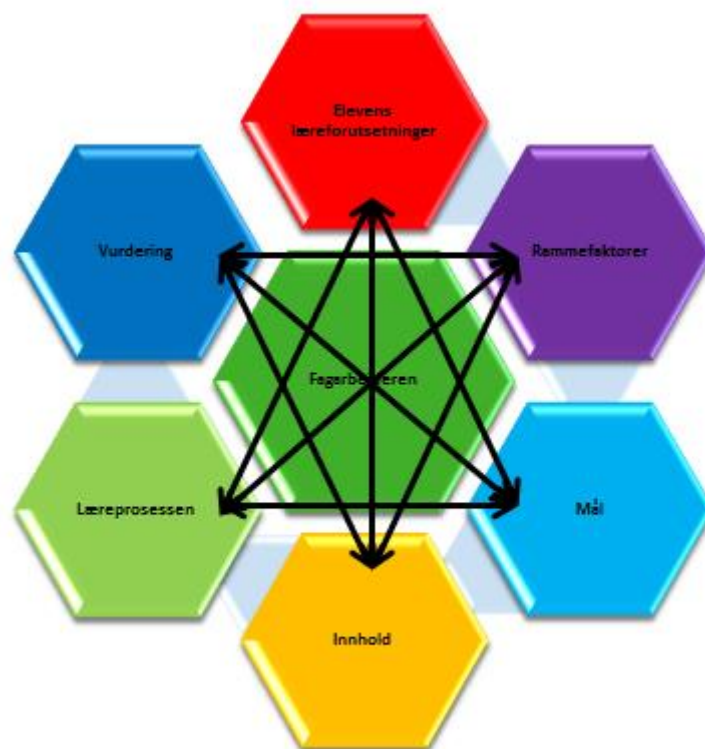
Rapportene over er av interesse for min forskning da den styrker min oppgaves reliabilitet, og resultatene her kan også bidra til min forsknings validitet. Det er også en god hjelp til utforming av egne forskningsspørsmål og intervjuguider.

3.2. Teorier av betydning for praksis i yrkesutdanning

Det som er beskrevet ovenfor er med i tankene mine når jeg skal forske på og dokumentere viktigheten av organiseringsendringen av faget PF på VG1 ved TIP avdelingen på egen skole. For at jeg skal kunne sette forskningen i et system er jeg avhengig av en struktur.

Jeg velger da å forankre min forskning ved hjelp av den didaktiske relasjonsmodellen.(Hiim, H. & Hippe, E. 1998 s.62) Den er her gjengitt i en customisert og egendesignet versjon.

Teoriene vil videre bli systematisert med temaene: elevens læreforutsetninger, fagets rammefaktorer, målet med faget, fagets innhold, læreprosessen i faget og modellens kjerne som jeg mener er den ferdig formede fagarbeideren.

Figur 2

3.2.1. Elevens læreforutsetninger

Elevens kunnskaper, holdninger og ferdigheter

Dette er en utfordring, og en av lærerens eller veilederens viktigste oppgaver, det å være aktivt med å etablere og eller legge til rette for elevens læreforutsetninger. Jeg forholder meg her til programfagene på nivået VG1 TIP i videregående opplæring i skole.

Fysiske, psykiske og sosiale læreforutsetninger

Individet, som her er i form av den enkelte elev og dens ønsker, tanker og mål knyttet opp til en fullverdig yrkesutdanning er i denne settingen grunnpilaren for elevens læreforutsetninger. Det er viktig at læreren møter eleven på dens nivå og setter seg inn i elevens nåsituasjon og at de i fellesskap staker ut kursen frem til ønsket mål om utdanning og yrke. Dette er en viktig prosess, da elevens læringsvilje og interesse ofte er styrt av at opplæringen virker relevant og meningsfylt rettet mot et fremtidig yrke. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.43)

I boken *Læring gjennom praksis* skriver Sigmund E. Nilsen og Grete H. Sund om elevens læreforutsetninger og viktigheten av kartlegging og differensiering. (Nilsen, S.E. og Sund, G.H. 2008 s.38) Eleven har ofte klare ønsker for sin utdanning, men det er da også viktig å kartlegge elevens fysiske tilstand. Jeg tenker da på helsemessige laster som astma eller allergi som kan være uheldig i enkelte yrker, og eventuelle handikap som kan bli en belastning i utøvelse av ønskede yrke. Dette er en viktig kartlegging som læreren skal gjøre i samspill med eleven, for og på tryggest og best mulig måte kunne veilede og tilrettelegge til elevens beste med hensyn til utdanning og valg av yrke. For å optimalisere elevens læreforutsetninger, er det viktig at læreren setter seg godt inn i elevens psykiske, fysiske og sosiale forhold. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.47)

Det er viktig å skaffe en oversikt og kartlegge utdanningsløpet i sammen med elevene individuelt. Det å legge en utdanningsplan og dele dette opp i etapper med avsluttende delmål, for så å analysere delmålene å skape forutsigbarhet kan vær faktorer som er med og skaper motivasjon og lærelyst. Dette samarbeidet mellom elev og lærer er med og trygger læreforutsetningene hos eleven rettet mot en helhetlig yrkesutdanning. Det kan virke som en uendelig vei å gå for elevene om de får hele utdanningsløpet servert i en pakke, så vi skal se hvordan dette ser ut for en elev i vanlig ordinær yrkesutdanning.

En ordinær yrkesutdanning er bestående av flere avsluttende delmål. Med det mener jeg at delmål 1 består av et grunnkurs i VGS, som i dette tilfellet er VG1 TIP. Dette kurset gir eleven grunnleggende mekaniske ferdigheter og muligheter til per i dag 21 VG2 kurs, som er i skole, og muligheten til å velge blant 92 yrker. Det neste delmålet VG2 som også er i skole, kvalifiserer til delmål 3 som er en opplæringsavtale som i all hovedsak foregår i en bedrift. Dette leder igjen til delmål 4 som er en fagprøve som avlegges ved en bedrift, og ved bestått fagprøve er fagbrev da i denne forbindelse en fullverdig yrkesutdanning.

<http://www.vilbli.no/?Program=V.TP&Kurs=V.TPTIP1----&Side=1.3>

Å finne sin plass

Under den individuelle samtalen hvor eleven åpner seg med sine tanker om yrkesutdanning, er det ofte at vi må stikke fingeren i jorda og trekke pusten. Det er ofte at elevenes yrkesvalg er påvirket av ting de har sett i fjernsyn eller media. Det som går igjen er amerikanske programmer fra fjernsyn hvor det er restaurering og motivlakkering av spesielle biler. Det er da viktig å bevisstgjøre eleven på hvor stor etterspørselen på slike jobber vil være, og hvor mange firmaer i nærmiljøet som bedriver slik virksomhet. Det er ikke bestandig at det elevene finner lystbetont er økonomisk begunstiget eller samfunnsnyttig.

Bevisstgjøring av elevens kunnskaper, holdninger og ferdigheter er viktige faktorer å se i lys av interesser. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.41) Når vi har dannet en oversikt over slike egenskaper, er det lettere og veilede til nærliggende og aktuelle bedrifter vi kan velge ut som potensielle hospiteringsplasser i faget PF. Det er også viktig at eleven får veiledning til å opprette en kontakt med kommende hospiteringsbedrift. Med tanke på hva som møter eleven noen år senere når den senere skal søke arbeid, er det god trening og starte med at de selv sender en søknad eller gjør en personlig henvendelse til ønsket bedrift. Men også her er det viktig at lærer eller veileder følger opp. Om eleven føler angst eller ubehag med denne delen av PF må lærer eller veileder stille opp og være med å skape trygghet.

Hospiteringen

Under elevens hospitering skal lærer eller veileder komme på besøk til bedriften for å se hvordan det fungerer. Dette besøket har forskjellig innvirkning på eleven, noen er stolte og skal vise læreren rundt, mens andre synes det er flaut og trekker seg mere tilbake. Men det som jeg har opplevd, er at om dette besøket har uteblitt, så er det ubetinget at eleven kommer med en etterlysning av besøket. Dette mener jeg at kommer av den sosiale tryggheten eleven

har etablert på skolen, og at de vil ha denne kontakten opprettholdt. Dette blir også beskrevet i boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere.*(Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.46)

3.2.2. Fagets rammefaktorer

Læreplaner og lovverk

Det som blir sett på som rammefaktorer, er gitte læreplaner for faget og lovverk om opplæring i skole og bedrift. Bestillingen ved faget er å gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer, få erfaring med innhold, oppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike yrkene innen utdanningsprogrammene, fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforberevende utdanningsprogram.(UDIR)

Prosjekt til fordypning for VG1 skal brukes til opplæring i:

- a) kompetansemål fra læreplanene fra eget utdanningsprogram for opplæring i bedrift og/eller Vg3 i skole (der det ikke er opplæring i bedrift) eller kompetansemål fra læreplaner for opplæring i bedrift fra andre utdanningsprogram, når det er faglig relevant.*
- b) og/eller fellesfag i Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, fellesfag i fremmedspråk eller programfag i de studieforberevende utdanningsprogrammene. Når timene til prosjekt til fordypning brukes til fellesfag eller programfag fra de studieforberevende utdanningsprogrammene, gjelder kompetansemål og timetall for disse fagene slik de er fastsatt i læreplanverket for Kunnskapsløftet.*

Dersom prosjekt til fordypning brukes til opplæring i kompetansemål hentet fra læreplaner for opplæring i bedrift og/eller Vg3 i skole (der det ikke er opplæring i bedrift) skal det: Utarbeides lokale læreplaner basert på de nasjonale kompetansemålene. Det skal fremgå av Den lokale læreplanen hvilke nasjonale kompetansemål som ligger til grunn for læreplanen. Skoleeierne har ansvaret for at det blir utarbeidet lokale læreplaner i PF, for at opplæringen blir gjennomført i samsvar med disse læreplanene, og for at elevene blir vurdert i forhold til kompetansemålene i de lokale læreplanene.

Som ledd i arbeidet med lokale læreplaner bør skolen innhente informasjon fra og søke samarbeid med andre VGS, lokalt arbeidsliv og lokale og/eller regionale utviklingsmiljøer. Det vises også til opplæringsloven § 9-2 om elevenes rett til nødvendig rådgivning og til forskrift til opplæringsloven om rådgivningstjenestens oppgaver.

De lokale læreplanene i PF må tilpasses nivået og formålet med faget. De lokale læreplanene skal angi hva elevene skal kunne mestre etter endt opplæring. De lokale læreplanene skal være formulert slik at de kan danne grunnlag for dialog mellom elever, lærere og aktuelle samarbeidspartnere, som lokalt arbeidsliv.

De lokale læreplanene skal inneholde et kompetansemål om at elevene som del av opplæringen i PF skal dokumentere arbeidet underveis. Det gjelder ikke når eleven bruker PF til fellesfag, fellesfag i fremmedspråk eller programfag fra studieforbereende utdanningsprogrammer. Den lokale læreplanen og det dokumenterte arbeidet underveis skal være et vedlegg til elevenes kompetansebevis og skal kunne legges fram når en lærekontrakt blir inngått.

Den lokale læreplanen i PF må tilpasses de muligheter og forutsetninger skoleeieren har for å gi tilbud i faget. Skoleeieren må imidlertid legge til rette for at elevene får et reelt valg mellom flere læreplaner i PF. Tilbudene bør også inkludere mulighet for organisering av opplæring i arbeidslivet eller ved en annen skole.

Læreplanens generelle del er forankret i formålsparagrafen i opplæringsloven og er et felles grunnlag og en felles overbygning for grunnopplæringen. Her fokuseres det i stor grad på elevenes personlige utvikling, og at læringsarbeidet skal stimulere til å utvikle ulike sider ved mennesket. Det meningssøkende, det skapende, det arbeidende, det allmenndannende, det samarbeidende og det miljøbevisste mennesket. Stimuleringen skal resultere i det integrerte mennesket. De seks egenskapene leder til at de tar ansvar både for seg selv og samfunnet. Alle de egenskapene det blir fokusert på representerer viktig yrkeskompetanse i blant annet TIP yrkene. Den generelle læreplanen understreker at opplæringen må rettes mot utvikling av personlige egenskaper og ikke bare mot faginnhold. (UDIR)

Læreplanverket for grunnopplæringen består av tre deler. Den generelle delen er et nasjonalt, overordnet styringsdokument som inneholder den verdimeslige, kulturelle og

kunnskapsmessige oppbygningen av grunnopplæringen. Videre består den av prinsipper for opplæringen med læringsplakaten, den skal være et grunnlag for kvalitetsutvikling og vurdering ved det enkelte lærested. Siste delen er læreplan for fag, felles programfag og opplæring i bedrift. Denne delen beskriver formålet med faget, strukturens hovedområder, mål for den kompetansen som eleven skal utvikle og prinsipper for vurdering. Dette er sentrale dokumenter sammen med den offentlige utredningen. (NOU 2008:18)

Opplæringens prinsipper sammenfatter og utdyper bestemmelsene i opplæringsloven, forskrift til loven og læreplanverket for øvrig, det må ses i sammenheng med det samlede regelverk. Det defineres grunnleggende prinsipper og krav som skal prege og forplikte alle skoler og øvrige opplæringssteder. I læreplananalyse er det viktig at vi er bevisst på disse kravene og prinsippene som er forpliktende i all opplæring. Det står blant annet at elevene skal utvikle sine evner og talent individuelt og i samarbeid med andre. Det skal stimulere elevenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet. Utvikle elevenes evner til kritisk tenkning og personlig utvikling. Stimulere til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse, og legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte. Dette medfører at vi også må bestrebe oss på å utvikle andre læringsarenaer enn skolelokalene. Vi må i samarbeid med bedriftene utvikle planer for hospitering, slik at elevene får innsikt i aktuelle og ønskede yrker i faget PF.

Tid og sted

For at man skal få til en kumulativ læring i faget PF (Illeris, K. 2000 s.39), forutsetter det engasjement fra alle parter. Både LO og FB viser til en negativ skole-psykologisk holdning til arbeidslivet blant de eldre yrkesfaglærerne i SINTEF-rapport 2009 A8578, og mener at kontakten mellom skole og bedrift bør bedres og vedlikeholdes. I boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* blir dette også sett på som et hinder for godt samarbeide mellom skole og bedrift. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.54) Dette er ting som kan bygge på misforståelser underveis, eller dårlig kjemi mellom involverte parter, men dette er rammer for opplæringen som må komme på plass for at læringen skal ha sin hensikt. Her ville det vært på sin plass at skoleeier utarbeidet en kvalitetssikring, som fungerer preventivt for slike tilbakemeldinger som i SINTEF-rapport 2009 A8578.

I boken *Demokrati og utdanning* skriver John Dewey om læringsarenaer, og hvordan de virker på individene. Han skriver at: *Det er skolens oppgave at skape et miljø, hvor leg og*

arbejde udføres med henblik på at fremme den ønskede mentale og moralske vækst. (Dewey, J. 2000 s.212) Jeg setter dette i forbindelse med overgangen elevene møter fra opplæring på skole og opplæring i bedrift. Dette fordi det i FAFO-rapport 2008:27 ble uttalt fra bedrifter at, for de elever som har hospitering i bedrift på VG1 nivå, besto hospiteringen i all hovedsak av observering. Dette ser jeg som meget uheldig. Selv om de er unge og mangler spisskompetanse, er nok nysgjerrigheten og lærelysten til stede. Dewey mener at den sosiale settingen har stor betydning for læringen, og når elevene da er i fellesskap med ``voksne`` blir det en automatisk overgang fra lek til å arbeide.

Skolens timeplaner og årsplaner er også en rammefaktor som med litt velvilje kan og bør tilpasses faget PF. Det som kommer frem av forskningen i FAFO-rapportene og i min forundersøkelse, viser at det er stor forskjell når på året elevene blir utplassert, og om det er over enkeltdager eller perioder. Noen skoler praktiserer en uke sammenhengende utplassering i starten av første termin og en periode i slutten av andre termin. Dette vil være hemmende for elever, om det skulle dukke opp sykdom i den første terminen, da det ikke er noen mulighet for å hente igjen den hospiteringsperioden. Og en hospitering i perioden etter 1. mars som da er søknadsfristen for VG2 mister også sin misjon slik jeg ser det. Dette fordi et av delmålene med hospitering i VG1 er at det skal gi bedre innsikt i utdanning og yrker, som igjen skal bidra til å trygge valget av VG2.

Innenfor disse rammene skal faget prosjekt til fordypning organiseres ved min praksis per i dag. Det er tre grupper som er direkte involvert i gjennomføringen av faget, og skal arbeide innenfor overnevnte rammer. Det er bedrifter, elever og skolen, og de bør alle være innforstått med at de har felles mål, som er rekruttering, utdanning og veien frem til et yrke.

3.2.3. Målet med faget

Målet med faget PF er at det skal gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer. De skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene innen utdanningsprogrammene. De skal ha mulighet til å fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og eventuelt ta relevante fellesfag fra Vg3 i fremmedspråk og programfag fra studieforbereende utdanningsprogram.(UDIR)

Formålet med felles programfag er at det skal gi den enkelte en praktisk, variert og grunnleggende teknisk opplæring, som skal gi en bred plattform for videre yrkesvalg. Opplæringen i felles programfag skal gi elevene grunnleggende og enkel trening i alle deler av en produksjonsprosess med planlegging, produksjon, vedlikehold, dokumentasjon og kvalitetssikring. Opplæringen skal være yrkesrelatert og den skal forberede elevene til yrker og arbeid med høy endrings og omstillingsevne, både nasjonalt og internasjonalt. Felles programfag er strukturert i tre programfag. Produksjon, Tekniske tjenester og Dokumentasjon og kvalitet. Programfagene utfyller hverandre og må ses i sammenheng. De ulike felles programfagene har hver sine kompetansemål, og disse målene overlapper hverandre og kan sees på som en arbeidsprosess.

De grunnleggende ferdigheter i felles programfag er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. Med grunnleggende ferdigheter menes å kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, kunne regne og å bruke digitale verktøy i arbeidsoppgaver. Vurdering av felles programfag er standpunktkarakter i hvert av programfagene. Standpunktkarakteren skal vurdere elevenes oppnådde kompetanse i hver del av arbeidsprosessen. Når eleven arbeider med en arbeidsoppgave skal eleven bli vurdert etter hvor god den er til å forstå arbeidstegning eller beskrivelse og annen dokumentasjon som skal til for å utføre arbeidet. I tillegg skal eleven gjennomføre en kvalitetstest og dokumentere arbeidet helt til slutt i arbeidsprosessen. Denne delen av arbeidsprosessen vil bli vurderingen i felles programfag dokumentasjon og kvalitet. Etter det skal eleven hente frem riktig verktøy og utstyr for å kunne gjennomføre arbeidet. Denne delen i arbeidsprosessen vil bli vurderingen i fellesprogramfag tekniske tjenester. Så skal eleven produsere noe. Denne delen i arbeidsprosessen vil bli vurderingen i fellesprogramfag produksjon. Elevene skal ikke opp til eksamen, men har krav på underveisvurdering og sluttvurdering. Disse målene er viktige faktorer for faget PF, da dette er grunnleggende mekaniske ferdigheter som er bærebjelken til alle de 92 yrkene VG1 TIP rekrutterer til per i dag.

For å utvikle elevenes personlige egenskaper og sosiale ferdigheter må opplæringen organiseres slik at elevenes virke får samspill med andre, slik at elevene kan lære av konsekvensene ved sine avgjørelser. Skolen kan beskrives som et miniatyrsamfunn som benyttes til å lære sosiale ferdigheter og sosialt ansvar og til å utvikle personlige egenskaper. Dette er med på å utvikle samarbeidsevne, sosiale ferdigheter, sosialt ansvar, å kunne utvise respekt og toleranse, likeverd og solidaritet. Knud Illeris skriver i boken *Tekster om læring*

om perifer deltagelse. Her ser jeg da i denne sammenhengen skolen som blir en perifer deltagelse, eller læringsarena i forhold til yrket de ønsker å utdanne seg imot. Dette fordi jeg i denne oppgaven har valgt å ha fokus på faget PF i grunnkurset VG1 TIP.

Det er som tidligere nevnt et grunnkurs som referer til 92 forskjellige yrker, men geografisk beliggenhet og etterspørsel begrenser yrkene betraktelig. Elevene kan lett se mye av fagets innhold som unyttig for deres kommende yrke, men dette reflekterer oftest i forenklet innsyn i yrkets krav til kunnskap. Men allikevel en overføring av kunnskap når praksisfellesskapet foregår i en klasse. Også når de hospiterer i en bedrift ved faget PF i VG1 vil elevene kanskje føle seg litt perifere i forhold til de ansatte ved en bedrift, men de er nok da noe nærmere kjernen av yrkesfaget og dets kunnskap. (Illeris, K. 2000 s. 215)

Hilde Hiim og Else Hippe skriver i boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* at for å nå faguttrykket mål, må vi spørre: *hva er det samfunnet, skolen, læreren og eleven ønsker å oppnå med undervisningen og læringen?* I min verden og opp i mot min forskning blir spørsmålet deres omformulert til: kan faget PF organiseres av skolen, i samarbeid med bedrifter og elever, når målet er å utvikle gode fagarbeidere og bidragsytere i samfunnet.

3.2.4. Fagets innhold

Teorier i og om fagets innhold trekker inn flere av punktene i den didaktiske relasjonsmodellen. Det styrt av fagets rammefaktorer, og det er styrt mot målene for faget. Det kommer tydelig frem i forskningen som er gjort i FAFO-rapportene som var beskrevet i kapittel 3 at det er ulike tolkninger av hva som skal være innholdet i faget PF i VG1 og i dette tilfellet utdanningslinjen TIP

Målet med faget PF er at det skal gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer. De skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene innen utdanningsprogrammene. Faget skal De skal ha mulighet til å fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og eventuelt ta relevante fellesfag fra Vg3 i fremmedspråk og programfag fra studieforbredende utdanningsprogram.(UDIR)

Praktisk del av fagets innhold

For å tolke det som er målet med faget, som beskrives som **hva**, og overføre det til innholdet som beskrives som **hvordan**, ønsker jeg å se på dette med et skille mellom hva som er praksis og hva som er teori. Målet med faget PF er at det skal gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer. De skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene innen utdanningsprogrammene. Faget har en timeramme for VG1 på 168 årstimer, og er da oppdelt i 60 minutters enheter.

Dette er å tolke som praktiske oppgaver, da det kan være vanskelig å gi elever mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer som en teoretisk boklig lærdom. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.80) Det kommer også frem i FAFO-rapport 2012:47 at bedriftene er interessert i å stifte bekjentskap med elever i utdanning, for å skape relasjoner som kan lede til kommende arbeidskraft. John Dewey skriver i boken *Demokrati og Uddannelse* om viktigheten av at et individ får en erkjennelse av hva det er egnet til, er nøkkelen til individets lykke. (Dewey, J. 2000 s.321)

Målet med faget PF er elevene skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene, som også kan ses som et valg av et fellesskap eller organisasjon. I boken *Forandring som praksis* skriver Roger Klev og Morten Levin om hva som konstituerer den sosiale samhandlingen som vi kaller en organisasjon. Her forteller de at en organisasjon blir det organisasjonens medlemmer gjør den til gjennom sin hverdagslige aktivitet. (Klev, R. & Levin, M. 2009 s.90) Da dette også er direkte relatert til valget elevene skal gjøre, bør innholdet i faget gi dem et innblikk i, eller en følelse av at de passer inn i den organisasjonen de har på sin ønskeliste.

Teoretisk del av fagets innhold

For å tolke det som er målet med faget, som beskrives som **hva**, og overføre det til innholdet som beskrives som **hvordan**, ønsker jeg å se på hva som er teori. De skal ha mulighet til å fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og eventuelt ta relevante fellesfag fra Vg3 i fremmedspråk og programfag fra studieforberedende utdanningsprogram.

I boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* beskrives en del av elevene ved yrkesfag som motstandere av boklig lærdom og det formelle pensumet på skolen. (Hiim, H. &

Hippe, E. 2011 s.80) Dette er nok også kommet frem i flere sammenhenger, men i dette faget PF hvor innholdet blir direkte rettet mot ønsket utdanning og yrke, kan nok denne motstanden være noe redusert. John Dewey sa at den undervisningen som er rettet mot riktig ideal for eleven, bør være skapelsen av spesifikke prestasjonsferdigheter.(Dewey, J. 2000 s.79)

Men det er da forskjellige teorideler som må være med for å dekke bestillingen med faget. Om eleven skal skrive en rapport, bestående av utførte gjøremål under hospiteringen i bedrift, vil nok dette være med å skape spesifikke prestasjonsferdigheter. Det å fortelle andre hva de har vært med på, og kanskje kunne ``skryte`` litt av hva de har gjort gir nok en god følelse. Men de skal også sette seg inn i læreplanmålene for VG3 i valgt fag eller yrke, som er den delen som kan være noe mere tung, da læreplanmål kan være tungt stoff å jobbe med. Men det at de har vært med å gjort et stykke arbeide, for så å kunne lete etter, og gjenkjenne arbeidsoppgavene i læreplanmålene vil nok gjøre målet med oppgaven tydeligere.

3.2.5. Læreplassen i faget

Elevers læreplass i faget

Læring kan ses som en relativt varig forandring i form av opplevelser eller adferd som en følge av erfaring.(Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.91) Tradisjonelt har begrepet læring blitt oppfattet som en prosess der et individ selv tilegner seg kunnskaper, ferdigheter og holdninger og på en måte konstruere sin egen kunnskap. Faget PF i VG1 omfatter alle disse punktene. Dette læringssynet er kanskje mest kjent fra den sveitsiske filosofen og psykologen Jean Piaget. Han definerte på 1900 tallet læring som en individuell, aktiv konstruksjonsprosess, kalt kognitiv konstruktivisme.(Imsen, G. 1998 s.88) Samtidig fremmet den russiske psykologen Lev S. Vygotsky en retning vi kaller sosial konstruktivisme, der læring defineres som utvikling av kompetanse i en sosial prosess. Vygotsky mente læring finner sted i samspill mellom mennesker, gjennom bruk av språk og i ulike praksisfelleskap.(Imsen, G. 1998 s.171) Dette er også direkte relatert til faget PF og hospitering i bedrift.

Knud Illeris mener at all læring omfatter begge de to prosessene. Han mener læring skjer i samspill mellom individet og omgivelsene og i den individuelle psykologiske bearbeidingen som skjer på bakgrunn av dette samspillet. Han forklarer læring ut fra en kombinasjon av det kognitive, og det sosiale konstruktivistiske læringssyn, noe som faget PF med hospitering i bedrift leder til. Han hevder læring er både en sosial og en individuell prosess som finner sted

i samspill mellom mennesker. Som da for eksempel mellom mennesker i forskjellige praksisfellesskap, som her da i en organisasjon. Individet lærer gjennom å sette sammen nye impulser med tidligere erfaringer. Den nye læringen tilføyes tidligere kunnskap eller fører til at mennesket må endre kunnskapene det innehar fra tidligere erfaringer. Han viser også da til John Dewey`s modell av erfarings basert læring, som svarer godt til denne oppgaven og faget PF med hospitering i bedrift.(Illeris, K. 2000 s. 52)

Dreyfus & Dreyfus har utviklet en modell som beskriver fem stadier, eller nivåer i utvikling av kompetanse. Stadiene er interessante i forhold til den praktiske tilnærming som skjer igjennom faget PF, og nivåene er som følger:

1. Novise (begynner)
2. Viderekommen begynner
3. Kompetanse
4. Dyktighet
5. Ekspertise

Første nivå kan relateres til undervisningsoppleggene vi har på VG1 TIP. Det er som tidligere nevnt opplæring i grunnleggende mekaniske ferdigheter, hvor de blir kjent med verktøy, produksjon og reparasjonsmetoder. Dette bekrefter Dreyfus og Dreyfus der de mener at *nybegynneren i en yrkesrettet utdanning trenger regler som gjør det enklere å kjenne igjen vesentlige elementer i en oppgave som skal læres*. Dette er viktige elementer som er direkte knyttet opp til faget PF.(Hiim, H. & Hippe, E. 2001 s. 61).

Når det første nivået er passert, skal elevene fysisk bruke verktøy og metoder i verksted og med arbeidsrelaterte oppgaver. Elevene vil forhåpentligvis være på det andre nivå og kan karakteriseres som viderekomne nybegynnere, der de får *erfaring i å mestre tilnærmet virkelige situasjoner og legge merke til eksempler på andre meningsfulle situasjoner*. Dette gjør det lettere å se sammenhenger i faget PF.(Hiim, H. & Hippe, E. 2001. s. 55).

Elevene trives på verkstedet når de får løse virkelighetsnære oppgaver. Dette er viktig basiskompetanse som må læres, før de er i stand til å forstå eksempler og oppgaver av mer tverrfaglig art. I de to neste nivåene, kompetanse og dyktighet er det fokus på å *legge vekt på eksempler, som bør være situasjonspregede og flertydige, elever og studenter bør oppmuntres til selv å legge merke til mulige fellestrekk mellom ulike situasjoner*. På dette stadiet er det

faget PF får sin styrke, dette ved at elevene skriver logger fra hospitering i bedrift, som deretter blir forankret i læreplanmål for ønsket yrke. (Hiim, H. & Hippe, E. 2001. s. 61).

Når de etterhvert mestrer komplekse situasjoner, bør de være på det fjerde nivå og dyktighet, det vil si og egenhendig være i stand til å skjelne mellom forskjellige situasjoner. Det femte nivå som er ekspertise, *er ikke bare at de vet hva som skal gjøres, men de vet også hvordan, dette takket være et stort handlingsrepertoar relatert til å skjelne mellom ulike situasjoner.* (Hiim & Hippe, 2001. s. 58).

Videre påpeker Dreyfus & Dreyfus at *eksempler og problembeskrivelser i yrkesrettet utdanning ofte består av kontekstfrie fakta som alle har relevans for problemstilling og teoretiske begrunnelser.* Dette innebærer at lærere i faget PF bør samarbeide godt med bedriftene i forkant, slik at elevene får prøve seg på problemstillinger som kan forankres i kompetansemål fra læreplanen til VG1. (Hiim, H. & Hippe, E. 2001. s. 61).

Slik jeg tolker Donald Schön's syn på yrkeskunnskap, er at han er mere opptatt av refleksjon over det en gjør i praksis også kan gi god læring. Schön mener den skolebaserte yrkes og profesjonsutdanningen har dårlige kår. Det er lagt for lite vekt på variert og allsidig praksis som grunnlag for utvikling av fagbegreper og for lite praksisbasert forskning og utvikling av relevant yrkest teori Dette er relevante utfordringer for hospitering i bedrift ved faget PF, der målet er at elevene skal få muligheten til å skaffe seg variert og allsidig praksis gjennom arbeidsoppgaver ved hospitering i bedrift. Schön fremhever verdien av det han kaller et reflekterende praktikum. Det betyr: *en form for verksted, klinikk, studio e.l. som er en realistisk liksomverden hvor elever el. studenter kan prøve seg fram, få øvelse, eksperimentere, legge planer og så videre.* (Hiim, H. & Hippe, E. 2001, s. 69)

Som ledd i arbeidet med lokale læreplaner bør skolen innhente informasjon fra og søke samarbeid med andre videregående skoler, lokalt arbeidsliv og lokale og/eller regionale utviklingsmiljøer. Det vises også til opplæringsloven § 9-2 om elevenes rett til nødvendig rådgivning og til forskrift til opplæringsloven om rådgivningstjenestens oppgaver.

De lokale læreplanene i prosjekt til fordypning må tilpasses nivået og formålet med faget. De lokale læreplanene skal angi hva elevene skal kunne mestre etter endt opplæring. De lokale

læreplanene skal være formulert slik at de kan danne grunnlag for dialog mellom elever, lærere og aktuelle samarbeidspartnere, som lokalt arbeidsliv.

De lokale læreplanene skal inneholde et kompetansemål om at elevene som del av opplæringen i prosjekt til fordypning skal dokumentere arbeidet underveis. Det gjelder ikke når eleven bruker prosjekt til fordypning til fellesfag, fellesfag i fremmedspråk eller programfag fra studieforbredende utdanningsprogrammer. Den lokale læreplanen og det dokumenterte arbeidet underveis skal være et vedlegg til elevenes kompetansebevis og skal kunne legges fram når en lærekontrakt blir inngått.

Den lokale læreplanen i prosjekt til fordypning må tilpasses de muligheter og forutsetninger skoleeieren har for å gi tilbud i faget. Skoleeieren må imidlertid legge til rette for at elevene får et reelt valg mellom flere læreplaner i prosjekt til fordypning. Tilbudene bør også inkludere mulighet for organisering av opplæring i arbeidslivet eller ved en annen skole.(UDIR)

Læring i arbeidslivet handler om å få tilbakemeldinger fra medarbeidere og ledere og å bli utfordret og støttet i arbeidsutførelsen. Det forutsetter åpenhet og tillit mellom medarbeidere og mellom medarbeidere og ledere. Læreplanen Kunnskapsløftet innebærer flere endringer som krever mer arbeid i fellesskap. Dette kan da gjøres i lokalt samarbeid med læreplanene og innarbeiding av de grunnleggende ferdighetene på tvers av fag gjennom PF.

Læreprosessen for det organisatoriske

Dette arbeidet kan gjøres ved å etablere en organisasjonsutvikling, som da handler om å forstå læringsprosesser og å forme disse slik at organisasjoner endrer og utvikler seg.

Organisasjonsutvikling innebærer et systematisk arbeid med å utvikle menneskers arbeidssituasjon i vid forstand (Klev, R. & Levin, M. 2002 s.71). Det har stor betydning for organisasjonslæringen at det finnes et helhjertet engasjement fra ledelsen, at ledelsen har tenkt gjennom målene og følger opp utviklingsarbeidet (Klev, R. & Levin, M. 2002 s. 99). Lærere ved skoler som i stor grad benytter kollektive arbeidsformer, har mulighet til å reflektere over egen praksis. Mange kvaliteter er vesentlige i forhold til hvordan en leder håndterer sin rolle. En leder må kunne informere, kontrollere og utbedre, en leder må ta beslutninger, løse konflikter og fordele ressurser. Dette er punkter som på det organisatoriske plan vil være med på å profitere involverte parter i faget PF.

Utviklingen mot et mer kunnskapsdrevet samfunn berører også skolen på flere måter. Det blir stilt større krav til skolene som lærende organisasjoner. Det betyr blant annet at skolene må sette søkelys på personalets læring, og ikke bare på elevenes læring. Kompetansen må utvikles, deles og tilpasses organisasjonens behov. Det betyr igjen at det er behov for å løse opp i tradisjonelle strukturer og arbeidsmåter på skolene. (Stortingsmelding 30, 2003-2004).

I boken *Medvirkning og læring* viser Anne Marie Berg og Olav Eikeland en figur for ulike former for læring. Det som er utfordringen er å få til et godt samspill mellom de forskjellige formene, slik at de blir flettet i hverandre, og drar i samme retning. Nedenfor er figuren presentert, hvor jeg har lagt til noen punkter med rød skrift som er rettet mot faget PF.

	Individuell læring	Kollektiv læring
Teoretisk læring	(1) Individuelle kurs, boklesing, læreplaner o.l.	(2) Forelesing, felles lytting, yrkesveiledning o.l.
Erfarings Læring	(3) Læring gjennom handling: øvelse, trening, tilvenning, utprøving	(4) Organisasjonslæring: fokusering på felles praksis. Hvordan jobber vi i forhold til hverandre og med oppgaveløsning, bedriftsinformasjon

Figur 6. Læringsformer

Dette er relevant til faget PF, og jeg tenker ikke da bare på læringen, men også deltakelsen i en organisasjon og et fellesskap på det sosiale plan. Man kan ikke bare basere seg på teoretisk læring, men også lære gjennom erfaring og opplevelse. (Berg, A.M. & Eikeland, M. 1997 s.24) Derfor mener jeg at faget PF på VG1 må inneholde en hospiteringsordning, for å sikre at elevene får en opplevelse av at de passer inn, og om de ikke passer inn, er det på VG1 de må erfare dette, for å kunne gjøre et kostnadsfritt omvalg.

3.2.6. Individuell vurdering i faget

Her vil jeg muligens virke litt grundig i teoriene om vurdering i faget PF, men dette er en nødvendighet, da aksjon 4 omhandler individuell vurdering i faget PF for VG1 TIP.

I følge opplæringslovens § 3-1. har elever rett til individuell vurdering i fag. Retten til vurdering innebærer både en rett til undervisvurdering og sluttvurdering, og en rett til

dokumentasjon av opplæringen. Det skal være kjent for deltakeren hva som er målet for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurderingen av elevens kompetanse. Fylkeskommunen som skoleeier har ansvaret for at deltakerens rett til vurdering blir oppfylt jevnfør opplæringsloven § 13-10 første ledd.(Lovdata)

Hensikten med vurdering

Formålet med vurdering i fag etter opplæringslovens § 3-2. er å fremme læring underveis og uttrykke kompetansen til deltakeren underveis og ved avslutningen av opplæringen i faget. Vurderinga skal gi god tilbakemelding og rettleiding til deltakeren. Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen, som grunnlag for tilpasset opplæring og bidra til at deltakeren øker sin kompetanse i fag. Sluttvurderingen skal gi informasjon om kompetansen til deltakeren ved avslutningen av opplæringen i faget.(Lovdata)

Årstrinn	Ordning
Vg1	<p>Elevene skal ha en standpunktkarakter for den delen av prosjekt til fordypning som følger lokal læreplan.</p> <p>Eleven skal følge vurderingsordningen for nasjonale læreplaner når de er valgt som hele eller deler av prosjekt til fordypning.</p>
Årstrinn	Ordning
Vg1	<p>For den delen av prosjekt til fordypning som følger lokal læreplan, skal eleven ikke ha eksamen.</p> <p>Eleven skal følge vurderingsordningen for nasjonale læreplaner når de er valgt som hele eller deler av prosjekt til fordypning.</p>

(UDIR)

De to tabellene over er det som står om vurdering i faget PF i oversikten til UDIR. Dette blir litt vagt sett med mine øyne, da elevene skal til hospitering i en bedrift for å finne ut om det er dette yrket en kunne tenke seg i fremtiden. Jeg vet ikke om kriterier som egnethet burde være med i vurderingen, men noen form for tilbakemelding om hva de bør jobbe med selv, for å kunne fungere i et slikt yrke burde etter mitt syn hatt betydning for eleven. Det er flere yrker som krever for eksempel empati, og andre følelsesmessige spektrere for å kunne fungere i yrket. Dette er nok ikke det viktigste for elever ved TIP, men de vil komme i situasjoner med kundebehandling og lignende, hvor man bør kunne ta frem evnen til å vise forståelse for motparten.

All vurdering fram til standpunktkarakteren fastsettes, er en del av underveisvurderingen. Formålet med underveisvurdering er videre læring og faglig progresjon. I forbindelse med underveisvurdering er det viktig å være bevisst på at karakterskalaen er relativ. Dersom en elev for eksempel fikk karakteren 4 i halvårsvurderingen rundt jul, vil det ikke nødvendigvis bety at standpunktkarakteren ved avsluttende kurs blir karakteren 4. Opplæringen og utviklingen det siste halve året vil for de fleste elever være det som har størst betydning for standpunktvurderingen. Et viktig prinsipp når det gjelder fastsetting av standpunktkarakter er at eleven skal ha mulighet til å forbedre kompetansen sin fram til standpunktkarakteren settes. Dette er viktig for elevens individuelle vurdering, da de i faget PF kan endre valg av yrke ved 2. hospitering. Om de gjorde et feilvalg ved 1. hospitering, skal ikke det nødvendigvis ha negativ konsekvens for eleven, da dette må ses på som en nyttig oppdagelse allerede på VG1.

En standpunktkarakter skal fastsettes etter en skjønnsmessig vurdering av elevens kompetanse i faget ved slutten av opplæringen. For å ivareta dette prinsippet uten bruk av omfattende sluttprøver i hvert fag kan for eksempel mappevurdering, bruk av logg eller andre metoder være et alternativ. Fordi kompetansemålene i et fag beskriver ulike områder elevene skal mestre, krever det at læreren bruker varierte vurderingsmetoder. For eksempel vil det i deler av et fag være relevant å bruke en skriftlig vurderingsform, mens dette ikke er relevant i forhold til andre kompetansemål i faget. Lærerens observasjon av elevene, samtaler, hospitering i bedrift og dialog vil også være med å gi læreren informasjon om elevens faglige ståsted og progresjon i faget PF. Forskrift til opplæringslovens § 3-4 har generelle karakterbeskrivelser for grunnopplæringen:

- a) Karakteren 6 uttrykker at eleven har svært kompetanse i faget.
- b) Karakteren 5 uttrykker at eleven har meget god kompetanse i faget.

- c) Karakteren 4 uttrykker at eleven har god kompetanse i faget.
- d) Karakteren 3 uttrykker at eleven har nokså god kompetanse i faget.
- e) Karakteren 2 uttrykker at eleven har lav kompetanse i faget.
- f) Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

Kurset er ikke bestått når svaret blir vurdert til karakteren 1.

(Opplæringsloven)

I faget denne oppgaven har fokus på PF, vil standpunktkarakteren være et resultat av hospiteringsbedriftens tilbakemelding, måloppnåelse på logger etter hospitering og dialogen med faglærer. Det er derfor viktig at bedriftene blir informert om disse vurderingskriteriene, da deres vurdering av eleven er en del av standpunktkarakteren. Det som kommer frem her sett fra min side er komplisert. Som tidligere nevnt rekrutterer grunnkurset TIP til 92 forskjellige yrker per i dag.

Elevene som skal hospitere i en bedrift skal slik det står her vurderes etter deres kompetanse i faget. Slik dette står skrevet, undrer jeg meg hvordan noen kan tro at karakteren 5 eller 6 er oppnåelig for en VG1 elev, som skal vurderes etter kompetansemålene til VG3 ved en hospitering i bedrift. Dette er grunnen til at vurdering vil komme som en egen undersøkelse i aksjon4 i kapittelet om forskningsmetode senere i oppgaven.

Hospiteringsdriftene skal da etter min forståelse være med å gi uttrykk for elevens kompetanse i valgt fag/yrke, og elevens orden og adferd.

- Loggene eleven skriver skal vise til elevens refleksjoner etter hospitering, og hvordan de ser sammenheng mellom utført arbeid opp mot delmål i læreplanen for valgt yrke.
- Læreren gir uttrykk for elevens refleksjoner i form av dialog og veiledning til elevens videre utvikling, for så å se dette i lys av elevens læreforutsetninger.

Denne individuelle og formelle vurderingsformen vil være et redskap for å strekke eleven til det ytterste av seg selv. Dette fordi det er et resultat av elevens eget valg, og det er et delmål på veien frem til ønsket yrke. Men, det kan også være skadelig for elevens utvikling, da karakteren kan virke konkurransefremmende overfor andre elever og skade selvfølelsen. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.123) Men dette vil bli overskygget av fordelene med å ha opprettet en relasjon til en bedrift, under forutsetning av at de har vist seg fra sin beste side. Dette er den faktoren elevene må ha i bakhodet når de skal arbeide med faget PF.

3.2.7. Mesteren

Fagarbeideren som jeg har plassert i sentrum av den didaktiske relasjonsmodellen og som jeg mener er kjernen, og hele hensikten med den teoretiske oppbyggingen av den didaktiske relasjonsmodellen i denne oppgaven. Det forklarer da utgangspunktet som er den novise eleven ved VG1 TIP og faget PF på veien inn til kjernen og ekspert, som her er fagarbeideren.

Til tross for at arbeidslivet i dag er preget av yrkesprofesjonalitet gjennom utdanningsinstitusjoner, ser man at folk i enkelte situasjoner arbeider seg opp i en bedrift. Individet starter sin yrkeskarriere i en lavere stilling, og arbeider seg opp til en høyere stilling i organisasjonen. På denne karriereveien har individet gjennomgått en rekke læretrinn, arbeidsoppgaver og rutiner, men også det å kunne tilpasse seg nye samarbeidssituasjoner i organisasjonen. Dette er da den rette mesteren å hospitere sammen med under for den novise studenten i faget PF allerede ved VG1.

Lauvås og Handal drøfter mesterlære i forhold til at: *lærlingen deltar i et praksisfelleskap av yrkesutøvere med ulik kompetanse/kunnskap i en rolle som beveger seg fra legitim perifer deltakelse til full deltakelse som et kompetent medlem av yrkeskulturen.* (Lauvås, P. & Handal, G. 2000 s.58). Det bør være mulig å oppnå en tilnærmet slik deltakelse gjennom hospiteringen elevene gjør i en bedrift. De vil sannsynlig bli bedre motivert for faget, hvis de allerede under hospiteringen får opplevelsen av å være et kompetent medlem av yrkeskulturen i bedriften. Lauvås og Handal mener videre at mesterlæreforankringen har vært sterkest knyttet til den tradisjonen som går under betegnelsen: *Situated learning, som innebærer at en ser på læring som et samspill mellom individ og en kulturelt konstruert felleskap, der det blir sentralt å snakke om at lærlingen deltar i praksisfelleskap.*

I mange bedrifter kan det være utfordringer å inkludere elevene i praksisfelleskap, det vil si å utvikle godt samarbeid med bedriftens ansatte. Dette fordi arbeiderne ofte har tidsskjemaer å holde, og i noen yrker hvor det er en provisjonsordning i forhold til lønn, ser de det som en belastning og veilede elever ved hospitering. Dette kan bidra til at elevene blir sittende mye for seg selv og ikke får mulighet til å bevege seg fra *legitim perifer deltakelse til full deltakelse som et kompetent medlem av yrkeskulturen.*(Lauvås, P. & Handal, G. 2000 s.58)

I planlegging og gjennomføring av hospiteringsperioder er det viktig å ha fokus på betydningen av at elevene involveres med de ansatte, samt å få delta i den sosiokulturelle aktivitet. Det vil være avgjørende for kvaliteten på arbeidsoppgaver i hospiteringen, og i neste omgang ha stor betydning for vurdering. Det bør være et mål for alle faglærere at involvering og deltakelse i bedriftene ved hospiteringen, og i neste omgang læreplasser. Dette er meget viktig for at elevene skal få gjennomført sin rett til videregående opplæring på best mulig måte.

Gjennom deltakelse i felles virksomhet anvender og utvikler individet sin kompetanse.

Gjennom deltakelse forandrer individet seg, og senere involvering i liknende virksomhet reflekterer forandringene. Individet både utvikler sin kompetanse og endrer sine roller i denne prosessen som et iboende trekk ved deres deltakelse i sosiokulturell aktivitet.

(Nilsen, S. E. & Sund, G.H. 2008 s. 58)

Vektleggingen av dialog og intersubjektivitet viser viktigheten av at individet selv er aktivt med og yter personlig bidrag i det unike samarbeidet mellom den novise og eksperten. Denne læringen som er en trinnvis prosess, hvor det er stor grad av instruksjon fra eksperten. Instruksjonen tar deretter mer preg av veiledning frem i mot læringsprosessens mål, hvor den lærende selv etter hvert har blitt ekspert. På denne måten utfører eksperten på sikt sine oppgaver automatisk uten refleksjon (Illeris, K. 2000 s.152). Dette er i korte trekk hvordan kunnskapen overføres fra novise til ekspert. Men for faget PF og VG1 trinnet mener jeg at det viktigste er at eleven blir litt kjent med yrket, slik at det kan bidra til å trygge valget av videre utdanning og yrke. Det er ofte at tankene og planene til eleven for et fremtidig yrke endres eller styrkes ved faget PF og en hospitering i VG1.

4. Metode

Struktur på intervjuer

Olav Dalland skriver i sin bok *Metode og Oppgaveskriving* at *god forskning ikke er knyttet til forskerens status. Den er derimot knyttet til i hvilken grad forskningen gir klarhet i det forholdet som blir undersøkt.* (Dalland, O. 2012 s.48) Dette gir meg en trygghet på at jeg faktisk kan gjennomføre en forskning på organiseringen av faget PF ved egen avdeling som er VG1 TIP på egen skole. Jeg ønsker å utvikle samarbeidet og forståelsen av faget PF mellom bedrifter, elever og egen skole som jeg mener er den rette tolkningen av bestillingen som kom med faget PF fra UDIR.

En god forklaring på hvorfor jeg ønsker å jobbe på denne måten, er at jeg tror på en organisering hvor alle involverte parter gis en mulighet til å komme med synspunkter. Dette vil gi dem et eierforhold til faget, som igjen vil fremme motivasjon. I boka Medvirkning og Læring skriver Anne Marie Berg og Olav Eikeland om en historie som fortelles og illustrer dette poenget.

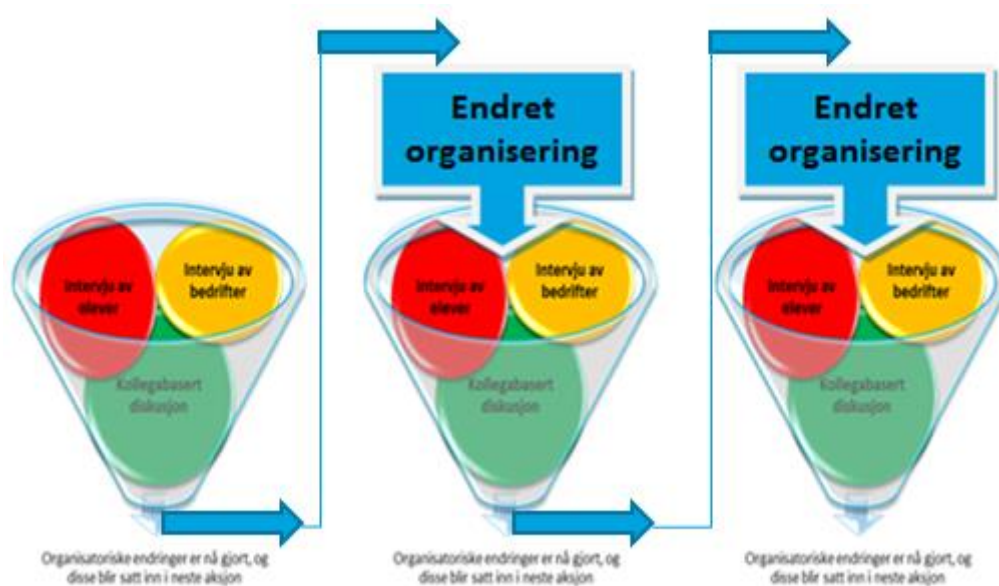
En gruppe med blinde mennesker støtte en gang på en elefant. Da de skulle utforske den, fikk den ene tak i snabelen og trodde det var en slange. En annen fikk tak i øret, og trodde det var en teltduk. En tredje fikk tak i et av beina og trodde det var et tre. En fjerde fikk tak i halen, og trodde det var et tau de sto overfor.

(Berg, A.M. & Eikeland, O. 1997 s.21)

Dette beskriver godt hvor viktig det er med god kommunikasjon på tvers av grupper, for så å kunne danne seg et bilde av helheten. Dette er noe av grunnen til at jeg vil høre hva elevene har av forutsetninger til faget PF, hvilken nytte bedriftene ser med faget PF, kollegers og mine muligheter til og organisere faget PF, og dette da i forhold til fagets opprinnelige politiske visjon.

Jeg ønsker å bruke en metodisk tilnærming av problemstillingen i form av en hypotese, dette med utgangspunkt i Lewins spiral. Det vil være muligheter til endring av den opprinnelige ideen, basert på analyser av resultater underveis. Elliot(1991) presiserer at problemer læreren ikke kan gjøre noe med bør unngås i aksjonsforskning. Derfor velger jeg å bruke de involverte parter jeg samarbeider direkte med i faget PF, da dette er utfordringer jeg kan ha en direkte innvirkning på. Jeg vil utarbeide en plan for hvordan jeg skal hente inn data som vil bli beskrevet punktvis i aksjonene videre i dette kapitlet.(Hiim, H. 2010 s.109)

Det å velge en forskningsstrategi som passer den måten jeg har valgt å jobbe på gir seg selv. Dette fordi min forskning består av tre grupper respondenter. Dette er som tidligere nevnt bedrifter og elever, hvor resultatene av intervjuene skal være grunnlaget for et ustrukturert kvalitativt intervju med kollegaer som har faget PF ved avdelingen for TIP ved egen skole. Denne diskusjonen skal igjen føre til endringer og forbedringer ved organiseringen av faget PF for TIP elevene ved egen skole.

Figur 3

Som vi ser av figuren over, vil det bli gjort et intervju med bedriftene og elevene som har gjennomført første hospitering i faget PF høsten 2012 (forundersøkelse til aksjon1).

Resultatene av de analyserte dataene fra bedriftene og elevene vil bli tema i den kollegabaserte diskusjonen, som igjen vil føre til endringer på det organisatoriske ved faget PF som leder til aksjon2. Aksjon2 vil bestå av intervjuer med elever og bedrifter som har deltatt i hospitering ved faget PF i to bolker, det vil si våren 2013 med elever i skoleåret 2012/2013.

Resultatene av intervjuene vil bli drøftet med kolleger og ledelse, og vil deretter føre til endringer vi som skole kan gjøre på det organisatoriske. Dette for at faget PF skal bli motiverende, og at de involverte skal føle seg profitert med faget, som igjen leder til aksjon 3. I aksjon 3 vil det bli intervjuet nye elever, det vil si elevene i skoleåret 2013/2014. Her vil det bli gjort tilsvarende intervju som med 2012/2013 elevene, for å kunne se om endringene vi har gjort ved det organisatoriske har en målbar effekt. Det vil være noen tilleggsspørsmål til alle respondentene, forankret i tidligere data fra aksjon 2, dette for så å løfte faget PF til enda et nivå. Totalt i disse aksjonene blir det intervjuet 56 elever og 6 bedrifter.

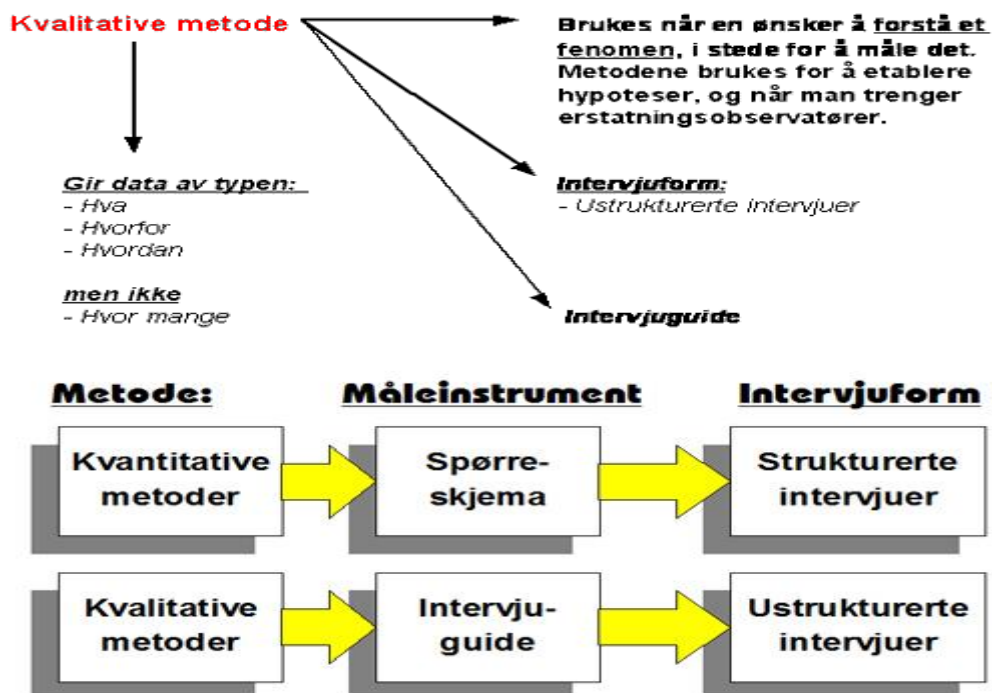
Den siste aksjonen, aksjon 4 skal dreie seg utelukkende om hvordan den individuelle vurderingen av elevene i faget PF skal foregå. Her skal både elever og bedrifter ha medvirkning, men det skal forankres i skoleverkets evalueringsforskrifter.

Målet med denne forskningen blir derfor å etablere et tettere samarbeide med skole og bedrift, for å utvikle en organisasjon, som igjen vil profiterer elevene med faget PF. Resultatene av undersøkelsene påfører endringer i organiseringen, som blir løftet inn i nye aksjoner. Her blir det intervjuet 28 elever og 15 bedrifter.

Metoder for innhenting av data

Jeg skal her forklare om metodevalg i forskningen, og hvordan jeg skal intervju respondentene. Jeg vil også beskrive intervjuene i den rekkefølgen de vil foregå. Da det er tre grupper respondenter i denne forskningen, som har ulike oppgaver ved faget PF og forskningens tema. Jeg ønsker jeg å bruke forskjellige intervjuformer som jeg mener at passer til de forskjellige gruppene med respondenter.

Figuren nedenfor gir en god beskrivelse av de to metodene som vil bli brukt på de av respondenter som denne forskningen har fokus på. Det vil bli benyttet kvalitativ metode på gruppene av bedrifter og kolleger, mens det vil bli benyttet en kvantitativ metode på gruppen av elever.

(Figur 4 fra Kunnskapssentret)

Undersøkelsene vil si noe om utbredelsen av et fenomen i et utvalg. Hovedhensikten er at en ut i fra en liten gruppe skal kunne trekke slutninger for en hel målgruppe.

(Sander K, Kunnskapssentret)

Jeg velger kvalitative intervjuer for utvalget bedrifter og kolleger. Dette fordi de kvalitative metodene benyttes når problemstillingen berører motivasjonsmønsteret eller er spesielt komplisert. Intervjuet skal ses som en konversasjon med hensikt.

Formålet med de kvalitative metodene er å samle inn data som gjør det mulig å forstå et fenomen. Dette forskningsintervjuet er basert på den hverdagslige samtalen eller konversasjon, men som er en faglig konversasjon. Det er en samtaleform som gir et innblikk i respondentens verden på en slik måte at vi kan beskrive den.

Det er da intervjueren som styrer samtalen på en behagelig måte for respondenten, slik at denne ikke føler noe form for ubehag. (Kvale, S. 2001 s.21)

Et av de største problemene ved bruk av formelle intervju, det vil si kvalitative metoder er at klassifiseringen og transkriberingen av informasjonen som blir samlet inn kan by på store problemer og ta mye tid. Styrken ved de uformelle intervjuene, sammenlignet med formelle intervjuer, er at respondenten ikke tvinges til å tenke på en spesiell måte. De trenger ikke å ta hensyn til hvordan spørsmålet er stilt, og de står fritt til å svare slik de selv ønsker. Dette er det som er ønskelig for meg i intervjuet med bedriftene, la de åpne seg og slippe meg inn i deres tanker og behov rundt rekruttering av arbeidskraft via faget PF, det vil si mine elever.

Samtalene i kvalitative undersøkelser blir gjennomført som ustrukturerte intervjuer, hvor intervjuene baserer seg på en emneliste over hvilke emner samtalen skal gå inn på. De gjennomføres som en ren kommunikasjonsprosess, hvor intervjueren prøver å styre samtalen så lite som mulig overfor respondenten. Det vil si et halvstrukturert intervju.

(Kvale 2001 s.76)

Det første steget blir å ta kontakt med de riktige personene ved bedriftene som ønskes intervjuet og legge frem intervjuets hensikt. Jeg vil også forklare at dette er en forskning, som har til hensikt å forbedre det organisatoriske ved faget PF, og at deres synspunkter vil bli vektlagt.

Dette løser opp en del spenninger og skaper en forutsigbarhet for intervjupersonene. Det blir brukt en intervjuguide som jeg bruker som manus for intervjuet. Det må likevel påpekes at man ikke må føle seg bundet av en fastlagt fremgangsmåte og avsatt tid, slik at man har rom

for å ta opp tråder underveis og forfølge emner som er av interesse om respondenten ønsker det. (Brende, B. forelesning HIOA26.10.10)

Når jeg skal intervju bedriftene ønsker jeg å få en forståelse av deres syn på dagens hospitering av elever, og deres meninger om behovet for endringer. Derfor vil jeg ha et halvstrukturert intervju, hvor jeg som intervjuer leder temaene, men med lite detaljert styring.

Under intervjuet vil jeg notere vesentlige ting om intervjupersonene som observeres, være seg faktorer som bevegelser, blikk og forandringer av sittestilling. Dette er med på å gi en senere informasjon om respondentens reaksjoner knyttet opp til temaene i intervjuet, noe som kan være nyttig under transkriberingen

(Dalland O. 2002 s.149).

På utvalget elever, vil jeg bruke en kvantitativ undersøkelse. Dette fordi jeg ønsker en mengdeforskning. Jeg vil ha inn talldata som forteller meg hva de fleste av elevene tenker, mener og synes rundt faget PF. Datamaterialet kan deretter beskrives og analyseres ved hjelp av statistiske metoder. De kvantitative metodene har den fordelen at de gir data i form av målbare enheter. Variablene kan da uttrykkes i tallverdier. Mens de kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle. (Dalland, O. 2012 s.112)

I en kvantitativ metode brukes spesielle utvelgelsesteknikker, dette innebærer store forenklinger i behandling av data. Disse gjør det også mulig at en med en viss grad av sikkerhet kan si hvor representative funnene er. Kvantitativ metode er både nyttig og brukbar i samfunnsvitenskapelig arbeid, men det gir grunn til stor varsomhet når en skal trekke konklusjoner. Det er to faktorer som påfører forskeren problemer:

- *Hvordan kan kvalitative fenomen beskrives kvantitativt?*
- *Mennesker og sosialt miljø er ikke gitte størrelser, men liv i stadig utvikling og endring.*

(Holme & Solvang, 2004, s146)

Til forskjell fra de kvalitative metodene stilles spørsmålene på en måte som er bestemt på forhånd og skjematisk fastlåst. Med det mener jeg at når spørsmålene er stilt på et

spørreskjema, er det ingen muligheter for oppfølgingsspørsmål. Men, da jeg skal gjøre flere aksjoner, kan jeg forbedre skjemaene i forhold til første aksjon og eliminere noe av usikkerheten på den måten. Alle som er med i undersøkelsen får de samme spørsmålene og de samme svaralternativene. Dette gjør at min forskning i denne omgang ikke vil gi noen gode forklaringer på hva som igjen påvirker de forskjellige variablene jeg har valgt, men det vil gi meg en god tilbakemelding på hva jeg kan se nærmere på i endringene jeg kan påføre organiseringen av faget PF med elevenes synspunkter.

Dataene i denne delen av undersøkelsen vil bli samlet inn i form av spørreskjemaer, og det vil bli hentet inn svar fra 28 elever. Dette for å se på hvilke variabler ved faget prosjekt til fordypning elevene mener at bør bli vektlagt ved hospiteringen Det vil også stilles spørsmål som skal måle påvirkningseffekten mellom elev, skole og bedrift.

Når jeg skal produsere spørreskjemaene, mener jeg at det er viktig å finne nivået til respondentene. Med det mener jeg at en skal være forsiktig med bruken av fremmedord og lange kompliserte setninger. Dette for å sikre at flest mulig forstår spørsmålene, som igjen styrker validiteten av undersøkelsen (Holme & Solvang, 2004, s.162).

Anonymitet skal alltid ivaretas, så derfor vil spørreskjemaene deles ut og samles inn av tillitselev ved de gruppene det vil bli forsket på. Dette for å gjøre besvarelsene usporbare, slik at elevene kan være trygge og ærlige i forhold til besvarelsene.

Forskningsspørsmålene her er også et delvis resultat av funnene jeg gjorde ved bedriftene. Elevene er innforstått med at alle spørsmålene er relatert til faget PF.

Aksjonene

Dette blir da en type aksjonsforskning, hvor aksjonene blir som følger:

Aksjon 1

Denne aksjonen involverer som tidligere nevnt tre grupper av respondenter, som er bedrifter, elever og kolleger. Jeg vil starte med et kvalitativt intervju med tre av nærmiljøets bedrifter. Det vil være bedrifter fra forskjellige yrker, noe som vil gi forskningen en viss bredde. Intervjuene vil bli gjennomført høsten i skoleåret 2012/2013, og formålene vil være:

For bedrifter

- Periodisering og tidspunkt som passer best for hospitering.
- Opprettelse av kontakt mellom elev og bedrift.
- Forsikring av elever og korrespondanse mellom skole og bedrift.
- Arbeidsoppgaver og relevant ønsket kunnskap som skolen kan forberede.

Hensikten med dette intervjuet er å få bedriftens synspunkter og muligheter for mine årsplaner for faget PF. Det er viktig og vite hva bedriftene mener rundt periodisering av faget og at de samtidig ser skolens begrensninger. Med dette mener jeg da problemet med å berøre fellesfagene, da jeg erfaringsmessig vet at det kan være en utfordring.

Jeg vil vite hva bedriftene tenker rundt dette med opprettelse av kontakt mellom elev/bedrift. Er det ønskelig at dette blir styrt av skolen og en fast avtale, eller er det ønskelig at elevene selv ``søker`` om en hospiteringsplass.

Når elever er til hospitering i en bedrift, vet jeg at det dukker opp spørsmål om forsikring av elever. Her har jeg fått opplyst av administrasjonen ved egen skole at det er to typer forsikring, en ulykkesforsikring og en uføreforsikring. Skolen har ulykkesforsikring på alle elever, men ved et arbeidsuhell som fører til deler av arbeidsuførhet må det tegnes en tilleggforsikring. Noen bedrifter har en gruppeforsikring på inntil ti eller tjue ansatte og så videre, mens andre har et bestemt antall ansatte. Det er også ønskelig å vite hvordan bedriftene ønsker at korrespondansen rundt eleven skal foregå. Det er skolen som har ansvaret for eleven, og om ting ikke fungerer tilfredsstillende under hospiteringen og bedriften eller eleven ønsker å avbryte, bør det legges rutiner for det.

Det er også viktig for meg å vite hva slags forventninger bedriftene har til elevene og skolen. Jeg tenker da på arbeidsoppgavene den novise eleven kan bli satt til, og hva av forkunnskaper skolen kan prioritere med hensyn til programfagene. Er det viktig for bedriftene at elevene har kunnskaper om emnet sammenføyning, eller for eksempel sponfraskillende bearbeiding som er noen av emnene i programfag.

Dette er i korte trekk det jeg ønsker tilbakemelding fra bedriftene på i denne aksjonen, og intervjuguiden for denne undersøkelsen ligger som vedlegg 1.

For elever

Det vil bli gjort et kvantitativt intervju med 28 elever ved VG1 TIP høsten 2012, og formålene vil være som følger:

- Er videre utdanning og yrke bestemt, og hva er påvirkningsfaktorene.
- Hvor godt elevene kjenner til bedrifter i nærmiljøet.
- Hvilke forventninger elevene har til faget PF.
- Betydningen av faget PF i videre utdanning og yrke.

Hensikten med dette intervjuet er å få en oversikt over elevenes bevissthet ved valg av utdanning og yrke, og hvilke faktorer som har innvirkning på deres valg. Jeg tenker da på familie, venner og det de har reflektert over i skolen.

Jeg ønsker også å få et innblikk i elevenes kjennskap til bedrifter i nærmiljøet. Dette for å se viktigheten av å bevisstgjøre for elevene mulighetene de har. Dette er ting som de skal ha reflektert over i faget utdanningsvalg ved ungdomskolen, men jeg ønsker allikevel å gjøre en undersøkelse på dette også.

Elevenes forventninger til faget PF er en viktig faktor jeg vil studere. Det er usikkert for meg om elevene vet fagets formål og muligheten det gir. Dette skal være med på å trygge elevenes VG2 valg, og ikke minst deres fremtidige yrke. Det er viktig at elevene har noen klare tanker om hva de vil prøve ut av yrker, da det også er en god erfaring å ta med seg, selv om det viser seg at de velger feil allerede her.

Det er også en viktig del av faget PF, at elevene er bevist på at den plassen de er til hospitering ved, kan bli deres fremtidige yrke og arbeidsplass. Det er derfor viktig at de leverer et godt inntrykk og selger seg inn til bedriften ved hospiteringen. Dette inntrykket bedriften får av eleven er viktig selv om eleven har gjort et feilvalg av hospiteringsplass, da de kan brukes som referanser ved en senere hospitering ved en annen bedrift.

Dette er i korte trekk det jeg ønsker tilbakemelding fra elevene på i denne aksjonen, og intervjuguiden for denne undersøkelsen i form av et spørreskjema, se vedlegg 2.

For kolleger

Her vil jeg starte med et ustrukturert kvalitativt intervju med de fire kollegene som underviser i faget PF. Jeg vil da sette dem inn i de to undersøkelsene som jeg da har transkribert, analysert og tematisert. Dette vil da være intervjuguiden som vi i fellesskap skal organisere faget PF med hensyn på, og formålene vil være:

- Forberedelser av faget overfor elever.
- Rutiner for prioriteringer i undervisningen.
- Tidspunkt for hospitering og perioder.
- Rutiner for etablering av kontakt mellom elever og bedrifter.
- Rutiner for forsikring av elever og korrespondanse mellom skole og bedrift.

På bakgrunn av denne undersøkelsen sammen med kolleger, vil resultatene fra de to foregående undersøkelsene ved bedrifter og elever føre til endringer på organiseringen av faget PF ved vår skole.

Vi vil da ha data som styrer oss inn til hvordan og hva vi bør prioritere når faget skal presenteres for nye elever på høsten i skoleåret 2013/2014. Vi kan da også organisere prioriteringer i undervisningen på bakgrunn av dataene fra bedrifter.

Det skal også etableres nye rutiner for hospiteringstidspunkt og perioder som er tilpasset dataene fra bedrifter, så langt det er timeplanmessig mulig for skolen. Det vil også bli rutiner for forsikring av elever, og gode løsninger for korrespondanse mellom skole og bedrift når det gjelder et godt samarbeid om elevene.

Aksjon 2

Her vil det bli gjort en undersøkelse ved samtlige bedrifter som har hatt elever i hospitering på våren i skoleåret 2012/2013. Dette vil skje i form av et kort kvalitativt intervju av bedriftene, men det blir gjennomført av involverte lærere når de besøker elevene sine i hospiteringsbedriftene våren 2013. Det vil si at mine kolleger blir primærforskere, og jeg en sekundærforsker.

I denne aksjonen vil jeg måle resultater av endringer som ble gjort på organiseringen av faget PF ved neste hospitering, som da vil skje på høsten i skoleåret 2013/2014. Under eller etter

denne hospiteringen vil forskningen som er beskrevet i aksjon1 gjenta seg. Det som er ønskelig og måle er:

For bedrifter

- Om opprettelse av kontakt mellom bedriften og eleven fungerte tilfredsstillende.
- Om tidspunkt og perioder for hospiteringen fungerte greit.
- Om det er klare skjemaer som forklarer om forsikring av elever og korrespondanse mellom skole og bedrift.
- Er eleven forberedt til arbeidsoppgaver og innehar relevant kunnskap i forbindelse med hospiteringen.

Intervjuguide for denne aksjonen, se vedlegg 3.

Resultatene av denne aksjonen vil ha en direkte innvirkning på forskningsspørsmålene til aksjon3, da det er noe uvisst hva som vil komme frem under transkribering, analysing og tematisering av disse resultatene.

Undersøkelsen for elever i denne aksjonen vil være tilsvarende som for bedriftene. Det blir gjort en tilsvarende undersøkelse som i aksjon1, dette for å måle endringer. Det som er ønskelig å måle endringer på er:

For elever

- Om eleven har utvidet egen forståelse og kunnskap om bedrifter i nærmiljøet.
- Om hospiteringen har påført bevisstgjøring eller endringer ved valg av yrke.
- Om faget PF har bidratt til å se en klarere sammenheng mellom skoleteori og praksis.

Det som er viktig i denne aksjonen, er å gjøre en noenlunde tilsvarende kvantitativ undersøkelse på 28 nye elever lik, som i aksjon1. Dette for å kunne måle om de organisatoriske endringene har påført faget PF positive refleksjoner for elevene. Dette kan ha innvirkning på forskningens reliabilitet og validitet, da dette er en ny gruppe elever. Men jeg tror og føler at det blir ivaretatt, da disse elevene har søkt den samme grunnleggende utdanningen.

For kolleger

Her vil det bli gjort et tilsvarende intervju som i aksjon1. Men her vil vi da se på endringer i de totalt fire undersøkelsene som er gjort, og analysere positiv og negativ målbar effekt som

de organisatoriske endringene i faget PF har ført til. Det som da vil bli formål med dette intervjuet er:

- Om det har vært noen bedring i kommunikasjon med bedrifter, og hva kan vi bli bedre på.
- Om elevene virker mere motivert og er bedre profitert med faget PF.
- Om det er andre ting som har dukket opp underveis som kan organiseres til det bedre.
- Individuelle vurderingskriterier og føringer for vurdering.

Denne aksjonen blir gjennomført etter hospiteringen på høsten i skoleåret 2013/2014.

Resultatene her blir da utgangspunktet for intervjuguiden til aksjon3 som gjennomføres våren 2014. Men dette kan være et intervju som kan fortsette kontinuerlig etter hospiteringer også i tiden fremover, for å sikre kvaliteten på organiseringen av faget PF.

Aksjon 3

Denne aksjonen blir gjennomført for å se etter faktorer som kan være glemt, eller som er kommet frem i lyset av de to foregående aksjonene rundt organiseringen av faget PF.

For bedrifter og elever

Her vil temaene bli som i tidligere gjennomførte aksjoner, men resultatene av det kollegabaserte intervjuet i aksjon2, og de iverksatte tiltakene etter aksjon2 vil være med å forme endringene og intervjuguidene for denne aksjonen.

For kolleger

I tillegg til en kvalitetskontroll av formålene i de foregående aksjonene, skal denne aksjonen være innledningen til aksjon4. Den skal som tidligere nevnt være en aksjon med et formål, som er individuell vurdering i faget PF. Bakgrunnen for å gjøre en egen forskning på vurdering, er at jeg ønsker en bekreftelse på om skolens føringer og regler for vurdering er forenlig med det bedriftene vil vektlegge ved en eventuell ansettelse. Hva er god adferd i en jobbsituasjon, i forhold til skolesituasjon, og hva er god orden i en jobbsituasjon, i forhold til skolesituasjon. Her er det for meg interessant å kunne måle avvik. Endrer elevene adferdsmønster og har mere fokus på orden under hospitering i forhold til på skolen i faget PF, eller er dette likt på begge arenaer.

Det faglige er godt beskrevet i skolens læreplanssystemer med kompetansemål fra utdanningsdepartementet, men om bedriftene ser det på samme måte og med tilsvarende kompetansekriterier ved en ansettelsesituasjon er for meg interessant å forske på. Så derfor ønsker jeg i denne aksjonen og gjøre noen forundersøkelser og forberedelser på temaet individuell vurdering til aksjon4.

Aksjon 4

Den siste aksjonen som blir gjort i denne oppgaven er aksjon4, og den vil skje våren 2014. Da vil temaet utelukkende være individuell vurdering av elever i faget PF. Jeg vil bruke de samme respondentene som i aksjon3, som består av samtlige bedrifter som har hospitanter i denne perioden, og samtlige elever som er til hospitering. Resultatene av disse intervjuene vil da bli transkribert, analysert og tematisert før intervjuet med kollegene, på samme måte som i aksjon1, men med nytt tema.

Intervjuguiden til alle tre intervjuene i denne aksjonen, vil ha utgangspunkt i føringer for individuell vurdering av elever, hentet fra utdanningsdepartementet og opplæringsloven.

Formålene i denne aksjonen vil bli som følger:

- Hva bedriftene kan og/eller bør gi tilbakemelding på.
- Hva elevene føler er greit at vurderes.
- Hvordan skolen kan organisere vurderingen i samarbeid med bedrifter.

For bedriftene

Det som står beskrevet i lovverket er ikke spesifikt for faget PF, og vurderingsmalen som UDIR har utarbeidet blir vag og generell slik jeg tolker det. Jeg ønsker derfor å gjøre et kvalitativt intervju med bedriftene, hvor jeg spør direkte om hva de vektlegger ved en medarbeider. Jeg vil med denne undersøkelsen prøve å etablere en forståelse for hva som er med på å gjøre elevene attraktive for en bedrift.

For elevene

Her vil jeg bruke de resultatene jeg får etter intervjuet med bedriftene, og formellere spørsmål i et kvantitativt intervju med elevene, for å se om de er komfortable med de kvalifikasjonene bedriftene vektlegger hos en medarbeider. Det kan være bra for den novise eleven å møte

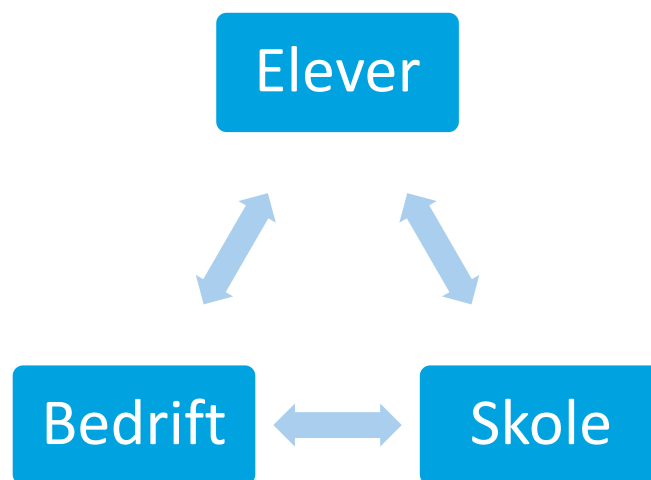
forutsigbarhet på dette stadiet, da det igjen vil være med å eliminere feilvalg av VG2 kurs, og eventuelt bortvalg av videregående utdanning som en konsekvens av feilvalget.

For kollegene

Dataene som jeg får ut ifra undersøkelsene med bedrifter og elever vil være med å forme intervjuguiden i dette kvalitative intervjuet med kolleger. Formålet med denne undersøkelsen blir da å utvikle et enkelt, men kvalitativt skjema som kan brukes av bedriftene, som tilbakemelding til skolen i vurdering av elever som er til hospitering i faget PF.

5. Resultater

Her starter jeg med en kort beskrivelse av hvordan jeg har behandlet resultatene fra aksjonene og intervjuene jeg beskrev i metodekapitlet, og deretter en aksjonsinndelt oversikt over dataene denne forskningen har gitt. Med dette utgangspunktet tenker jeg et triangel, der alle partene skal være profitert med faget, noe som krevde god og hyppig kommunikasjon.

Figur 5.

Dette triangelet velger jeg å bruke for å visualisere mine tanker om hvordan de tre partene bør samarbeide. Pilene i triangellet peker i begge retninger, dette for å la kommunikasjonen gå på tvers av alle tre respondentgruppene. Dette for å oppnå god forståelse for alle parter, og av alle parter.

Transkriberingen

Jeg bruker flere typer intervju i denne forskningen, og må da forholde meg til forskjellige typer transkribering. Kvalitative intervjuer er et rent intervju i form av tale, det vil si en

kommunikasjon med en hensikt, styrt av intervjueren, som her er meg. Mens de kvantitative intervjuene er spørreskjemaer som formidles ut til respondentene, slik at resultatene samles inn i form av tekst.

Det og transferere fra muntlig tale i intervjuet og over til skrevet tekst som kan brukes i en analyse er en krevende prosess. Men når intervjutranskripsjonene er foretatt, kan de betraktes som grunnleggende empiriske data til aksjonene og intervjuprosjektet i denne oppgaven. (Kvale, S. & Brinkmann, S. 2009 s.186) Dette gjøres for å kunne samle, analysere og tematisere dataene. Denne metoden vil bli brukt på respondentgruppene bedrifter og kolleger.

Transkriberingen av kvantitativ forskning skjer i denne oppgaven ved hjelp av et regneprogram i Office som heter Excel. Resultatene fra intervjuet blir her organisert etter temaer og formål, for deretter å bli lagt inn i Excel hvor de blir summert, slik at vi får en tallmengde som sorterer resultatene.

På bakgrunn av de transkriberte resultatene over, vil jeg renskrive dem og notere forslag om tiltak, for så å presentere dem for mine kolleger. Dette for å sikre at det var slik tiltakene var ment, og i hvilken rekkefølge de bør komme. Det blir da sett på timeplaner, ukeplaner og årsplaner slik at vi i fellesskap finner muligheter, tidspunkter og løsninger, som igjen kan åpne for å møte bedrifter og elevers tilbakemeldinger på best mulig måte.

Resultater fra aksjon1

Fra bedrifter

Jeg startet med intervjuer av bedriftene som har elever til hospitering i skoleåret 2012/2013. I begynnelsen av intervjuene informerte jeg bedriftene om formålet med faget, beskrevet i kapittel 1.3 slik at jeg forsikrer meg om at de ser deres muligheter med hospiteringen. Jeg tenker da på fremtidig rekruttering av arbeidskraft for yrket. Videre ledet jeg samtalen inn på hospiteringen per i dag og stilte noen spørsmål for så å få innspill og synspunkter fra bedriftene. Målet med dette er at bedriftene skal føle at de har påvirkning til gjennomføringen av hospiteringen, noe som jeg håper at igjen vil gi bedriftene et eierforhold til faget PF. Resultatene her vil føre til endringer ved neste periode med hospitering.

Formålene med denne aksjonen var som følger:

- Om opprettelse av kontakt mellom bedrift og elev fungerte tilfredsstillende, dette da sett fra bedrifter og elevers side. Og om kommunikasjonen mellom skole og bedrift fungerte tilfredsstillende.
- Om tidspunkt og perioder for hospiteringen fungerte greit. Dette da sett fra bedrifter og elevers side.
- Om skjemaene som ble brukt i forbindelse med hospiteringen var forklarende og instruerende.
- Om eleven var forberedt til arbeidsoppgaver og innehar relevant kunnskap i forbindelse med hospiteringen.

Forskningsspørsmålene jeg da noterte meg i intervjuguiden til bedriften er nummermerket, og resultatene kommer fortløpende, med overskriften merket med fet skrift.

1. Hvordan blir dere kontaktet av elever når de ønsker hospitering ved deres bedrift?
(tar de kontakter selv, mail, telefon, foresatte)

Resultat av spørsmål 1

Alle bedriftene jeg intervjuet fortalte at de ble kontaktet av elevene via telefon, da de spurte om hospiteringsplass. Bedriftene syntes det var helt greit, men kunne tenke seg en mail med informasjon om hva dette innebar, selv om de hadde hatt tilsvarende forespørsler tidligere år, og visste hva dette dreide seg om sånn i grove trekk.

2. Hvordan synes Dere faget Prosjekt Til Fordypning og hospiteringen i deres bedrift fungerer per i dag? (er elevene forberedt og motivert)

Resultat av spørsmål 2

Bedriftene syntes dette var et greit opplegg, da de fikk et innblikk i og en anledning til å bli kjent med kommende yrkesutøvere. Det blir ofte knyttet kontakter allerede på dette stadiet i utdanningen. Personlig ble jeg litt ``tent`` på denne tilbakemeldingen, og fikk lyst til ved en senere anledning å forske på hvor stor andel av elevene som etablerer en kontakt med kommende arbeidsgiver via faget PF allerede på grunnkurset TIP ved egen skole.

3. Hvilken kompetanse føler du/dere at elevene har ved hospiteringen?
(hva er forventet nivå på kompetanse, er det noe skolen kan endre på)

Resultat av spørsmål 3

Her hadde de ikke så store synspunkter eller forventninger til elever på dette stadiet, men det var en av bedriftene som etterlyste noe mere kunnskap om håndverktøy. I forbindelse med dette ga de meg et eksempel på at det ville være en fordel om elevene visste hva en sideavbiter og en fastnøkkel var, om de ble bedt om å hente det i forbindelse med en jobb. Dette er håndverktøy som går igjen i de fleste yrker, og er en tilbakemelding som blir med meg inn i intervjuet med kolleger. Det var også bedrifter som mente at elever på VG1 hadde for lite kompetanse og at de var mere interessert i VG2 elever til hospitering.

4. Hva passer deres bedrift best med hensyn på tidspunkter og perioder for hospiteringen? (sammenhengende perioder på for eksempel en uke, eller enkeltdager)

Resultat av spørsmål 4

Her var det to av de tre bedriftene som ønsket at hospiteringen burde være et par dager i uken over en lengre periode, da de følte at det ble lettere med arbeidsoppgaver til eleven, og at de da ville bli bedre kjent. Det var jo som tidligere nevnt hospitering i en sammenhengende uke i denne aksjonen. Dette er også nyttig tilbakemelding som blir med meg inn i intervjuet med kolleger.

5. Har dere gitt lærlingplass eller ansatt elever dere har hatt til hospitering tidligere?

Resultat av spørsmål 5

Dette spørsmålet fikk jeg delvis og uventet besvart på spørsmål 2, og det ble jo en bekreftelse på det jeg håpet at var et resultat av faget PF. Dette ble også en påminnelse om hvor vanskelig det er å lage gode spørsmål i en undersøkelse.

Nå virker det kanskje ikke som om det er de helt store endringene disse tilbakemeldingene kan påføre faget PF, men det er på det organisatoriske plan endringene skal skje. Og i den forbindelse kan jeg ved neste aksjon gjøre noen kontrollspørsmål som kan måle effekten av de endringene som her vil bli gjort. Dette vil også bli tematisert opp i mot resultatene av elevintervjuet, for å se om det er fellesnevnerne fra elevenes syn på faget.

Fra elever

Det ble her gjort en kvantitativ undersøkelse med elevene som har gjennomført faget PF skoleåret 2012/2013. Her ble det stilt spørsmål som er direkte knyttet opp til hospitering i bedrift, og den teoretiske delen av faget PF, som blir gjennomført ved skolen.

1. Hadde du fått god informasjon om innholdet i faget PF fra skolen, og var du godt forberedt til hospitering?

Resultat av spørsmål 1

11 av de 28 elevene mente at de hadde fått lite informasjon om faget PF, eller at de var dårlig forberedt.

2. Ordnet du med hospiteringsplass selv?

Resultat av spørsmål 2

Det viste seg at flesteparten, hele 23 av de 28 elevene kontaktet bedriften selv. 6 av disse 23 elevene sendte en søknad via mail, mens 17 ringte personlig og spurte om hospiteringsplass ved bedriften.

3. Fikk du hjelp av dine foresatte til å ordne med hospiteringsplass?

Resultat av spørsmål 3

Det var 5 av 28 som fikk hjelp av foresatte til å skaffe en hospiteringsplass.

4. Var det greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen?

Resultat av spørsmål 4

25 av de 28 elevene syntes det var greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen.

5. Skal du ha sommerjobb, eller jobbe mere der du hospiterte?

Resultat av spørsmål 5

3 av de 28 elevene skal ha sommerjobb, eller jobbe mere der de hospiterte.

6. Snakket du med dem du hospitert hos om lærlingkontrakt i fremtiden?

Resultat av spørsmål 6

2 av de 28 elevene snakket med hospiteringsbedriften om lærlingkontrakt.

7. Ønsker du å fortsette din utdanning rettet mot det yrket hvor du hospiterte?

Resultat av spørsmål 7

23 av de 28 elevene ønsker å fortsette sin utdanning mot det yrket de nå har hospitert i.

8. Her gir jeg en åpning for å dele eventuelle synspunkter eller tanker elevene har om fordeler eller ulemper som kan styrke faget prosjekt til fordypning.

Resultat av spørsmål 8

Flesteparten av elevene syntes det var for lite med en uke hospitering, det var flere forslag om at det burde være en dag i uken i bedrift. Og det var noen som ønsket å prøve ut mere enn et yrke.

Tematisering av resultatene

Når resultatene er organisert, vil jeg se på likheter eller tendenser mellom gruppene som går igjen i de forskjellige intervjuene. Dette kalles for tematisering. (Dalland O. 2002 s.155)

Tematiseringen av resultatene er å sortere svarene som er kommet i en undersøkelse i temaer. Vi kan da sette de forskjellige respondentenes svar i et tematisert skjema, som da vil bekrefte antall like tilbakemeldinger på de forskjellige temaene. Om det da er mange tilbakemeldinger som er like, eller tilnærmet like i forhold til tema, vil dette styrke validiteten av resultatene. (Dalland, O. 2012. s. 182) Jeg vil også sette en tematisering på tvers av gruppene i denne oppgaven, dette for å lete etter fellesnevnerne mellom bedrifter og elever.

Resultater sett opp imot aksjonens formål

Informasjon om faget PF

Det bør bli lagt mere vekt på informasjon om faget i forkant, da dette var noe diffust hos noen elever. Det vil for å sikre denne delen bli en egen informasjon om faget PF på første foreldremøte. Det er tidligere bare nevnt som et av fagene i forbindelse med gjennomgang av timeplanen. Her tenker jeg også på dette med at de skal kunne gjøre endringer av yrket de hospiterer i under veis. En av hensiktene med faget PF er jo at de skal kunne prøve ut forskjellige yrker.

Under en av samlingene ved HIOA, da denne oppgaven ble diskutert i læringsgruppen fikk jeg et godt tips av mine medstudenter. Jeg ble oppfordret til å ha et kick-off møte angående

faget PF. Her skal da bedrifter, elever og foresatte inviteres. Dette skaper forutsigbarhet og er med på å fremme elevens læreforutsetninger, som ble beskrevet i den didaktiske relasjonsmodellen i kapittel 3.2.1. Dette ble nevnt for mine kolleger ved egen skole, og ble tatt godt imot. Men det ble enighet om at dette skulle prioriteres ved neste skolestart, altså høsten skoleåret 2013/2014 som er i starten av aksjon3, så dette kommer jeg tilbake til.

Opprettelse av kontakt mellom elev og bedrift

Det var flest bedrifter som ønsket søknader om hospitering via E-post, noe vi skal etterkomme. Her vil det organiseres et samarbeide mellom norsklærer og faglærer i PF. Vi legger inn i undervisningsplanen tidlig på skoleåret, tre økter med trening i å skrive søknader, her vil norsklæreren bidra med hensyn til utforming av søknad og Curriculum Vitae, mens faglærer i PF veileder med opplysninger om bedrifter i nærmiljøet.. Jeg har også ut ifra bedriftenes tilbakemeldinger et inntrykk av at dette er en akseptert måte å komme i kontakt med fremtidig arbeidskraft gjennom faget PF.

Elevenes kompetanse.

Her diskuterte vi dette med håndverktøy som ble nevnt under intervjuet med bedriftene. Dette kapitlet i læreboken om Tekniske Tjenester, var det ingen av kollegene som så noe problem med å flytte frem til starten av skoleåret. Grunnen til at det er kommet i slutten av termin 1, er fordi vi per i dag har prioritert sponfraskillende bearbeiding og sammenføring, da dette er de første oppgavene på skolens verksted. Men her er det ikke noe problem med endring, og allikevel å ivareta fagets rammefaktorer som var beskrevet i kapittel 3.2.2. Det blir gjort interne endringer i skolen, og kapitlet om håndverktøy blir lagt tidligere i termin 1. Denne rokkeringen involverer da kun faglærerne ved TIP avdelingen, og blir endret i avdelingens årsplaner.

Hospiteringens periodiske inndeling.

Her var det to av bedriftene som ga tilbakemelding om at det var ønskelig med en annen inndeling av hospiteringen. Det med en sammenhengende uke var ikke noen god ordning med hensyn til arbeidsoppgaver og det å bli kjent med elevene. Det skal her sies at vi syntes dette var en stor endring og igangsette på grunn av to bedrifters ønske, så vi ringte fire bedrifter hver oss vi tre kolleger som har faget PF, for å høre hva storparten av bedriftene mente. Det

som var forunderlig var at bedriftene samtykket i dette forslaget, og fant det smart, men at de ikke hadde tenkt på det selv. Dette er noe jeg setter veldig høyt, for det skjer en sånn endring på grunn av at noen bedrifter ytret et ønske, vil også de andre bedriftene se at det lar seg gjøre, og at de har endringsmuligheter.

Fra kolleger

Etter tematiseringen sitter jeg igjen med følgende temaer som må bearbeides.

Når dataene for de to undersøkelsene over er presentert for mine kolleger og overordnede ved egen skole, starter vi med utarbeiding av endringer som kan påvirke gjennomføringen av faget PF i positiv retning for alle parter.

Iverksatte tiltak etter aksjon1

Resultatene av intervjuet med elever og bedrifter er blitt tematisert, og i et svakt strukturert intervju med kolleger, er det kommet frem til følgende tiltak etter aksjon1, som skal iverksettes før aksjon2. Tiltakene er som følger:

- Utarbeidet en struktur for hvordan elevene skal komme i kontakt med bedriftene, og hvordan kommunikasjonen mellom skole og bedrift skal foregå.
- Skjemaer, det vil si kontrakt mellom elev/bedrift, opplysninger om forsikring av elever og individuelt evalueringsskjema.
- Endringer i årsplaner for teori, da bedriftene etterlyste kunnskap om håndverktøy hos elevene.
- Periodiseringen av faget PF vil endres fra en uke på høsten og en uke på våren til kortere intervaller. Det vil si en dag i uken i fem uker i første termin, og det samme i ti uker i andre termin.

Resultater fra aksjon2

Her er det som tidligere nevnt gjort en undersøkelse ved samtlige bedrifter som har hatt elever i hospitering på våren i skoleåret 2012/2013. Dette ble gjennomført i form av et kvalitativt intervju av bedriftene, men det ble gjennomført av involverte lærere som har faget PF ved TIP når de besøkte sine elever i hospiteringsbedriftene våren 2013. Det vil si at mine kolleger ble

primærforskere, og jeg en sekundærforsker. Dette kan ha innvirkning på forskningens reliabilitet, men jeg føler ikke at det berører forskningens validitet, da vi jobber mot et felles mål.

I denne aksjonen ble det målt resultater av endringer som ble gjort på organiseringen av faget PF etter aksjon1, som da ble gjennomført høsten i skoleåret 2012/2013. Det som var ønskelig og måle i denne aksjonen er om de iverksatte tiltakene etter aksjon1 har en positiv effekt på faget PF ved TIP avdelingen på egen skole. Formålene med denne aksjonen var som følger:

- Om opprettelse av kontakt mellom bedrift og elev fungerte tilfredsstillende, dette da sett fra bedrifter og elevers side. Og om kommunikasjonen mellom skole og bedrift fungerte tilfredsstillende.
- Om tidspunkt og perioder for hospiteringen fungerte greit. Dette da sett fra bedrifter og elevers side.
- Om skjemaene som ble brukt i forbindelse med hospiteringen var forklarende og instruerende.
- Om eleven var forberedt til arbeidsoppgaver og innehar relevant kunnskap i forbindelse med hospiteringen.

Forskningsspørsmålene og oppfølgingsspørsmålene jeg da noterte meg i intervjuguiden til bedriften er nummermerket, og resultatene kommer fortløpende med overskriften merket med fet skrift.

1. Fungerte opprettelsen av kontakt med elevene tilfredsstillende, og var det greit med kommunikasjon med skolen i forbindelse med hospiteringen.

Resultat av spørsmål 1

Her ble samtlige bedrifter som hadde elever til hospitering intervjuet, og det var ingen negative tilbakemeldinger på opprettelsen av kontakt med elever. Kommunikasjonen med skolen fungerte bra, da vi på det redigerte skjemaet har lagt inn faglærers mobiltelefonnummer og mailadresse. Det er med på å skape nærhet og direkte kontakt med ansvarlig personell ved skolen.

2. Var informasjonen i form av skjemaer fra skolen oversiktlige og instruerende, eller er det noe som bør endres?

Resultat av spørsmål 2

Bedriftene syntes dette var et greit opplegg, men det å gi en vurdering på elevene ble noe utydlig. Dette kommer jeg tilbake til i aksjon4, da det som tidligere nevnt omhandler individuell vurdering i faget PF.

3. Hvilken kompetanse føler du/dere at elevene har ved hospiteringen?

Resultat av spørsmål 3

Her hadde ikke bedriftene så store synspunkter eller forventninger til elever på dette stadiet, men etterlysningen av mere kunnskap om håndverktøy uteble i denne aksjonen, så det kan være at omorganiseringen som ble gjort på teoriplanene ved skolen hadde en effekt.

4. Hva passer deres bedrift best med hensyn på tidspunkter og perioder for hospiteringen? (sammenhengende perioder på for eksempel en uke, eller enkeltdager)

Resultat av spørsmål 4

Bedriftene mente at en dag i uken over lengre tid gjorde at de mistet litt kontakten med eleven, så her vil det skje en endring igjen til aksjon3.

5. Er det mulighet for at en av deres representanter ville deltatt i et kick-off møte med elever og foresatte ved skolen kommende høst? (altså høsten skoleåret 2013/2014)

Resultat av spørsmål 5

Flere av bedriftene uttrykte entusiasme til denne ideen, da dette også ga dem en mulighet til å reklamere for, samt presentere deres firma og dets virksomhetsområder. Det ble deretter gjort avtale med fire firmaer som representerer forskjellige bransjer som grunnkurset TIP rekrutterer til.

Resultatene som er beskrevet ovenfor blir med og former deler av intervjuguidene med kolleger til aksjon3, som igjen fører til endringer ved det organisatoriske ved faget PF på TIP avdelingen på egen skole.

Fra elever

Det ble her gjort en kvantitativ undersøkelse med elevene som har gjennomført faget PF på våren i skoleåret 2012/2013. Her ble det stilt spørsmål som er direkte knyttet opp til hospitering i bedrift, og den teoretiske delen av faget PF, som blir gjennomført ved skolen.

1. Hadde du fått god informasjon om innholdet i faget PF fra skolen, og var du godt forberedt til hospitering?

Resultat av spørsmål 1

7 av de 28 spurte elevene mente at de hadde fått lite informasjon om faget PF, eller at de var dårlig forberedt.

2. Ordnet du med hospiteringsplass selv?

Resultat av spørsmål 2

Det viste seg at hele 26 av de 28 elevene kontaktet bedriften selv. 19 av de 26 elevene sendte en søknad via mail, mens 9 av de totalt 28 ringte personlig og spurte om hospiteringsplass ved bedriften.

3. Fikk du hjelp av dine foresatte til å ordne med hospiteringsplass?

Resultat av spørsmål 3

Det var 3 av 28 som fikk hjelp av foresatte til å skaffe en hospiteringsplass, så her er det en liten endring fra forrige aksjon.

4. Var det greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen?

Resultat av spørsmål 4

26 av de 28 elevene syntes det var greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen. Det virker som loggskrivningen etter hospitering er en akseptert teoretisk tilnærming av faget PF.

5. Snakket du med dem du hospitert hos om lærlingkontrakt i fremtiden?

Resultat av spørsmål 5

6 av de 28 elevene snakket med hospiteringsbedriften om lærlingkontrakt, noe som er en dobling av resultatene fra aksjon1.

6. Ønsker du å fortsette din utdanning rettet mot det yrket hvor du hospiterte?

Resultat av spørsmål 6

19 av de 28 elevene ønsker å fortsette sin utdanning mot det yrket de nå har hospitert i, noe som er en nedgang fra aksjon 1. Men de kan ha gjort nyttige erfaringer, da de har funnet ut hva de ikke ønsker å ha som yrke, og det er med og eliminerer feilvalg av VG2 kurs.

7. Her gir jeg en åpning for å dele eventuelle synspunkter eller tanker elevene har om fordeler eller ulemper som kan styrke faget prosjekt til fordypning.

Resultat av spørsmål 7

Flesteparten av elevene ga tilbakemelding om at de bare fikk vært med på deler av arbeidsoppgaver, og mente det ble liten kontinuitet i hospitering. Det var flere forslag om at det burde være mere enn en dag i uken i bedrift.

Resultater sett opp imot aksjonens formål

Opprettelse av kontakt mellom elev og bedrift

I forkant av denne aksjonen hadde elevene en gjennomgang med norsklærer, hvor de satte opp søknader og curriculum vitae. Dette var ment å forberede elevene til å sende søknader når de skulle opprette kontakt med en bedrift, men selv etter denne seansen var det elever som valgte å kontakte bedriften per telefon.

I denne aksjonen ble samtlige bedrifter spurt om opprettelsen av kontakt hadde fungert tilfredsstillende, var det utelukkende positive tilbakemeldinger. Jeg vet at ansettelser i mange av bransjene TIP rekrutterer til går via jungeltelegraf og bekjente, så det er nok ingen betingelse med formelle søknader. Men mine kolleger og jeg ble enige om at opplæringen i å henvende seg til bedrifter formelt blir opprettholdt.

Det ble også gjort avtale med 4 bedrifter i forbindelse med et kick-off møte, det finner sted i skolens auditorium den andre uken etter skolestart på høsten i skoleåret 2013/2014. Og det blir sendt ut invitasjon til elever med foresatte en av de første skoledagene.

Tidspunkt og periodisering av hospiteringen

Her ble tilbakemeldingen både fra bedrifter og elever at en dag i uken skapte for liten kontinuitet i hospiteringen, så her ble det i intervjuet med kolleger laget nye planer.

Noe som er litt flaut for min egen del, er at jeg oppdaget at siste uke med hospitering i denne perioden var siste uken i mars måned, og siste frist for søknad til VG2 kurs er 1. mars. Dette ble det gjort endringer på etter aksjon1, men timeplanmessig fokusering overskygget denne forseelsen. Hensikten med hospitering i faget PF på VG1 er at eleven skal prøve ut yrker for å gjøre bevisste valg av VG2, så hospiteringen i VG1 må være gjennomført innen søknadsfristen for VG2.

Forståelse av skjemaer i forbindelse med hospiteringen

Bedrifter og elever ga tilbakemelding på at skjemaene som følger elevene ved hospitering fungerte greit. Men bedriftene ga tilbakemelding om at det var noe uklart rundt det å gi eleven en vurdering i forhold til skjemaet som følger eleven, men dette kommer jeg tilbake til i aksjon4, som kun omhandler individuell vurdering i faget PF.

Forberedende og relevant kunnskaper ved hospiteringen

Bedriftene virker til å være innforstått med at dette er VG1 elever, og har ikke ureelle forventninger til elevene. Dette med kunnskaper om håndverktøy som dukket opp i aksjon1 ble ikke nevnt i denne aksjonen, så det er mulig at omorganiseringen i programfagene har skapt en positiv effekt på elevens forkunnskaper før hospiteringen i bedrift i faget PF.

Resultatene av denne aksjonen vil ha en direkte innvirkning på forskningsspørsmålene til aksjon3, da det med på å forme intervjuguiden til intervjuet med kolleger. Dette intervjuet vil resultere i nye tiltak før aksjon3. Jeg bruker mye av den samme intervjuguiden som i aksjon2, dette for å få en tilbakemelding på tiltakene som ble iverksatt etter denne aksjonen, slik at endringene vil bli målbare.

Iverksatte tiltak etter aksjon2

Resultatene av intervjuet med bedrifter og elever er blitt tematisert, og i et svakt strukturert intervju med kolleger er det kommet frem følgende tiltak etter aksjon2, som skal iverksettes før aksjon3. Tiltakene er som følger:

- Fortsette med strukturen for hvordan elevene kommer i kontakt med bedriftene, og kvaliteten på kommunikasjonen mellom skole og bedrift.
- Struktur på innkalling til kick-off møte med bedrifter, elever og foresatte.

- Skjemaer, det vil si kontrakt mellom elev/bedrift, opplysninger om forsikring av elever og individuelt evalueringsskjema. I tillegg vil det her bli føyd til temaet individuell vurdering, og hva bedrifter og elever mener at bør vurderes, da aksjon4 vil omhandle ene og alene vurdering.
- Tidspunktene og periodiseringen av faget PF vil endres, det vil si fra en dag i uken i fem uker i første termin, og det samme i ti uker i andre termin, til to dager per uke i fire uker i første termin og to dager per uke i fem uker i andre termin. Dette gjør at det blir mere kontinuitet i hospiteringen, og hospiteringen i andre termin blir avsluttet tre uker føre søknadsfristen for VG2 kursene, som er 1. mars.

Resultater fra aksjon3

Denne aksjonen gjennomføres på høsten i skoleåret 2013/2014, og respondentene her er 28 nye elever som har hatt faget PF for første gang. Tidspunkt og periodisering vil være et tema her også, da det kom uheldig ut på resultatene i aksjon2.

Dette er da den siste aksjonen som omhandler de foregående temaene om organisering av faget PF, da neste aksjon, som er aksjon4 i denne oppgaven, kun omhandler individuell vurdering i faget PF ved TIP avdelingen på egen skole. Men i denne aksjonen ønsker jeg i tillegg å måle effekten av kick-off møte som ble arrangert på høsten i skoleåret 2013/2014, hvor bedrifter, foresatte og elever ble samlet i auditoriet ved skolen til et informasjonsmøte om faget PF.

I denne aksjonen ble det målt resultater av endringer som ble gjort på organiseringen av faget PF etter aksjon2, som da ble gjennomført på våren i skoleåret 2013/2014. Det som var ønskelig og måle i denne aksjonen er om de iverksatte tiltakene etter aksjon2 har en positiv effekt på faget PF ved TIP avdelingen på egen skole. Formålene med aksjon3 var som følger:

- Fortsette med strukturen for hvordan elevene kommer i kontakt med bedriftene, og kvaliteten på kommunikasjonen mellom skole og bedrift.
- Struktur på innkalling til kick-off møte med bedrifter, elever og foresatte.
- Skjemaer, det vil si kontrakt mellom elev/bedrift, opplysninger om forsikring av elever og individuelt evalueringsskjema. I tillegg vil det her bli føyd til temaet individuell

vurdering, og hva bedrifter og elever mener at bør vurderes, da aksjon4 vil omhandle vurdering.

- Tidspunktene og periodiseringen av faget PF er endret, det vil si at elevene i denne aksjonen hospiterer to dager per uke i fire uker i første termin og to dager per uke i fem uker i andre termin. Dette for å skape mere kontinuitet i hospiteringen, og hospiteringen i andre termin blir avsluttet tre uker før søknadsfristen for VG2 kursene, som er 1. mars.

Forskningsspørsmålene og oppfølgingsspørsmålene jeg da noterte meg i intervjuguiden til bedriften er nummermerket, og resultatene kommer fortløpende med overskriften merket med fet skrift.

1. Fungerte opprettelsen av kontakt med elevene tilfredsstillende, og var det greit med kommunikasjon med skolen i forbindelse med hospiteringen.

Resultat av spørsmål 1

Her ble igjen samtlige bedrifter som hadde elever til hospitering intervjuet, og det var ingen negative tilbakemeldinger på opprettelsen av kontakt med elever, likt som i aksjon2.

Kommunikasjonen med skolen fungerte også i denne undersøkelsen bra, noe som bekrefter at tiltaket i aksjon2 hadde en god effekt.

2. Var informasjonen i form av skjemaer fra skolen oversiktlige og instruerende, eller er det noe som bør endres?

Resultat av spørsmål 2

Bedriftene hadde ingen innvendinger til skjemaene, da de nå er informert om at individuell vurdering kommer i neste aksjon. Dette kommer jeg tilbake til i aksjon4, da det som tidligere nevnt omhandler individuell vurdering i faget PF.

3. Hadde dere en god opplevelse med det arrangerte kick-off møtet?

Resultat av spørsmål 3

Dette spørsmålet ble rettet kun til de 4 bedriftene som ble engasjert i kick-off møtet ved skolestart. Bedriftene hadde utelukkende gode erfaringer fra møtet, og de sa seg alle villige til å gjenta denne ordningen kommende år. Dette ble også for skolen en positiv opplevelse, så dette blir en fast ordning ved det organisatoriske ved faget PF for TIP elevene våre.

4. Hva passer deres bedrift best med hensyn på tidspunkter og perioder for hospiteringen? (sammenhengende perioder på for eksempel en uke, eller enkeltdager)

Resultat av spørsmål 4

Bedriftene mente at denne ordningen med 2 sammenhengende dager i uken i fire uker i første termin fungerte bra. Det ble lettere med arbeidsoppgaver, og de ble bedre kjent med elevene. Så denne ordningen holder vi fast med også i andre termin, slik at vi kan måle effekten av endringen en gang til i aksjon4.

Resultatene som er beskrevet ovenfor blir med og former deler av intervjuguidene med kolleger til aksjon4, som igjen fører til endringer ved det organisatoriske ved faget PF på TIP avdelingen på egen skole.

Fra elever

Det ble her gjort en kvantitativ undersøkelse med elevene som har gjennomført faget PF på høsten i skoleåret 2013/2014. Her ble det stilt spørsmål som er direkte knyttet opp til hospitering i bedrift, og den teoretiske delen av faget PF, som blir gjennomført ved skolen.

1. Hadde du fått god informasjon om innholdet i faget PF fra skolen, og var du godt forberedt til hospitering?

Resultat av spørsmål 1

3 av de 28 spurte elevene mente at de hadde fått lite informasjon om faget PF, eller at de var dårlig forberedt. Det skal også sies at det ikke var 100 % oppslutning på kick-off møtet, noe som kan gjøre utslag på reliabiliteten til dette resultatet.

2. Ordnet du med hospiteringsplass selv?

Resultat av spørsmål 2

Det viste seg at 25 av de 28 elevene kontaktet bedriften selv. 21 av de 25 elevene sendte en søknad via mail, mens 3 av de totalt 28 ringte personlig og spurte om hospiteringsplass ved bedriften.

3. Fikk du hjelp av dine foresatte til å ordne med hospiteringsplass?

Resultat av spørsmål 3

Det var 2 av 28 som fikk hjelp av foresatte til å skaffe en hospiteringsplass, så her er det igjen en liten endring fra forrige aksjon.

4. Var det greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen?

Resultat av spørsmål 4

26 av de 28 elevene syntes det var greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen. Dette er identisk måling med forrige aksjon, noe som bekrefter at loggskrivningen etter hospitering er en akseptert teoretisk tilnærming av faget PF.

5. Snakket du med dem du hospitert hos om lærlingkontrakt i fremtiden?

Resultat av spørsmål 5

2 av de 28 elevene snakket med hospiteringsbedriften om lærlingkontrakt, noe som er et dårligere resultat enn resultatene fra aksjon2.

6. Var kick-off møtet med bedrifter nyttig for ditt valg av hospiteringsplass?

Resultat av spørsmål 6

26 av de 28 spurte elevene mente at kick-off møtet var nyttig, men jeg erfarte at kun et spørsmål i et kvantitativt intervju rundt dette emnet ikke var dekkende. Erfaringen av dialogen med elevene og foresatte i etterkant av møtet, lærte meg at et kvalitativt intervju ville gitt dette temaet betydelig mere validitet og reliabilitet.

7. Var det greit med 2 sammenhengende dager i fire uker med hospitering i bedrift?

Resultat av spørsmål 7

28 av de 28 spurte elevene svarte at det var greit med denne periodiseringen av faget PF, men det skal også nevnes at de ikke hadde noen andre erfaringer og sammenligne med, da dette var deres første hospitering i bedrift.

Resultater sett opp imot aksjonens formål

Opprettelse av kontakt mellom elev og bedrift

Faget PF er nå organisert med et tverrfaglig samarbeid med norsklærer, der elevene skriver søknad og curriculum vitae slik at de blir trygge på å etablere kontakt med bedrifter formelt.

Men det viser seg også i denne aksjonen at det er noen som velger å kontakte bedriften per telefon. Tilbakemeldingen fra bedriftene ga ingen signaler om at det var uheldig, så det er nok fortsatt muligheter for at elevene kan velge der. Men samtlige elever har fått god opplæring i formell henvendelse, nor de sikkert vil dra nytte av ved en senere anledning.

Kick-off møtet ga ubetinget positiv tilbakemelding fra både bedrifter og deltagende elever med foresatte. Jeg gjorde en feil i planleggingen min rundt dette temaet, da jeg gjennomførte det kvantitative intervjuet som planlagt, det vil si med et spørsmål. Jeg har nå bare min erfaring som observatør i etterkant av møtet som dokumentasjon på denne opplevelsen, men mener det er viktig å dele den med leser. Etter møtet i auditoriet ble det en samling i skolens kantine, hvor det ble servert kaffe og kake produsert av elever på RM. Representantene fra bedriftene tok seg også tid til dette, og de fleste av elevene og deres foresatte. Under denne litt uformelle kaffekosen gikk praten mellom foresatte, elever og bedrifter, hvor det ble diskutert yrker, inntekter, holdninger, ja det meste av temaer rundt arbeidslivet. Dette var en opplevelse i seg, og dette vil uten tvil være et tema mine kolleger og jeg skal jobbe videre med.

Forståelse av skjemaer i forbindelse med hospiteringen

Dette formålet er fortsatt med i denne undersøkelsen, da det har direkte sammenheng med formålet for neste aksjon, som er individuell vurdering i faget PF ved TIP avdelingen ved egen skole. Men det skjematisk ved hospiteringen for øvrig virker nå til å være på plass, da både bedrifter og elever svarer positivt på relaterte spørsmål.

Tidspunkt og periodisering av hospiteringen

Tidspunktene og periodiseringen av faget PF gjennomføres nå med to dager per uke i fire uker i første termin og to dager per uke i fem uker i andre termin. Dette gjør at det blir mere kontinuitet i hospiteringen, noe som også bedriftene ga tilbakemelding om. Samt at elevene svarte utelukkende positivt til denne periodiseringen. Dette er ikke ensbetydende med at elevene synes at dette er optimalt, da de ikke har andre erfaringer. Men når dette er det som bedriftene og skolen er kommet frem til at er en god løsning, og elevene ikke er misfornøyde, blir denne ordningen en del av organiseringen rundt faget PF for TIP avdelingen ved vår

skole. Tidspunktene for hospiteringen i andre termin blir avsluttet tre uker før søknadsfristen for VG2 kursene, som er 1. mars.

Iverksatte tiltak etter aksjon3

Resultatene av intervjuet med bedrifter og elever er blitt tematisert, og i et svakt strukturert intervju med kolleger er det kommet frem følgende tiltak etter aksjon3, som skal iverksettes før aksjon4. Tiltakene er som følger:

- Struktur på innkalling til kick-off møte med bedrifter, elever og foresatte blir en del av det organisatoriske ved faget PF for TIP avdelingen ved vår skole.
- Skjemaer, det vil si kontrakt mellom elev/bedrift, opplysninger om forsikring av elever og individuelt evalueringsskjema. I tillegg vil det her bli føyd til temaet individuell vurdering, og hva bedrifter og elever mener at bør vurderes, da aksjon4 vil omhandle individuell vurdering.
- Tidspunktene og periodiseringen av faget PF vil bli organisert slik de foregående aksjonene har ledet til. Det vil si to dager per uke i fire uker i første termin og to dager per uke i fem uker i andre termin. Dette gjør at det blir mere kontinuitet i hospiteringen, og hospiteringen i andre termin blir avsluttet tre uker før søknadsfristen for VG2 kursene, som er 1. mars.

Resultater fra aksjon4

Denne aksjonen gjennomføres på våren i skoleåret 2013/2014. Det vil derfor bli stilt spørsmål til både bedrifter og elever som omhandler individuell vurdering i faget PF, hvor regelverket for individuell vurdering er en del av styringsdokumentet for intervjuguiden i denne aksjonen.(kapittel 3.2.6.) Men jeg velger også og ta med formålet fra forrige aksjon om kick-off møte. Dette for å se om det er rom for endringer, eller faktorer som kan fremme kvaliteten på denne seansen.

Aksjonens formål er som følger:

- Er det faktorer ved kick-off møte mellom bedrifter, foresatte og elever på skolen som kan endres eller iverksettes?
- Hva kan bedrifter vurdere elevene i?

- Hvordan kan et vurderingsskjema se ut?
- Hva skal vurderes i teori, og hva skal vurderes i praksis?

Forskningsspørsmålene og oppfølgingsspørsmålene jeg da noterte meg i intervjuguiden til bedriftene er nummermerket, og resultatene kommer fortløpende med overskriften merket med fet skrift.

1. Er det mulighet for at en av deres representanter ville deltatt i et kick-off møte med elever og foresatte ved skolen kommende høst? (altså høsten skoleåret 2014/2015)

Resultat av spørsmål 1

De fleste av bedriftene uttrykte entusiasme til ideen også i denne aksjonen, de mener også her at dette er en mulighet til å reklamere for, samt presentere deres firma og dets virksomhetsområder. Grunnen til at jeg gjentok dette i denne aksjonen, er for å få en tilbakemelding fra bedriftene som bidro ved forrige kick-off møte, og i tillegg kunne opprette en avtale med flere bedrifter, om det skulle være yrker som har et rekrutteringspotensiale vi har oversett i forrige aksjon. Dette vil ikke komme med i denne oppgaven, men hjelpe meg som forsker i det videre arbeidet med organisering av faget PF.

2. Hvordan bør et skjema for individuell vurdering av elever ved hospitering i faget PF formuleres?

Resultat av spørsmål 2

Bedriftene ønsker ikke et skjemavelde, da de mener at det vil ta for mye av deres tid i en travel hverdag. Det kommer frem at skolen bør legge til rette for enkle og selvinstruerende rutiner ved et slikt skjema, og det bør ikke ha mange punkter.

3. Hva er det dere kan og har mulighet til å vurdere ved elevene?

Resultat av spørsmål 3

Her gikk mye av samtalene om delmålene i læreplanen for VG3 som styringsdokumentene for individuell vurdering legger fokus på. Flere av bedriftene stiller seg uforstående til hvordan en VG1 elev skal ha kompetanse på VG3 nivå, og mener at fokus bør ligge mere på holdninger, adferd og orden. Det ble også nevnt egnethet til yrket som et av vurderingskriteriene.

Resultatene som er beskrevet ovenfor blir med og former deler av intervjuguidene med kolleger, som igjen fører til endringer og iverksatte tiltak på det organisatoriske ved faget PF på TIP avdelingen på egen skole.

Fra elever

Det ble her gjort en kvantitativ undersøkelse med elevene som har gjennomført faget PF på våren i skoleåret 2013/2014. Her ble det stilt spørsmål om hva de mener at bedriftene kan vurdere dem i som er direkte knyttet opp til hospitering i bedrift, og hva skolen kan vurdere dem i ved den teoretiske delen av faget PF, som blir gjennomført ved skolen.

1. Var kick-off møtet med bedrifter nyttig for ditt valg av hospiteringsplass?

Resultat av spørsmål 1

26 av de 28 spurte elevene mente at kick-off møtet var nyttig, men jeg erfarte at kun et spørsmål i et kvantitativt intervju rundt dette emnet ikke var dekkende. Erfaringen av dialogen med elevene og foresatte i etterkant av møtet, lærte meg at et kvalitativt intervju ville gitt dette temaet betydelig mere validitet og reliabilitet.

2. Var det greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen?

Resultat av spørsmål 2

26 av de 28 elevene syntes det var greit å skrive logg som tilbakemelding til skolen. Dette er identisk måling med forrige aksjon, noe som bekrefter at loggskrivningen etter hospitering er en akseptert teoretisk tilnærming av faget PF. Dette blir da en del av skolens vurderingskriterier for individuell vurdering.

3. Var det greit med 2 sammenhengende dager i 5 uker med hospitering i bedrift?

Resultat av spørsmål 3

28 av de 28 spurte elevene svarte at det var greit med denne periodiseringen av faget PF. Men det skal også nevnes at de ikke hadde noen andre erfaringer og sammenligne med, enn samme ordning på høsten, og jeg åpnet heller ikke for andre alternativer. Men det gir denne periodiseringen en god validitet, da alle elevene var positive til den, men reliabiliteten svekkes noe da det ikke var andre alternativer.

4. Er det greit at bedrifter setter karakter på orden, adferd, holdninger og egnethet?

Resultat av spørsmål 4

Her følte jeg at den kvantitative undersøkelsen ikke ble dekkende, så jeg hadde et intervju med elevene i etterkant, for å kvalitetssikre resultatene. Elevene mente det var greit at bedriftene vurderte orden og adferd, og at det igjen bekreftet holdninger. Men de var mere tvilende til egnethet. Dette fordi de var VG1 elever og kunne lite om yrket, og at bedriftene da kunne få feil inntrykk.

Resultater sett opp imot aksjonens formål

Kick-off møtet og informasjon om faget

Både bedrifter og elever ga en positiv tilbakemelding på kick-off møtet. Resultatet fra bedriftene var utelukkende positive, og det ble etablert en stående avtale med flere bedrifter. Hvem bedrifter som skal delta på dette møtet må da vurderes av skolen med bakgrunn på elevenes interesse for de forskjellige yrker.

Individuell vurdering i faget PF

Bedriftene ønsker en for deres del enkel ordning, dette i form av et skjema, som er selvinstruerende og kort med hensyn på utfylling. Samtidig er elevene komfortable med at bedriftene vurderer deres orden og adferd i hospiteringssammenheng som de mener også forteller om deres holdninger, men egnethet var elevene mere tvilende til om ville gi riktig individuell vurdering i yrket, med hensyn på deres manglende kunnskap.

Dette er da resultatene etter aksjon4 som blir intervjuguiden for intervjuet med kolleger, som igjen skal føre til iverksatte tiltak for informasjon om faget PF og kriterier for individuell vurdering.

Iverksatte tiltak etter aksjon4

Resultatene av intervjuet med elever og bedrifter er blitt tematisert, og i et svakt strukturert intervju med kolleger, er det kommet frem til følgende tiltak etter aksjon4, som skal iverksettes rundt faget PF ved TIP avdelingen på egen skole. Tiltakene er som følger:

- Det blir utviklet en oversikt over bedrifter og kontaktpersoner, som deles med kolleger som er involvert i faget PF på TIP. Dette gir alle tilgang til kontaktnettet.
- Det blir utviklet et vurderingsskjema som følger alle elever ved hospitering i bedrift, som er selvinstruerende og enkelt å fylle ut for bedriftene. Det vil bli en individuell vurdering fra bedrifter på orden, adferd og faglig kompetanse knyttet opp til VG1 nivå.
- Den individuelle vurderingen av læreplanmål for VG3 nivå som styringsdokumentene viser til, vil bli brukt ved skolen på følgende måte: elevene skriver en logg etter endt hospitering for hver uke. De arbeidsoppgavene de beskriver i loggen, skal da elevene kjenne igjen og beskrive som kompetansemål i læreplanen for VG3.

Dette er en del av resultatene på tilbakemeldinger fra bedrifter og elever som har vært med igjennom dette prosjektet. Dette vil bli bedre beskrevet i det neste kapitlet om analyse og drøfting, men etter innhentede data fra både elever og bedrifter, er dette en vurderingsfordeling som ivaretar styringsdokumentenes krav.

6. Analyse og drøfting av resultater sett i lys av teorier.

Analysen handler om tolkning av innsamlet data. Tolkning er da å forklare innhold eller betydningen av noe. Under en analyse er det derfor viktig med en oppdeling i mindre deler for å få tak i de enkelte sidene av det intervjupersonen har sagt. (Dalland, O. 2012. s.178) Jeg vil også styrke forskningens validitet og reliabilitet ved å se på gjentakelser i besvarelsene. (Brende, B. *forelesning* HIOA 01.02.11).

Dette kapitlet vil bli et møte mellom min førforståelse, styringsdokumenter, innhentede perspektiver, teori, funn, erfaringer og forståelse av organiseringen rundt faget PF for VG1. Problemstillingen som er utgangspunktet for min forskning er som tidligere nevnt:

Hvordan organisere faget PF, slik at elever og bedrifter blir profitert med faget?

Fra faget PF ble innført i 2006, ble det forsøkt flere yrkesrelaterte undervisningsopplegg ved min skole, men det var tydelig at elevene ikke følte seg profitert med faget. Da dette prosjektet startet, var min skole sterkt inne og formidlet hospiteringsplasser ved bedrifter for elevene i faget PF på VG1 nivå. Dette er forenlig med resultatene i FAFO-rapport 2008:27

hvor det viste seg at bare 50 % av elevene ved VG1 hospiterte i bedrift, mens andre gjennomførte faget utelukkende på skolen.

Gjennom dette prosjektet er det derfor forsket på hvordan man kan organisere for å få et godt samarbeid mellom skole og bedrift, og hva elevene skal reflektere over i faget PF. Den hermeneutiske sirkel innebærer at alt må forstås i sin sammenheng. Forståelsen oppstår gjennom vekselvis å studere delene og helheten, noe som Anne Marie Berg og Olav Eikeland beskriver godt i boka *Medvirkning og Læring* som tidligere nevnt, hvor de gjengir en historie som fortelles og illustrer dette poenget.

En gruppe med blinde mennesker støtte en gang på en elefant. Da de skulle utforske den, fikk den ene tak i snabelen og trodde det var en slange. En annen fikk tak i øret, og trodde det var en teltduk. En tredje fikk tak i et av beina og trodde det var et tre. En fjerde fikk tak i halen, og trodde det var et tau de sto overfor. (Berg, A.M. & Eikeland, O. 1997 s.21)

Jeg har tatt utgangspunkt i Lewins spiral, der det vil være muligheter til endring av den opprinnelige ideen, basert på analyser av resultater underveis. (Hiim, H. 2010 s.109)

6.1. Endringer av organiseringen etter formålene med forskningen

I aksjon 1 var formålene som i de følgende aksjonene delt på de gruppene med respondenter som er involvert i faget PF ved TIP avdelingen på egen skole, men med forskjellige innfallsvinkler. Dette ble gjort for å få en bredde i forskningen, men under tematiseringen spisser de seg inn mot et felles mål, og skal bidra til en organisering av faget PF som sikrer at alle elever og bedrifter blir bedre profitert med gjennomføringen av faget PF.

Formålene i dette prosjektet ble tematisert inn mot felles mål som ble et styringsdokument til det organisatoriske for gjennomføringen av faget PF, dette da med hospitering i bedrift. Og formålene ble som følger:

- Hvordan informere involverte parter om faget PF
- Hvordan kontakten mellom elev og bedrift burde foregå
- Hvordan periodisere tidspunkt av hospiteringen
- Hva skolen skal organisere, med hensyn på både bedrifter og elever i faget PF
- Hvordan organisere individuell vurdering i faget PF

6.1.1. Hvordan informere involverte parter om faget PF

Denne forskningen viser så langt at skolen må organisere faget PF med en grunnleggende og skikkelig informasjon om utfordringer og muligheter med faget PF overfor bedrifter og elever. Det viser seg likt i min forskning som i FAFO-rapport 2008:27 at noen bedrifter kan føle det belastende med hospiteringsordninger med både VG1 og VG2 elever, men dette kan løses med god organisering fra skolens side.

Viktig informasjon til bedrifter vil være at elever i VG1 er avhengige av en hospiteringsordning da dette er med på å trygge deres valg av VG2 kurs, som igjen kan øke og trygge rekrutteringen til bedriftenes yrkesfelt. Resultatene viser at bedriftene syntes hospiteringsordningen med VG1 elever er et greit opplegg, da de får en anledning til å bli kjent med kommende yrkesutøvere. Det viste seg også under prosjektets aksjoner, at ofte blir kontakter mellom elever og bedrifter opprettet allerede på dette stadiet i elevers utdanning.

Et av tiltakene som kom frem igjennom dette prosjektet var ideen med et kick-off møte om faget PF med bedrifter, foresatte og elever i starten av skoleåret. For elevenes del er dette en helt ny skolesituasjon, da dette faget er knyttet direkte opp imot deres kommende yrkesvalg. Dette møtet ble arrangert av skolen, og det ble engasjert bedrifter fra fire forskjellige yrkesretninger, som presenterte sine bedrifter for elever og foresatte. Deretter informerte skolen om faget PF, og dets viktighet samt mulighetene det gir. Det skal også sies at det under kaffepraten etter møtet ble opprettet kontakt og avtale om hospitering for to av elevene. Dette er en viktig prosess, da elevens læringsvilje og interesse ofte er styrt av at opplæringen virker relevant og meningsfylt rettet mot et fremtidig yrke.(Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.43)

For at man skal få til en kumulativ læring i faget PF (Illeris, K. 2000 s.39), forutsetter det engasjement fra alle parter. Både LO og FB viser til en negativ skole-psykologisk holdning til arbeidslivet blant de eldre yrkesfaglærerne, og i SINTEF-rapport 2009 A8578, mener de at kontakten mellom skole og bedrift bør bedres og vedlikeholdes. I boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* blir dette også sett på som et hinder for godt samarbeide mellom skole og bedrift.(Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.54) Dette er bakgrunnen for at jeg tok med, og forsket meg frem til en organisering som styrker samarbeidet mellom de involverte parter, som igjen skaper engasjement.

6.1.2. Hvordan kontakten mellom elev og bedrift burde foregå

Bedriftene fortalte at de i all hovedsak ble kontaktet av elevene via telefon, da de spurte om hospiteringsplass. Da bedriftene kunne tenke seg en mere formell henvendelse fra elevene, og det kom uttalelser fra elever som at: *dette blir bare teit, sjefen gidder sikkert ikke svare engang*, førte dette til et tverrfaglig samarbeid med faglæreren i norskfaget. Denne veileder da elevene med utforming av formelle søknader og curriculum vitae, som heretter blir brukt ved henvendelse til bedrifter. Dette bidrar til en yrkesrelatering av faget norsk, som igjen kan bidra til en styrkning av elevenes motivasjon for det faget. Dette er en viktig prosess, da elevens læringsforutsetninger og interesse ofte er styrt av at opplæringen virker relevant og meningsfylt rettet mot et fremtidig yrke. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.43)

I boken *Demokrati og uddannelse* skriver John Dewey om læringsarenaer, og hvordan de virker på individene. Han skriver at: *Det er skolens opgave at skabe et miljø, hvor leg og arbejde udføres med henblik på at fremme den ønskede mentale og moralske vækst.* (Dewey, J. 2000 s.212) Jeg setter dette i forbindelse med overgangen elevene møter fra opplæring på skole og opplæring i bedrift, og har etter denne omorganiseringen av faget PF ved egen skole mottatt tilbakemeldinger fra elever som: *Jeg ble enig med sjefen om at jeg kan være hos dem i neste periode med hospitering også.* Selv om de er unge og mangler spisskompetanse, er nok nysgjerrigheten og lærelysten til stede. Dewey mener at den sosiale settingen har stor betydning for læringen, og når elevene da er i fellesskap med ``voksne`` blir det en automatisk overgang fra lek til å arbeide.

Sitatet fra eleven i avsnittet over taler for seg når det gjelder formålet om hvordan kontakten mellom elev og bedrift skal foregå. Når den novise eleven får delta i yrkenes og ekspertenes fellesskap blir det automatisk overgang fra lek til arbeid, og kommunikasjonen mellom elev og bedrift former seg automatisk. Det kan selvfølgelig være sære tilfeller, men der hvor alminnelig adferd og fremtoning er på plass, glir dette frem slik John Dewey beskriver det.

6.1.3. Hvordan periodisere tidspunkt av hospiteringen

Tidspunkt og periodisering av faget PF var en av de største utfordringene gjennom dette prosjektet. Dette fordi det må være flere bedrifter involvert rundt faget PF, om det skal nå sitt formål som er at elevene skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som

karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene. Dette må organiseres fra skolens side, slik at elever på VG1 og VG2 har forskjellige tidspunkt for hospitering.

Denne organiseringen involverer stort sett de samme bedriftene, men også lærere som underviser på VG2. I FAFO-rapport 2008:27 kommer det frem at bedriftene i noen tilfeller finner hospiteringsordningen for VG1 som en belastning, da de på grunn av denne overbelastningen velger og prioriterer VG2 elever. Det viste seg under dette prosjektet at denne overbelastningen kunne unngås ved å gjøre omorganiseringer i hospiteringen for både VG1 og VG2 kursene ved min skole.

Dette har vært en utfordring, men den viktigste prioritering etter tre aksjoner med forskjellige tidspunkt og periodiseringer, er at elever ved VG1 skal ha avsluttet sine hospiteringsperioder innen søknadsfristen for VG2 kurs som er 1. mars. VG2 derimot kan ha sin periode senere på høsten enn VG1, og utover våren og da etter 1. mars, da dette er en fordel med hensyn til kontinuitet i relasjoner og fremtidig lærlingplass etter endt kurs.

Etter aksjonene i dette prosjektet ble periodiseringen av faget PF endret fra en sammenhengende uke på høsten og tilsvarende på våren, til to sammenhengende enkeltdager i fire uker i termin1 og tilsvarende i fem uker i termin 2. Målet med faget PF er at det skal gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer. De skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene innen utdanningsprogrammene. (UDIR)

Denne ordningen med tidspunkt og periodisering som dette prosjektet har forsket seg frem til, gjør at elever som har gjort et feilvalg av yrke kan gjøre endringer i sitt valg underveis. Dette vil da på det samfunnsnyttige plan være med på å eliminere elevs feilvalg av VG2 kurs, noe som igjen sparer samfunnet for store pengebeløp.(vedlegg3)

6.1.4. Hva skolen skal organisere, med hensyn på både bedrifter og elever i faget PF

Det er skolens ansvar å organisere gjennomføringen av faget PF, og i dette prosjektet for VG1 TIP. Resultatene fra forskningen med bedrifter viser at de vil ha enkle og selvinstruerende skjemaer for hospiteringen. Denne hospiteringen i bedrift, er å se på som den praktiske delen av faget PF's oppgaver, da det kan være vanskelig å gi elever mulighet til å prøve ut enkelte

eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer som en teoretisk boklig lærdom.(Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.80)

Det kommer også frem i FAFO-rapport 2012:47 at bedriftene er interessert i å stifte bekjentskap med elever i utdanning, for å skape relasjoner som kan lede til kommende arbeidskraft. John Dewey skriver i boken *Demokrati og Uddannelse* om viktigheten av at et individ får en erkjennelse av hva det er egnet til, er nøkkelen til individets lykke. (Dewey, J. 2000 s.321)

For å tolke det som er målet med faget, som beskrives som hva, og overføre det til innholdet som beskrives som hvordan, ønsker jeg å se på dette med et skille mellom hva som er praksis og hva som er teori. Målet med faget PF er at det skal gi elevene en mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer. De skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene innen utdanningsprogrammene. Faget har en timeramme for VG1 på 168 årstimer, og er da oppdelt i 60 minutters enheter.

Praktisk del av faget PF

Målet med faget PF er at elevene skal få erfaring med innhold, arbeidsoppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike selvvalgte yrkene, som også kan ses som et valg av et fellesskap eller organisasjon. I boken *Forandring som praksis* skriver Roger Klev og Morten Levin om hva som konstituerer den sosiale samhandlingen som vi kaller en organisasjon. Her forteller de at en organisasjon blir det organisasjonens medlemmer gjør den til gjennom sin hverdagslige aktivitet. (Klev, R. & Levin, M. 2009 s.90) Da dette også er direkte relatert til valget elevene skal gjøre, bør innholdet i faget gi dem et innblikk i, eller en følelse av at de passer inn i den organisasjonen de har på sin ønskeliste. Dette vil etter forskningen i dette prosjektet ses på som den praktiske delen av faget PF, og blir bestående av 135 årstimer i 60 minutters enheter med hospitering i bedrift for VG1 TIP ved min skole.

Det er også på det organisatoriske opplegget rundt faget PF som dette prosjektet da har forsket frem, utviklet skjemaer som er selvinstruerende og godkjent av de involverte bedriftene. (vedlegg 4 og 5) Elevene blir også oppfordret til å bruke en loggbok, hvor de fortløpende noterer mål med arbeidsoppgaver og metoder for og utføre dem. Dette for å gi dem hjelp ved den teoretiske gjennomføringen av faget PF ved skolen. De blir også tipset om mulighetene

med bilder og videosnutter av arbeidsoppgavene, som kan brukes ved senere dokumentasjon av hospiteringen i bedrift.

Teoretisk del av faget PF

Det blir i etterkant av hospiteringen skrevet en individuell logg av elevene, hvor de skal dokumentere utført arbeid. Det er da forskjellige teorideler som må være med for å dekke bestillingen med faget. Om eleven skal skrive en rapport, bestående av utførte gjøremål under hospiteringen i bedrift, vil nok dette være med å skape spesifikke prestasjonsferdigheter. De skal i følge læreplanen for faget PF sette seg inn i delmålene for valgt yrke på VG3 nivå. De er riktig nok noe forenklet, men det at de har vært med og gjort et stykke arbeide, for så å kunne lete etter og gjenkjenne arbeidsoppgavene i læreplanmålene vil nok gjøre målet med oppgaven tydeligere.

Teorier i og om fagets innhold trekker inn flere av punktene i den didaktiske relasjonsmodellen. Det er styrt av fagets rammefaktorer, og det er styrt mot målene for faget. Det kommer tydelig frem i forskningen som er gjort i FAFO-rapportene som var beskrevet i kapittel 3 at det er ulike tolkninger av hva som skal være innholdet i faget PF for VG1 og i dette tilfellet utdanningslinjen TIP.

Denne teoretiske delen av gjennomføringen skjer på skolen med veiledning av faglærer etter hver av de ni todagers periodene med hospitering. I boken *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* beskrives en del av elevene ved yrkesfag som motstandere av boklig lærdom og det formelle pensumet på skolen. (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.80) Men i faget PF hvor innholdet blir direkte rettet mot ønsket utdanning og yrke, kan nok denne motstanden være noe redusert. John Dewey sa at den undervisningen som er rettet mot riktig ideal for eleven, bør være skapelsen av spesifikke prestasjonsferdigheter. (Dewey, J. 2000 s.79)

6.1.5. Hvordan organisere individuell vurdering i faget PF

Det ble som tidligere nevnt, utført en aksjon som omhandlet individuell vurdering i faget PF for TIP ved egen skole. Formålet med vurdering i fag etter opplæringslovens § 3-2. er å fremme læring underveis og uttrykke kompetansen til deltakeren underveis og ved avslutningen av opplæringen i faget. Vurderingen skal gi god tilbakemelding og rettleiding til

deltakeren. Undervisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen, som grunnlag for tilpasset opplæring og bidra til at deltakeren øker sin kompetanse i fag.

All vurdering fram til standpunktkarakteren fastsettes, er en del av undervisvurderingen. Formålet med undervisvurdering er videre læring og faglig progresjon. I forbindelse med undervisvurdering er det viktig å være bevisst på at karakterskalaen er relativ. Dersom en elev for eksempel fikk karakteren 4 i halvårsvurderingen rundt jul, vil det ikke nødvendigvis bety at standpunktkarakteren ved avsluttende kurs blir karakteren 4. Opplæringen og utviklingen det siste halve året vil for de fleste elever være det som har størst betydning for standpunktvurderingen. Et viktig prinsipp når det gjelder fastsetting av standpunktkarakter er at eleven skal ha mulighet til å forbedre kompetansen sin fram til standpunktkarakteren settes. Dette er viktig for elevens individuelle vurdering, da de i faget PF kan endre valg av yrke ved 2. hospitering. Om de gjorde et feilvalg ved 1. hospitering, skal ikke det nødvendigvis ha negativ konsekvens for eleven, da dette må ses på som en nyttig oppdagelse allerede på VG1.

Undervisvurderingen av faglærer vil her bli ivaretatt ved den teoretiske gjennomføringen av loggskrivning på skolen, som er direkte forankret i arbeidsoppgaver utført ved hospitering i bedrift. Dette sikrer ikke at alle delmålene i læreplanen blir utført, da resultatene fra bedriftene i aksjon 2 var at de ikke så muligheter for å ha elever til hospitering med alle læreplanmål som rammefaktor. Dette så bedriftene først behov for ved en lærlingkontrakt knyttet opp imot VG3. Det ble derfor i samarbeid med bedriftene utviklet et individuelt vurderingsskjema som er selvinstruerende og enkelt slik de bestilte, se vedlegg 6.

Sluttvurderingen skal gi informasjon om kompetansen til deltakeren ved avslutningen av opplæringen i faget. (Lovdata) Dette vil da bestå av bedriftens totale vurdering og utviklingen ved eleven i form av en tallkarakter, og faglærers totale vurdering og utviklingen av skrevene logger forankret i de forenklete læreplanmålene for Vg3. Vi har i samarbeide med bedriftene valgt å la den praktiske delen av faget med hospitering i bedrift og den teoretiske delen av faget ved logger forankret i læreplanmål telle med 50% fordeling.

Forskrift til opplæringslovens § 3-4 har generelle karakterbeskrivelser for grunnopplæringen:

- a) Karakteren 6 uttrykker at eleven har svært god kompetanse i faget.
- b) Karakteren 5 uttrykker at eleven har meget god kompetanse i faget.
- c) Karakteren 4 uttrykker at eleven har god kompetanse i faget.
- d) Karakteren 3 uttrykker at eleven har nokså god kompetanse i faget.

- e) Karakteren 2 uttrykker at eleven har lav kompetanse i faget.
- f) Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

Kurset er ikke bestått når svaret blir vurdert til karakteren 1.

(Opplæringsloven)

Denne individuelle og formelle vurderingsformen vil være et redskap for å strekke eleven til det ytterste av seg selv. Dette fordi det er et resultat av elevens eget valg, og det er et delmål på veien frem til ønsket yrke. *Men, det kan også være skadelig for elevens utvikling, da karakteren kan virke konkurransefremmende overfor andre elever og skade selvfølelsen.* (Hiim, H. & Hippe, E. 2011 s.123) Men dette vil bli overskygget av fordelene med å ha opprettet en relasjon til en bedrift, under forutsetning av at de har vist seg fra sin beste side. Dette er den faktoren elevene må ha i bakhodet når de skal arbeide med faget PF.

6.2. Veien videre

Denne oppgaven har vært til stor nytte for elevene ved VG1 TIP på min skole. Etter tredje aksjon og i inneværende skoleår var vi den eneste TIP avdelingen i Østfold fylke som hadde alle elevene ved VG1 til hospitering i bedrift. Dette er formålet med faget fra politisk hold, og helt klart til elevenes beste med hensyn til riktig yrkesvalg, og det virker preventivt på feilvalg av videregående utdanning.

Forutsetning for å lykkes med en slik organisering er for det første å skape et engasjement hos bedrifter og kolleger. Skolens ledelse må vise en velvilje og tillit til faglærere i faget PF, slik at det blir rom for timeplanmessige endringer underveis i skoleåret. Elevene trenger god informasjon og veiledning under starten av faget PF. Oppfølgingen av elever er en krevende prosess for faglærere. Da tenker jeg ikke bare på elevene og deres gjøremål, men det å knytte gode relasjoner med bedrifter, og vedlikeholde dem. Dette var også resultater som kom frem både i FAFO-rapportene og i KIP-prosjektet. Dette er fullt mulig å få til, men det krever en faglærer som har felles innstilling som en ildsjel i en idrettsforening eller et sameie, forskjellen er at læreren har full lønn for innsatsen i faget PF.

Dette prosjektet er ikke over for meg og mine kolleger, da resultatene etter aksjon 4 blir med oss inn i skoleåret 2014/2015. Dette for å fortsette evalueringen av organiseringen dette prosjektet har ledet til, og det er per i dag opprettet kontakt med opplæringskontoret for og få

de engasjert i denne organiseringen. Tilbakemeldingen så langt var at de ikke hadde kapasitet til å engasjere seg i VG1 elever, men vi skal videre fremover legge frem forslag til en organisering som også involverer opplæringskontoret for VG1 TIP ved min skole.

Litteraturliste

Berg, A.M. & Eikeland, O. (1997) *Medvirkning og læring*. Otta: Tano Aschehoug

Brende, B. forelesning HIAK 26.10.10

Dalland, O. (2002) *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Dalland, O. (2012) *Metode og oppgaveskriving* (Utgave 5). Oslo: Gyldendal Akademisk

Dewey, J. (2005) *Demokrati og uddannelse* Århus: Klim

Dæhlen, M., Hagen, A. & Hertzberg, D. (2012) FAFO-rapport 2008:27 *Prosjekt til fordypning – mellom skole og arbeidsliv*. Delrapport 1. Oslo: Allkopi as

Dæhlen, M. & Hagen, A. (2010) FAFO-rapport 2010:23 *Prosjekt til fordypning – mellom skole og arbeidsliv* Delrapport 2. Oslo: Allkopi as

Havn, V., Teige, B.K., Buland, T., Tønseth, C., Finbak, L., Lian, R. & Lysø, I.H. (2009) SINTEF-rapport 2009 A8578. *Kunnskapsløftet på reise*. Trondheim: SINTEF

Hiim, H. & Hippe, E. (2001) *Å utdanne profesjonelle yrkesutøvere*. (Utgave 1) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Hiim, H. (2010) *Pedagogisk aksjonsforskning* Oslo: Gyldendal Akademisk

Hiim, H. & Hippe, E. (2011) *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere* (Utgave 3) Oslo: Gyldendal Akademisk

Hilsen, A.I., Nyen, T. & Tønder, A.H. (2012) FAFO-rapport 2012:61 *Hospitering i fagopplæringen*. Oslo: Allkopi as

Illeris, K. (red) (2000) *Tekster om læring*. (Utgave 1). Frederiksberg C: Roskilde Universitetsforlag

Imsen, G. (1998) *Elevens verden* (Utgave 3) Otta: Tano Aschehoug

Klev, R. & Levin, M. (2009) *Forandring som praksis* Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Kvale, S. (2001) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Lauvås, P. & Handal, G. (2000) *Veiledning og praktisk yrkesteori*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Nilsen, S. E. & Sund, G.H. (2008) *Innhold og arbeidsmåter i yrkesopplæringen*. Oslo: 07 Gruppen as.

Nilsen, S.E. & Sund, G.H. (2008) *Læring gjennom praksis*. Oslo: 07 Gruppen as

Nyen, T & Tønder, A.H. (2012) FAFO-rapport 2012:47. *Innføringen av faget prosjekt til fordypning i Kunnskapsløftet*. Oslo: Allkopi as

Informasjon fra internettsider

Utdanningsdirektoratet <http://www.udir.no/>

Kunnskapsdepartementet <http://www.regjeringen.no/nb/>

Opplæringsloven <http://lovdata.no>

Fylkenes informasjonstjeneste for søkere til VGO <http://www.vilbli.no>

(Figur fra Kunnskapssenteret) <http://www.kunnskapssenteret.com/articles/2563/1/Kvalitative-metoder/Kvalitative-metoder.html>

Vedlegg1

Intervjuguide for bedrifter

Innledende spørsmål	Fakter, bevegelser og notater
Hvordan ble dere kontaktet av elevene før hospiteringen i faget PF?	
Hva arbeidet dere med i forbindelse med læreplanmål i faget PF?	
Hvordan fungerte skjemaene som må fylles ut ved hospiteringen i faget PF?	
Hvordan passet tidspunkt og periodiseringen ved hospiteringen for dere?	
Har dere både VG1 og VG2 elever til hospitering?	
Er det noen stor forskjell på å ha VG1 og VG2 elever til hospitering?	
Hva er greit for dere å evaluere ved en elev under hospiteringen?	

Vedlegg 2

Intervjuguide for elever

Innledende spørsmål	Fakter, bevegelser og notater
Hva tenkte dere når dere ble innformert om at dere skulle ha faget PF?	
Hva arbeidet dere med i forbindelse med faget PF?	
Når dere skulle til hospitering i bedrift, var du i tvil om hvem yrke du skulle velge?	
Fikk dere velge fritt hvem yrke dere ville prøve?	
Ordnet du hospiteringsplass selv?	
Hvordan likte du det dere jobbet med i teoritimene i faget PF?	
Fikk dere god informasjon om utdanningsløpet til det yrket dere ble interessert i?	

Vedlegg 3 Fremdriftsplan for PFO VG1 TIP.

Uke 34 skolestart.

Elevene orienteres om PFO, og det foretas en opptelling over hvor mange av elevene som har kontakt med en bedrift hvor de ønsker seg PFO.

Kontaktlærer tar kontakt med norsklærer for å starte arbeidet med å skrive søknad og CV. Elevene skal også trene på jobbintervju. Elevene skal i størst mulig grad selv henvende seg til bedriftene for å få trening i jobbsøking.

Uke 35

Onsdag 28 august - Frode Wilhelmsen kommer fra opplæringskontoret og presenterer seg selv og kontoret.

I tillegg håper vi at Frode kan si litt om bedriftenes forventninger og hvilke bedrifter som ønsker lærlinger.

Uke 36 – 37.

Søknad og CV sendes fortløpende til aktuelle bedrifter, kontaktlærer hjelper til der hvor elevene er usikre på hva de skal velge. Elevene gis også muligheten til å møte på bedrifter til jobbintervju der hvor det er ønskelig.

Foreldremøte på kveldstid med elever. Til dette møtet kommer fire bedrifter som presenterer seg og forteller litt om lærlingeordningen samt hvor mange lærlinger de ønsker å ta inn. Etter møtet blir det anledning for elevene å ta direkte kontakt med bedriftene for å gjøre avtaler om utplassering i bedriften

Uke 41.

Siste frist for å skaffe seg en arbeidsplass til PFO.

Uke 42

Busstransport, forsikringspapirer, opplæringsmål, samt annen nødvendig dokumentasjon gjøres klart.

Uke 45.

PFO starter med to dager pr uke.

Elevene lever forsikringspapirer og opplæringsmål til bedriften.

Vedlegg 4

AVTALE OM PRAKSIS/UTPLASSERING

mellom

ELEV:..... *Klasse:*.....

Adresse:.....

Postnummer..... Poststed:.....

Telefon hjem:..... Mobil:.....

BEDRIFT:

Navn:.....

Adresse:.....

Postnummer:..... Poststed:.....

Kontaktperson:.....

Telefon:..... Mobil:.....

Praksis

Uke - dager.....

Arbeidstid:.....

Aktuelle arbeidsoppgaver i bedriften:.....

.....

.....

Kontaktlærer ved Mysen videregående skole

Telefon:..... Mobil:.....

Skolen vil følge opp eleven på arbeidsplassen.

Ulykkesforsikring dekker skolen. Yrkesskadeforsikring dekkes av bedriften. Se vedlegg.

Dato:.....

Elev:

Bedrift:

.....

Kontaktlærer ved Mysen videregående skole

Vedlegg 5

Dette skrivet er anonymisert, men identisk med gjeldende forsikring opplysninger.

FORSIKRING AV UTPLASSERTE ELEVER

Elever som skal utplasseres i næringslivet, er **ulykkesforsikret** gjennom.....skole.

Eleven er forsikret under arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden og på direkte reise mellom hjem og arbeidssted.

Når det gjelder **yrkesskadeforsikring** er det arbeidsgiver som tar skoleeleven i sin tjeneste som har forsikringsplikten.

Er dere usikre på om **utplasserte elever** automatisk er tatt med i deres forsikringsvilkår, vennligst kontakt forsikringsselskap.

Må eleven forsikres ``særskilt``, ønsker vi en tilbakemelding om dette. Skolen er behjelpelig med å tegne en slik forsikring og vi kan også betale premien.

Ved spørsmål, kontakt skolen på telefon 123456789

Med vennlig hilsen

Rektor

Kontorfullmektig